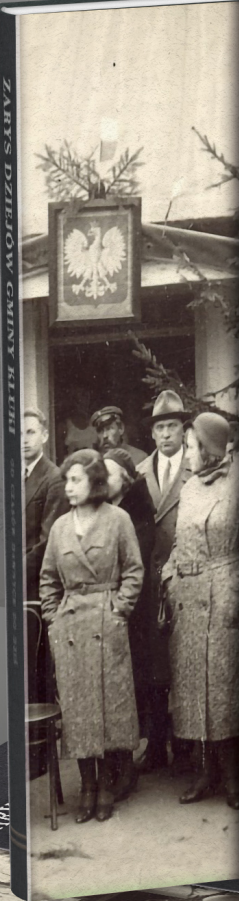

ZARYS DZIEJÓW GMINY KLUKI

OD CZASÓW DAWNYCH
DO DZIŚ

LESZEK ZUGAJ

ZARYS DZIEJÓW GMINY KLUKI

OD CZASÓW DAWNYCH DO DZIŚ

Leszek Zugaj

ZARYS DZIEJÓW GMINY KLUKI

OD CZASÓW DAWNYCH
DO DZIŚ

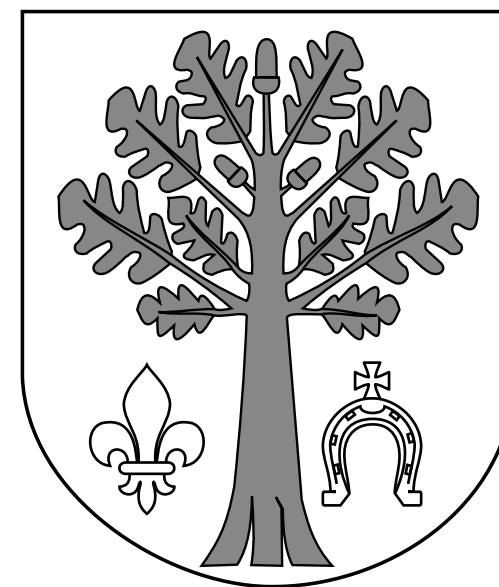
LESZEK ZUGAJ

LESZEK ZUGAJ

ZARYS DZIEJÓW GMINY KLUKI

OD CZASÓW DAWNYCH DO DZIŚ

KLUKI – LUBLIN 2023

© Copyright by Leszek Zugaj, Lublin 2023

Redakcja i korekta: *Kinga Dolczewska*

Projekt okładki: *Andrzej Zaremba*

Opracowanie graficzne, skład: *Andrzej Zaremba*

Druk i oprawa: *Perfekta info*
www.perfekta.info.pl

Zdjęcie na okładce przedstawia Urząd Gminy w Klukach, w okresie międzywojennym.

ISBN: 978-83-961358-6-5

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości, lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Drodzy Czytelnicy!

Gmina Kluki ma długie tradycje samorządowe. Sięgają one początków XIX wieku i czasów Księstwa Warszawskiego. Przez długie lata każda większa miejscowość stanowiła oddzielną gminę wiejską. Dopiero reformy z lat 60. XIX wieku spowodowały powołanie pierwszej gminy Kluki w powiecie bełchatowskim. Ta gmina, w podobnych granicach jak obecnie, funkcjonowała do 1954 roku. Współczesna gmina może odwoływać się do tej właśnie wspólnoty samorządowej.

W latach 50. XX wieku przeprowadzono zupełnie nieudaną reformę gromadzką. Na naszym terenie powstało kilka gromad – niewiele znaczących jednostek administracyjnych.

W 1973 roku na nowo powrócono do idei gmin – początkowo stanowiły one część jednolitej administracji państwowej. To właśnie wtedy, przed pięćdziesięcioma laty, powołano współczesną gminę Kluki w powiecie bełchatowskim. Była to już druga gmina Kluki w dziejach. Od 1990 roku nasza gmina stała się wspólnotą w pełni samorządową. Dzisiaj, po 50 latach, możemy ocenić, jak bardzo udało się zmienić naszą małą ojczyznę.

Niniejsza praca opowiada o przemianach administracji w naszej gminie. Są tam wykazane wszystkie osoby, które pracowały na rzecz samorządu: wójtowie, radni, sołtysi, pracownicy UG. Bez nich nie byłoby tych sukcesów.

W ostatniej części przedstawiono współczesny obraz gminy; oświatę, kulturę, opiekę społeczną, najważniejsze inwestycje ostatnich lat i ciekawe wydarzenia. Niniejsza praca ma na celu pokazanie, jak wiele się udało zrealizować w naszej gminie przez te lata. Wszyscy możemy być dumni z naszej małej ojczyzny.

Z poważaniem

Wójt gminy Kluki *Renata Kaczmarkiewicz*

W okresie I Rzeczypospolitej okolice współczesnej gminy Kluki należały do województwa sieradzkiego i powiatu sieradzkiego. Województwo sieradzkie, powstałe na początku XIV wieku wywodziło się z dawnego księstwa sieradzkiego. W tym województwie urzędował wojewoda i kasztelan. Starosta – przedstawiciel króla – miał siedzibę w Sieradzu. Tam też odbywały się sądy ziemskie. Sejmik wojewódzki – organ samorządu szlacheckiego – zbierał się w Szadku.

Okres staropolski

1

przeto miasto przeniesionem zostało w okolicę piękniejszą, na płaszczyznę pochyłą i żyzną, strugami bieżącej wody zwilżoną, do miejsca zwanego Wieluniem, od którego cała ziemia Rudzka dostała nazwę Wieluńskiej.

Wojew. Sieradzkie w 4 powiatach obejmowało w wieku XVI. parafij 127, miast 29 i wsi 938, ziemia zaś Wieluńska parafij 67, miast 13 i wsi 182, miała zatem względnie do przestrzeni znacznie liczniejsze parafie i miasteczka. Gleby ornej miała ziemia Wieluńska w stosunku do ogólnej przestrzeni mniej niż inne. Przyczyny tego, że pomimo najrzadszego zaludnienia było tu najwięcej kościołów i duchowieństwa, szukać należy w osobistej pobożności panujących książąt.

Herb województwa przedstawiał pół orla czarnego w czerwonym polu i pół lwa czerwonego w żółtym polu, w koronie złotej, pokrywającej obie głowy. Województwo miało senatorów większych 2, t. j. wojewodę i kasztelana sieradzkich; mniejszych 3, t. j. kasztelanów: rozpierskiego, spieczmierskiego i konarskiego. Starostwa grodowe były: Sieradzkie i Piotrkowskie, a niegrodowe: Radomskie, Szadkowskie, Kłonowskie, Tuszyńskie i Warekie. Sejmiki odbywały się w Szadku, gdzie obierano 4 posłów na sejm i 2 deputatów na trybunał.

Ziemia Wieluńska rządziła się osobno, mając własnych urzędników ziemskich i sądowych. Miała jednego senatora mniejszego, t. j. kasztelana wieluńskiego, starostwa grodowe dwa: Wieluńskie i Ostrzeszowskie, niegrodowe: Bolesławskie i Grabowskie. Sejmikowała w Wieluniu i obierała 2 posłów. W każdym z jej powiatów byli urzędnicy ziemscy oddzielni, począwszy od podkomorzego. Tylko wojewoda sieradzki mianował podwojewódzkiego wieluńskiego i dowodził pospolitem ruszeniem tej ziemi. Herb jej przedstawia baranka z chorągiewką i krzyżem.

Sieradz, stołeczne miasto województwa, położony nad główną pierwotnej Polski rzeką Wartą, należy bezwątpienia do najstarszych grodów lechickich. Zamek tutejszy wznie-

Item villa super flumen Vna quam tenuit olim Stan arator episcopi. Item ville archiepiscopi circa Calis: Raysco et alia servidola (sic) quam super Zvandri aquam appellaverunt Hllme, et cum omnibus incolis suis. Item Sovici et Lochovici, Vzorovici, Vzorovici (sic), Malonovici, Bralici, Domanevici; et super aquam Oloboc: Misentino, et super campum Dambseo omnes servi cum villa eorum. Item Gostonovici cum villa eorum. Item ville archiepiscopi circa Zeraz: Zandeievici, Parno, Cluchici Coberichezco, Gambiza, Iarotici, Manina; hee omnes cum possessoribus suis. Item ville circa Spitimir: Janovici, Tandov, Smolzeo, Pricuna, Turcovici, Turcoviste, Uneievo, Karchovo, Milostovici, Gazovo et Clonova cum possessoribus suis. Item Milodat cum villa et Zambatino, que fuit Davgeri episcopi. Item Sulostovo super fluvium Tena. Item de Miliche castello quod est de Vratizlavensi episcopatu, plenarie decimationes per totum ex hac parte Bariche. Item de castello Ziraz, Spitimir, Malogost, Rospra, Lunciz, Voibor, Sarnov, Skrin plenarias decimationes annone, mellis, ferri, pellium vulpinarium et mardurinarum, de placito, de tabernis, de foris, de theloneo, tam in ipsis castellis, quam in locis eis adjacentibus; per omnes transitus de theloneo et decimali ebdomada, per omnes quotquot sunt de Chrustov usque in Vislam iuxta fluvium Pelza. Item plenarias decimationes super eos qui Treblevici et Radlici dicuntur. Item Loviche cum decimis, cum villis et earum incolis, cum venatione, cum castoribus et cum omni penitus iuriditione seculari, nulli preter episcopum respondere habet. Item Nir per totum inter Thur et Cholm, cum castoribus et eorum custodibus, cum piscatoribus et villis eorum, tantum archiepiscopo pertinet. Item abbatia sancte Marie in castello Lancicie cum centum servis et villis eorum, cum quatuor scilicet lacubus: Pretche, Chotle, Bezdeze, Brdovo. Item Bralin cum sociis suis et vineis duabus et tutoribus earum cum villis suis, quarum una Plocensis altera Vladizlavensis castelli est; pectores etiam et coci, agazones et sutores cum omnibus que ministratione abbacie eidem sunt ordinata. Item Manina ante castellum Zandomir cum rusticis et villis eorum et omnibus ad hec pertinentibus. Item castellum Solche cum omnibus pertinentiis nonnisi archiepiscopo pertinet. Item villa ante Bitom que Zversov dicitur cum rusticis, argenti fossoribus, cum duabus tabernis, nonnisi ad archiepiscopum pertinet iuriditionem. Item aput civitatem Cracovie sal archiepiscopi qui Babiza nuncupatur, tantum sue respondet ditioni. Item ville archiepiscopi circa Cracoviam hee sunt: Iurevici cum villa eorum, Dancovo, Conecheno, Tyrno, Chrostlino, Crolevici, Zrenava, et super Pregini Rudnici; tam ville quam possessores earum omni iure archiepiscopo pertinent. Item villa in Zrem que Dolzeo nuncupatur. Item ville archiepiscopales per Cuiaviam: Cholm, Conare, Bachora, Poddambia, Hermanovo, Drvalevo, et hee omnes cum suis possessoribus de possessione archiepiscopali sunt. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam Gneznensem ecclesiam temere perturbare, aut aliquid de his eius possessionibus auferre, vel auferendo retinere, minuire, seu quibuslibet molestiis fatigare. Si qua igitur in posterum ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere ire tentaverit, secundo terciore commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestate honorisque sui dignitate careat, reamque se divino existere de perpetrata iniquitate iudicio cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine distincte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco que sua sunt servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bone operationis percipiant, et aput districtum iudicem pacem inveniant. Adicimus itaque, ut nemini fas sit ecclesiam

Województwo sieradzkie na holenderskiej mapie z 1680 roku

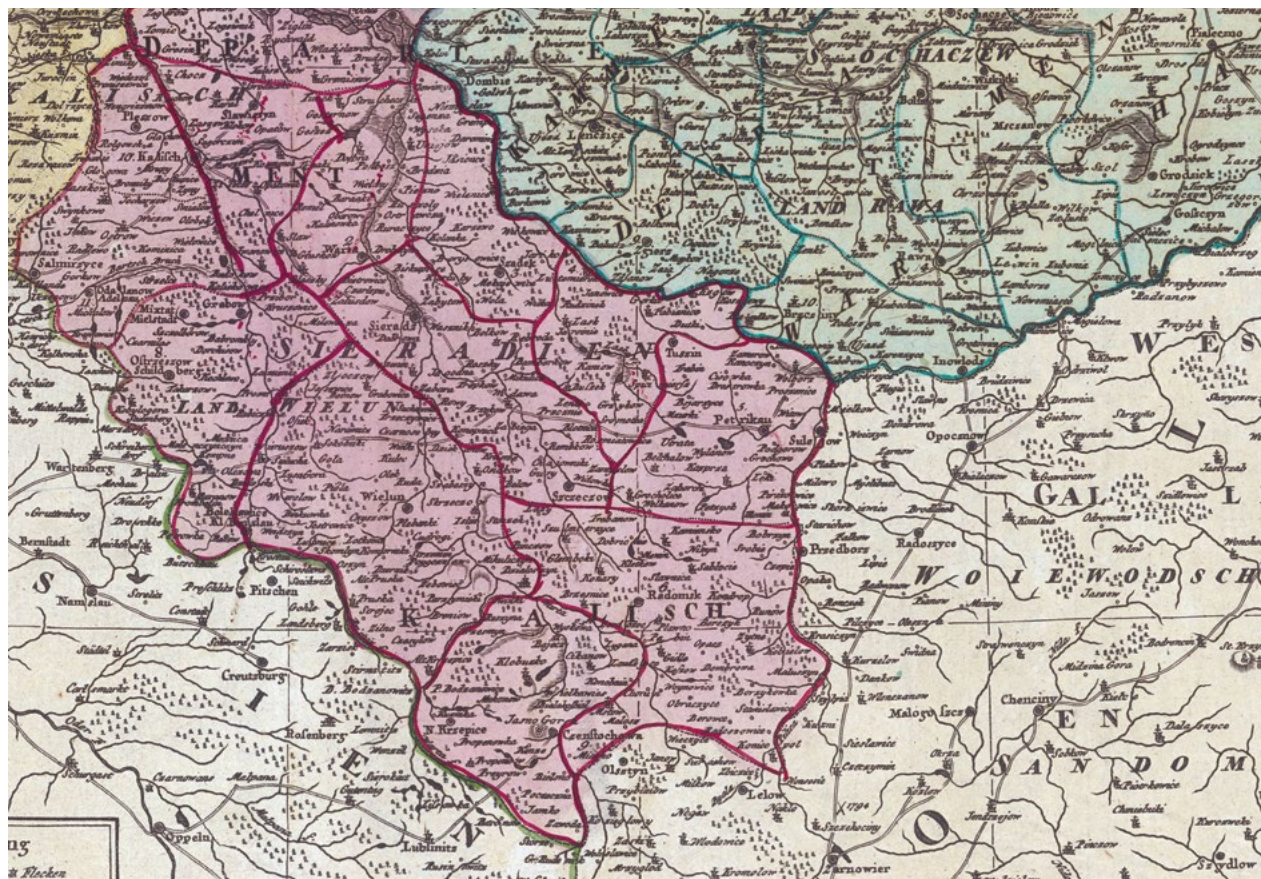
Herb województwa sieradzkiego

Okres zaborów 2

W XVIII wieku Rzeczpospolita była już słabym państwem. W 1772 roku nastąpił pierwszy rozbiór kraju. W 1793 roku – kolejny. Dawne województwo sieradzkie weszło w skład **Królestwa Prus**.

Na tych obszarach powołano prowincję **Prusy Południowe** podzielone na departamenty i powiaty. Kluki włączono do departamentu kaliskiego i powiatu piotrkowskiego.

Fragment mapy Prus Południowych z 1798 roku

Okupacja pruska nie trwała długo. W wyniku wojen napoleońskich, w 1807 roku, powstało **Księstwo Warszawskie** – namiastka państwa polskiego. Powołano je na obszarach II i III zaboru pruskiego, obejmując także obszary współczesnej gminy.

Nowoczesne formy samorządu lokalnego zostały wprowadzone na ziemiach polskich właśnie w okresie Księstwa Warszawskiego (1807–1815). Jedną z ustaw wykonawczych do Konstytucji Księstwa był dekret z 23 lutego 1809 roku o *gminach miejskich i wiejskich*.

Każda większa wieś licząca co najmniej 10 dymów (gospodarstw) stanowiła oddzielną gminę pod prze-

wodnictwem wójta, którym z urzędu był pan danej wsi. Wójt miał zadania: *rozsyłać i podawać do publicznej wiadomości rozkazy i zarządzenia rządowe, administrować majątkiem gminy, wypłacać pieniądze dla pracowników gminy, kierować robotami publicznymi*².

Polska przyjęła wtedy nowocześniejsze rozwiązania administracyjne stosowane przez Francję. Gminy pomocne były przy zbieraniu podatków, poborze rekrutów do wojska i przy ewidencji ludności. Powołano nawet radę gminy jako organ doradczy wójta.

2. Mencil T., *Gmina dominalna w Królestwie Polskim przed uwłaszczeniem*, [w:] *Gmina wiejska i jej samorząd*, pod red. H. Brodowskiej, Warszawa 1989, s. 107-108.

Gmina licząca do 100 mieszkańców miała trzech, a od 100 mieszkańców pięciu radnych³.

Pozostawiono podział administracyjny na departamenty i powiaty z okresu okupacji pruskiej.

Po upadku Księstwa Warszawskiego, w 1815 roku, powstało **Królestwo Polskie**, które przejęło wiele rozwiązań z poprzedniej epoki.

Gminy powołane w Księstwie Warszawskim funkcjonowały nadal w Królestwie Polskim⁴ (od 1815 roku). Według Konstytucji Królestwa Polskiego wójt to *było ostatnie ogniwo administracji krajowej*. Do obowiązków wójta należało: *tamować rozpowszechnianie czynów obrażających moralność, prowadzić statystykę ludności, zasiewów zboża i bydła, rozkwaterować przyrzeczoną w przychodzie ilość wojska, wydawać zaświadczenia i paszporty, zapobiegać próżniactwu i żebractwu, zatrzymywać dezertierów, przystawiać powołanych rekrutów do wojska, przestrzegać, aby osoby przybywające do gminy wykazywały się właściwymi zaświadczeniami, utrzymywać protokoły odebranych rozkazów rządowych i w ogóle czynić zadosyć wszystkim poleceniom władz*⁵.

W Królestwie Polskim okolice współczesnej gminy należały do województwa kaliskiego i obwodu piotrkowskiego. W 1837 roku województwo kaliskie zostało przemianowane na gubernię kaliską. W 1842 roku dawne obwody przemianowano na powiaty. Okolice Kluk należały odtąd do powiatu piotrkowskiego. W 1845 roku gubernia kaliska została zlikwidowana i włączono je do guberni warszawskiej.

Jak wspomniano, każda większa miejscowość stanowiła oddzielną gminę wiejską. Wśród nich były gminy **Kaszowice, Parzno, Kluki** i inne.

3. Tamże.

4. Państwo zależne od Rosji istniejące w latach 1815-1915.

5. Mencil T., *Gmina dominalna w ...*, s. 109.

Cesarz Napoleon nadaje Konstytucję Księstwa Warszawskiego

Obwód piotrkowski w 1830 roku

Nro.

5.

Dziennik
WdztwaKWARTAŁ
PIERWSZY.Urzędowy
Kaliskiegow KALISZU
dnia 3 Lutego 1833 r.

Wydział Administracyjny Sekcyi Duch. i Oświec. Nro. 62131/3286. z r. 32.

KOMMISSYA WOJEWODZTWA KALISKIEGO.

Zawiadamia Kapłanów Rzymsko Katolickiego wyznania iż Beneficjum w Kole od dnia 1 Lipca 1830 r. jest wakującym, z powodu iż na dniu powyższym JX. Marcin Szremowicz Proboszcz Kościoła parafialnego w Kole i Kunonik Katedratny Kaławski przerzeczono Beneficjum zrezygnował. Nadmieniam się przytem że prawo przedstawienia Kandydatów na toż Beneficjum służy Kommissyi Woiewódzkiej. — w Kaliszu dnia 15 Stycznia 1833 r.

Prezes SZMIDECKI.

S. G. Przedpełski.

Wydział Administracyjny Sekcyi Fabryk.

Nro. 1233/37. z r. 33.

Woyt Gminy Kaszewic w Obwodzie Piotrkowskim Wdztwie Kaliskim.

Stosownie do rozporządzenia Kommissyi Woiewódzkiej z dnia 3 Lipca Nro. 35887/7377 z r. 32 przez Dziennik Woiewódzki ogłoszonego, podaje do powszechny wiadomości iż Marcin Frydrych, kolonista na kolonii Grafenort w tutejszcy Gminie zamieszkały, ma zamiar przesiedlić się na zawsze w Cesarstwo Rosyjskie. Czyli więc ten kolonista wynieść się cheący zadosyć uczynił przysięgą na siebie obowiązkiem, tak względem Rządu, iako też względem właścicieli osad fabrycznych, lub innych osad prywatnych z którymi zostawał w stosunkach, otem interessowane osoby obowiązane zawiadomić Woyta Gminy, gdyż po upływie czterech dni od daty ogłoszenia jeżeli żadne nie zaydą przeszkody, wtenczas interessentowi wszelkie potrzebne dowody do wyiednania mu na przesiedlenie paszportu wydane zostaną.

w Kaszewicach dnia 13 Stycznia 1833 r.

Morowski.

D O D A T E K Iszy.

Ogłoszenie urzędowe z 1833 roku

KURJER WARSZAWSKI

D. 29. Maja. — Rok 1841.
Sobota.

№ 142.

Jutro i poitrze Zielone Świątki.
Jutro i poitrze Kurjer nie wyjdzie.

Ktoby sobie życzył oddać DZIECKO na wychowanie, może się zainformować o takowem miejscu przy ulicy Piwnej pod Nr 109 na I szem piętrze.

WINO SZAMPANSKIE CLICQUOT, świeże, w tych dniach nadeszło do Handlu Win przy ulicy Nowo-Senatorskiej, wprost bramy Hotelu Litewskiego.

W Dobrach Kaszewice w Obwodzie Piotrkowskim, Gubernji Kaliskiej, w odległości mil 3 1/2 od Miasta Łasku na szosie, jest do sprzedania z wolnej ręki **WOŁÓW** opasnych sztuk 60.

Administrujący Cesarzkimi Pałacami Łazienki i Belweder. Powtórnie podaje do wiadomości, iż w terytorjum Łazienki i Belweder, są jeszcze do wydzierżawienia ŁĄKI te same które przez Kurjera w Nrze 130 wyszczególnione były, i że licytacja in plus od summy niższej to jest od złp. 900, w Biurze Intendentury w dniu 21 Maja (2 Czerwca) r. b. o godz. 12 w południe odbywać się będzie. Podaje się, iż w tym miejscu jest do sprzedania także kilka sztuk drzewa.

Bielan przy Marymoncie, dla uprzyjemnienia Przeciwności Publiczności, grać będzie Orkiestra Wrocławska pod dyrykcją P. Szyn dlera; przytem dostać będzie można wszelkich Potraw i Napoiów. Bertrand.

Dziś i kaźdo-dziennie w Ogrodzie Rembaczewskiego na Lesznie, dostać można RAKÓW, KURCZĄT, SZPARAGÓW, ŚMIETANY świeżej i wszelkich innych POTRAW i NAPOJÓW; oraz wszelkie Obstalunki przyjmują się na OBLADY i PODWIECZORKI. Dziś grać będzie MUZYKA z 10ciu Osób złożona, a jutro z 36. Chojnacki.

Jutro w Ogrodzie Ohma grać będzie MUZYKA.

Jutro i poitrze w Powązkach w Ogrodzie przy wystawionej Oranżerii, grać będzie MUZYKA.

Jutro i poitrze w Królikarni MUZYKA.

Jutro na Fokalu Orkiestra Wrocławska.

Dziś w Kawiarni w domu d. Baroka obok Poczt i rogu Trębackiej Nr 420, Pałny Langer grać i śpiewać będą.

Dziś, jutro i poitrze, na Pradze w pierwszym Ogródku od Wisły, grać będzie SEKSTET z dobranych Artystów.

Dwa OMNIBUSY czworokonne, z przemianną Koni, odwozić będą Osoby do BIELAN z przed Batow.

Reklama z 1841 roku

29 LIPCA 1846 r.
ŚRODA.

№ 210

GAZETA POLICYJNA.

Wychodzi codziennie, nie wyłączając świąt uroczystych i niedziel. — Prenumerata roczna, rubli sr. 3 kopiejek 60 (złp. 24), kwartalna kopiejek sr. 90 (złp. 6) a miesięczna kop. sr. 30 (złp. 2). Zyczący mieć odoszoną do domu udepla miesięcznie kop. sr. 5 (gr. 10). Egzemplarz pojedynczy kosztuje kop. sr. 2 1/2 (gr. 5).

godziny, zniszczyła zupełnie wszelkie zboża tak ozi-me jako też jare.

W dniu 23 z. m., w gminie Zarembowie, powiecie Gostyńskim, Mateusz Poplawski, ścinając dąb, przez obalenie się tegoż, życie postradał.

W dniu 24 z. m., w rzece Krzanie, niedaleko wsi Kijowca, w powiecie Białskim, znaleziono martwe ciało Andrzeja Ignatiuka, mieszkańca wsi Dere-szczanki; ślady gwałtownego pobicia na całym ciele znajdujące się, są dowodem, iż tenże dopiero po zamordowaniu do rzeki wrzuconym został. Podejrzany o tę zbrodnię, włościanin z tej samej co i zabity Ignatiuk wioski, do sądu odesłany został.

W dniu 28 z. m., w gminie Parzua powiecie Piotrkowskim, spełniono gwałtowną kradzież, przez wy-tamianie okiennicy. Wartość przedmiotów skradzionych wynosi rs. 1215; sprawcy zbrodni niewiadomi.

W d. 4 b. m., w mieście Łowiczu, znaleziono dziecię nieżywe, przez matkę w ziemi zakopane.

W d. 6 t. m., w mieście Koninie, znaleziono także nieżywe dziecko, w ziemi zakopane.

Antoni Lewandowski, lat 14 liczący. — W gminie Janiszewie powiecie Konińskim, Anna Klimaszewska, dziewczyna lat 8 licząca. — We wsi Lucień, powiecie Gostyńskim, dziewczyna lat 6 licząca, zbierając kwiatki w rzece Skrwa. — We wsi Kozłowie szlacheckim, parobek wiejski Jakób Smykala, kąpiąc się w rzece Bzurze.

W następujących miejscach były pożary, skutkiem których spaliły się:

W nocy z d. 2 na 3 b. m., we wsi Łazisku, pow. Lubelskim, 8 zabudowań dworskich, asekurowanych rs. 765.

W d. 4 b. m. we wsi Słubice, pow. Gostyńskim, dwie chalupy i 11 stodoł, asekurowane na rs. 480.

W nocy z d. 5 na 6 we wsi Krupie, pow. Krasnostawskim, dwa spichrze, stodoła i chlewy, asekurowane rs. 1950; oprócz tego pogorzelec poniósł straty rs. 4680 kop. 20.

W d. 8 b. m. we wsi Hodyszewie, pow. Łomżyńskim, 14 domów mieszkalnych włościańskich, stodoł 8 i tyleż innych hudeł.

Ogłoszenie urzędowe z 1846 roku

Lata 3
1859–1914

W połowie XIX wieku władze Królestwa Polskiego postanowiły zmienić system administracji lokalnej. Na mocy ukazów carskich z 3 (15) marca⁶ 1859 roku rozpoczęto wprowadzenie większych gmin wiejskich (zbiorowych), liczących co najmniej 50 domów, pod nadzorem właścicieli ziemskich⁷. Gminy te przypominały swoim obszarem współczesne gminy.

To właśnie w tym okresie powstała zbiorowa gmina Kluki.

Mniejsze majątki ziemskie mogły być połączone w jedną gminę. Właściciele ziemscy sami wybierali spośród siebie wójta i przedstawiali do zatwierdzenia przez Komisję Rządową do Spraw Wewnętrznych. Jeżeli przedstawiony kandydat nie miał kwalifikacji, właściciele musieli zaproponować inną osobę. W razie kłopotów ze znalezieniem kandydata wójta wyznaczała Komisja Rządowa na koszt właścicieli. Do pomocy wójt miał radnych, wybranych przez mieszkańców, zatwierdzonych przez naczelnika powiatu.

Od 1859 roku sołtysów wybierali już sami mieszkańcy.

W 1863 roku wybuchło powstanie styczniowe. Władze carskie w rok po wybuchu powstania przystąpiły do uwłaszczenia ziemi dworskiej, aby w ten sposób odciągnąć chłopów od walki. Ziemia dworska użytkowana przez chłopów stała się ich własnością. W każdej wsi przystąpiono do wymierzania gruntów. Powstały tabele likwidacyjne, szczegółowo opisujące własność gruntów w każdej wsi.

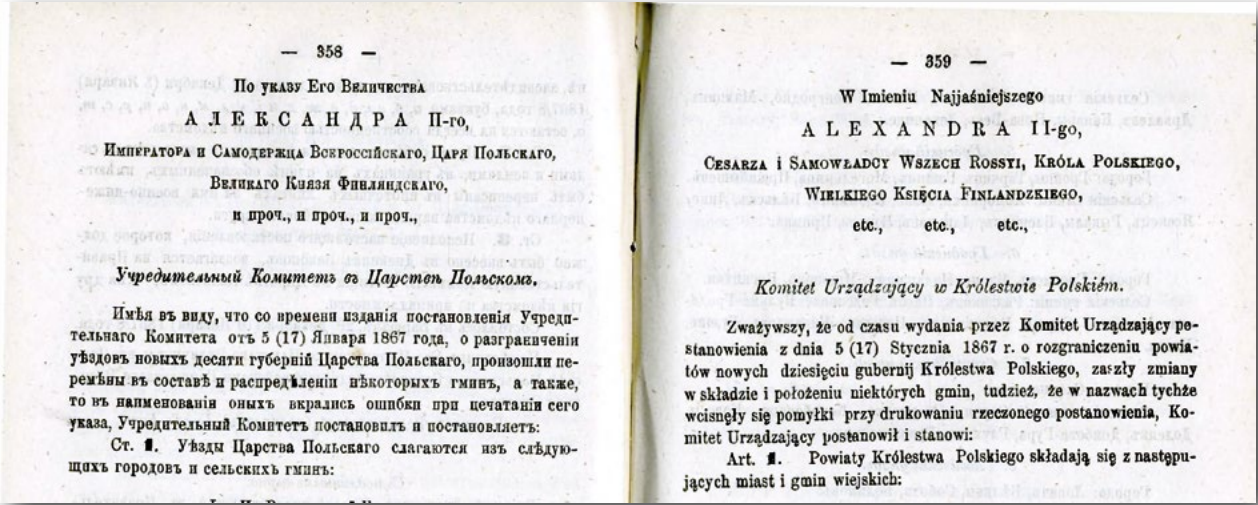
Drugą reformą władz carskich było nadanie samorządu gminom wiejskim już funkcjonującym. Ukaz carski z 1864 roku zmienił ustrój gminny istniejący na polskiej wsi. Do tej pory to właściciele ziemscy zarządzali gminami wiejskimi, po 1864 roku decydujący głos mieli włościanie (chłopi), jednak pod ścisłym nadzorem władz rosyjskich. Władze preferowały na urzędach gminy ludzi chłopskiego pochodzenia⁸.

— 1117 —

5	Huta z wszystkimi przyległościami i przynależnościami w Okręgu Częstochowskim położone, dawniej z dobrami Walenczew jedną hypotekę mające.	342 82	1860	8350	12 (24) Sierp. 1866.	W. Grabowski.
16	Jeziorko, z wszystkimi przyległościami i przynależnościami w Okręgu Wieluńskim położone.	399 90	1800	10000		E. Milewski.
17	Kielczówka, czyli Wola Kielczowa, i część Kielezówki lit. B. z wszystkimi przyległościami i przynależnościami w Ogu Piotrkowski m położone.	308 72 1/2	1200	5501		W. Grabowski.
18	Kietlin składające się z folwarku i wsi zarobnej Kietlin z Dezerty Zawada, z kolonij czynszowych Konradów Florentyna i Elzbiety oraz z lasów przyległych z wszystkimi ich przyległościami i przynależnościami w Okręgu Radomskim położone.	262 12	1393	6268 1/2		E. Milewski.
19	Kliczków Wielki, z przyległościami Gęsina i Rososza oraz z wszystkimi ich przynależnościami w Okręgu Sieradzkim położone.	1379 67	3495	21288	13 (25) Sierp. 1866 r.	T. J. Kowalski.
20	Kluki, składające się z wsi folwarku i karczmy Kluki z pustkowią Załęki, Sadykierz, Sadulaki, Zagony, Osina Wierzchy albo Wierzchowiec, Wierzchy, Podwódka z młynów Łabno, czyli Łubna, Grobla, Wierzchowiec, Ujście, z młyna Smółka czyli Świerta z wszystkimi przyległościami i przynależnościami w Okręgu Piotrkowskim położone dawniej z dobrami Parzno i Strzyżewice z przyległościami jedną hypotekę mające.	349 15 1/2	2220	9046		Z. Łopuski.
21	Kłobukowice i Kuchary, z wszystkimi przyległościami i przynależnościami w Ogu Częstochowskim położone, dawniej z dobrami Krasicami i innymi jedną hypotekę mające.	311 77	2595	12925		W. Grabowski.
22	Kocica z wszystkimi przyległościami i przynależnościami w Okręgu Sieradzkim położone.	116 99	615	2483 1/2		E. Milewski.
23	Koconia z wszystkimi przyległościami i przynależno-					

Urzędowy wykaz z 1865 roku

6. W Polsce i Rosji stosowano różne kalendarze.
7. Dziennik Praw Królestwa Polskiego, tom 53, 1859, s. 5-15.
8. Szumski J., Chłopi a gmina w guberni łomżyńskiej, „Studia Łomżyńskie”, t. IV, s. 39.

Nagłówek aktu porządkującego podział administracyjny Królestwa Polskiego na przełomie 1866 i 1867 roku⁹

Ukaz carski, wprowadzający ustrój samorządu gminnego, został podpisany w dniu 19 lutego (2 marca) 1864 roku¹⁰.

W kilka lat później, w 1866 roku, przystąpiono w Królestwie Polskim do reformy administracji państwa. Miało to na celu unifikację tego kraju z Cesarstwem Rosji.

Ustanowiony wówczas system administracji lokalnej funkcjonował do połowy XX wieku¹¹. Organem uchwałodawczym było zgromadzenie gminne. Zostało ustanowione w ukazie carskim o urządzeniu gmin wiejskich z 1864 roku¹². Wywodziło się z tradycji dawnych wieców. Artykuł 6. ukazu carskiego głosił: W gminach i gromadach wioskowych administrację interesów gminnych i gromadzkich powierza się zebraniom gminnym i gromadzkim oraz osobom przez takowe zebrania wybranym¹³.

Zebranie gminne było organem uchwałodawczym, najważniejszym w gminie.

Mogli w nim uczestniczyć wszyscy pełnoletni mieszkańcy gminy posiadający co najmniej 3 morgi gruntów. Obligatoryjnie zwoływano je 4 razy w roku (zebrania zwyczajne). Mógł je zwoływać także wójt w ważnych sprawach gminy. Do kom-

Fragment mapy administracyjnej z początku XX wieku

petencji zebrania gminnego (art. 16) należały: wybór wójta i innych urzędników gminnych, rozstrzyganie spraw finansowych gminy – ułożenie budżetu gminy, ustanowienie podatków gminnych i rozkład ich pomiędzy poszczególne gromady, kontrola urzędników gminnych, rozporządzanie majątkiem gminy.

9. Dziennik Praw Królestwa Polskiego, 1867, s. 358
10. Dziennik Praw Królestwa Polskiego, 1864, s. 37 i n.
11. Na podstawie ukazu carskiego z 2 marca 1864 roku i Szumski J., Chłopi a gmina w guberni łomżyńskiej, „Studia Łomżyńskie”, t. IV, s. 38-42.
12. Ukaz o urządzeniu gmin wiejskich z 19 II (2 III) 1864, Dziennik Praw Królestwa Polskiego, t. 62, s. 37 i n.
13. Tamże.

Do ważności uchwał potrzebna była przynajmniej połowa uprawnionych. Uchwały zapadały jedno-myślnie lub większością głosów. W przypadku roz-dzielenia się zebrania na dwie równe części więk-szość pozostanie przy tej połowie, do której wójt się przyłączy (art. 18).

W przypadku uchwał dotyczących majątku gminy wymagana była zgoda 2/3 uprawnionych gospo-darzy (art. 19)¹⁴. Wójt był z mocy prawa przewod-niczającym zebrania, ewentualnie mógł przekazać te uprawnienia sołtysowi (na przykład w przypadku obrad dotyczących wójta)¹⁵. Jak wspomniano, w ze-braniu gminnym mogli uczestniczyć tylko gospo-darze posiadający grunty, a więc płacący podatki. Wynikało to z ówczesnej filozofii obywatelskiej, że o ważnych sprawach mogli decydować tylko ci, któ-rzy płacą podatki.

Obrady zgromadzenia gminnego zapisywano w spe-cjalnej księdze – „Uchwał Zgromadzenia Gminy”. Księgę prowadził pisarz gminy (sekretarz), przecho-tywana była w urzędzie gminy.

Zgromadzenie gminne było krytykowane już w XIX wieku¹⁶. Współcześni samorządowcy pewnie nieraz

spotykają się z zebraniem wiejskimi, na których czasem ścierają się różne poglądy, niekiedy trudno o racjonalne decyzje. Tym trudniej wyobrazić sobie zgromadzenie kilkuset lub więcej mieszkańców gmi-ny, dodatkowo pod gołym niebem, którzy dyskuto-wali o budżecie gminy.

W praktyce państwa rosyjskiego, gdzie nie było wie-le miejsca na demokrację, narzucano decyzje, a ze-brania gminne je potwierdzały. Tak było na przy-kład w przypadku wyboru urzędników gminnych¹⁷.

Zgromadzenia gminne były dość mało efektywne w ówczesnym systemie samorządowym. W czasach carskich urzędnicy rosyjscy umiejętnie kierowali pracami tego ciała uchwałodawczego i zebranie uchwalało wszystko to, co władze chciały. W okre-sie demokratycznego państwa, od 1918 roku, zgro-madzenie mogło nareszcie pełnić swoje funkcje jako ciało przedstawicielskie całej pełnoprawnej społeczności gminnej. W praktyce jednak do głosu dochodziła czasem fałszywie pojmowana obywatel-skość. Uczestnicy zgromadzenia uchwalający podat-ki starali się, aby były one jak najmniejsze. Wiele ważnych wydatków samorządu uważano za zbędne.

Sprawa u wójta, obraz J. Chełmońskiego

14. Tamże.

15. Sołtysi musieli uzgodnić to między sobą, w razie braku zgody wójta zastępował najstarszy wiekiem sołtys.

16. K. Groniowski, *Gmina w Królestwie Polskim w świetle krytyki współczesnych, 1864-1918*, [w:] *Gmina wiejska i jej samorząd, Gmina wiejska i jej samorząd*, pod red. H. Brodowskiej, Warszawa 1989, s. 216.

17. J. Szumski, *Chłopi a gmina w guberni łomżyńskiej*, „*Studia Łomżyńskie*” 1993, t. IV, s. 42.

W dużym tłumie łatwo było o demagogiczne hasła. Akta gminne dostarczają wielu przykładów tego typu działań.

Na czele organów wykonawczych stał **wójt gminy**. Instytucja wójta gminy ma w Polsce bardzo dłu-gą tradycję, sięgającą czasów średniowiecza¹⁸. Już pierwszy artykuł ukazujący wójta (art. 22.) wskazuje na funkcję, jaką miał pełnić ten urzędnik: *Wójt gminy odpowiada za utrzymanie porządku i spokoju w gminie* (...) ¹⁹. Jego władza rozcią-gała się według ukazsu na wszystkie osoby przeby-wające w gminie, a nawet w *dworach dziedziców i wszelkich innych bez wyłączenia domach oby-watelskich* (art. 23)²⁰. Miał to być element kontroli „ludowej” ze strony władz zaborczych, także wobec ziemian, na których tak „zawiodł się” car w okresie powstania styczniowego.

Kompetencje wójta dzielono na kilka kategorii. Były to na przykład wspomniane funkcje policyjne, co oznaczało ogłaszanie zarządzeń władz zwierzchnich i pilnowanie ich przestrzegania. Miał obowiązek do-noszenia zwierzchnikom o włóczęgach, dezterach, przestępstwach popełnianych w gminie. Musiał czu-wać także nad przestrzeganiem wyroków sądowych. Miał prawo kontrolowania dokumentów osób prze-jżdżających przez teren gminy²¹.

Kolejne uprawnienia wójta, według ukazsu carskiego, to *sprawy gminne i administracyjne*. To właśnie wójt zwoływał i przewodził zebraniom gminnym, wykonywał uchwały zebrania, zarządzał budżetem gminnym i mieniem wspólnoty. Był też przełożo-nym sołtysów, którzy mieli wykonywać jego polece-nia. Do jego obowiązków należało także utrzymanie w dobrym stanie dróg gminnych. W ukazie carskim podkreślano bezwarunkowe podporządkowanie naczelnikowi powiatu i wykonywanie jego poleceń. Ukaz carski dużo miejsca poświęcał sprawom bez-pieczeństwa publicznego, podporządkowania, był

to bowiem gorący okres powstania styczniowego. Ukaz carski przewidywał nawet (art. 27) kary wię-zienia dla mieszkańców gminy za nieposłuszeństwo wobec wójta²².

Najważniejszym stałym urzędnikiem gminnym był sekretarz zwany w ukazie carskim z 1864 roku pi-sarzem gminnym. W artykule 63. ukazsu carskiego czytamy: *Prowadzenie ksiąg i całej w ogóle kore-spondencji tak w Urzędzie Wójta gminy, jakoteż w Sądzie gminnym, wkłada się pod najbliższym Wójta gminy dozorem i kierunkiem, na Pisarza, tam gdzie takowy ustanowiony będzie. Pisarz obowiązany jest prowadzić wszystkie księgi do-kładnie i porządknie, oraz z należytą ścisłością zamieszczać w korespondencyach i świadectwach w imieniu Wójta gminy, Sądu lub Zebrania gminy wychodzących, wszystko to, co przez nich uchwalo-ne lub zawyrokowane*²³.

Urzędnicy ci generalnie nie mieli dobrej opinii wśród ludności wiejskiej, także wójtowie gmin zno-sili ich czasem jak zło konieczne. Wszystko wyni-kało z konstrukcji administracji gminnej odziedzic-zonej po rosyjskim zaborcy. Jeszcze w latach 60. XIX wieku powołano gminy wiejskie, przekazując znaczny zakres władzy w ręce chłopskie. Rosjanie bardziej ufali chłopom niż ziemianom, którzy do tej pory dzierżyli władzę w najmniejszych jednostkach administracyjnych. Jednak chłopci (włościanie, jak ich wtedy nazywano) musieli mieć nadzór ze strony władz. Wójtowie gmin nie do końca mogli być osto-ją carskiej władzy. W większości byli niepiśmienni, czasem mało rożgarnięci. Taką kontrolującą osobą był natomiast pisarz gminny przysyłany przez wła-dze powiatowe i im podległy. Było to *oko i ucho* naczelnika powiatu. Dodatkowo często byli to Ro-sjanie lub zruszczeni Polacy chcący zrobić karierę w administracji. Stąd właśnie powszechnie pisarzy gminnych nie lubiano. Byli to bowiem ludzie z ze-wnątrz. Dostrzegali to również współcześni. Henryk

18. J. Hebda, *Z wójtem i sołtysem przez wieki, opowieść o dziejach urzędu sołtysa i wójta w Polsce*, Warszawa 2016.

19. Ukaz o urządzeniu gmin wiejskich z 19 II (2 III) 1864, *Dziennik Praw Królestwa Polskiego*, t. 62, s. 37 i n.

20. Tamże.

21. Tamże.

22. Tamże.

23. Ukaz o urządzeniu gmin wiejskich z 19 II (2 III) 1864, *Dziennik Praw Królestwa Polskiego*, t. 62, s. 37 i n.

Sienkiewicz w noweli *Szkice węglem* z 1876 roku²⁴ opisał fikcyjną gminę, wieś, wójta i pisarza gminnego nazwiskiem Zołzikiewicz. Jest to osoba o bardzo wysokich aspiracjach, chępliwa, w perfidny sposób oszukująca chłopów. Człowiek bez żadnych skrupułów. Co ciekawe, wójt w jego noweli jest osobą dobroduszną, naiwną, bez wykształcenia i bezgranicznie wierzącą w pisarza. 1/3 dochodów miejscowej kasy pożyczkowo-oszczędnościowej przeznaczyć na cele sanitarne.

Sołtys był pomocnikiem wójta i wykonywał jego polecenia. Każda wieś lub kolonia stanowiła oddzielną gromadę wiejską z wybieranym spośród mieszkańców sołtysiem. Sołtys miał następujące uprawnienia:

- zwolywać i zamykać zebranie gromadzkie oraz czuwać nad porządkiem na zebraniach,
- wnosić pod obrady zebrania gromadzkiego sprawy dotyczące dobra gromady,
- wykonywać uchwały zebrania gromady.

W gromadach, w których nie było osobnego poborcy podatkowego, zbieraniem podatków zajmował się właśnie sołtys. Podobnie jak wójt w gminie, tak i sołtys w gromadzie mógł ukarać winnych.

Poniżej ogłoszenie urzędowe z 1887 roku. Fragment pochodzi z czasopisma *Gazeta Sądowa*, nr 36, z dnia 22 sierpnia 1887 r.

— 599 —

białostockiego sądu okręgowego grodzieńskiego Grzeczulewicz mianowany został sędzią pokoju m. Będzina. Sędzia pokoju okręgu kamienieckiego gub. podolskiej Krapiwin przeniesiony został na sędziego pokoju m. Noworadomska.

— Sędzią gminnym z urzędu w IV okręgu pow. piotrkowskiego w Kaszewicach mianowany został Wł. Sudra b. pomocnik sekretarza sądu okręgowego piotrkowskiego.

— Kancellarya sądu gminnego pow. olkuskiego okręgu III przeniesioną została do Pilicy, a okręgu IV do Żarnowca.

Odpowiedzi Redakcyi.

Panu W. D. w Tykocinie.

Z przestanej korespondencji nie możemy korzystać, jako dotyczącej jedynie faktu, nie przedstawiającego ani interesu naukowego, ani ogólnego. Sporządzenie aktu sprzedaży nieruchomości pod pozorem zawarcia transakcji spór kończącej, może być albo obejściem prawa, albo dowodem przekroczenia atrybucji sędziowskiej, w obu tych wypadkach zamieszczenie takiej ugody w Gazecie nie doprowadziłoby do żadnego rezultatu.

Kluki 1.), wś, pow. nowomiński, gm. Chruszce, par. Kałuszyn. W 1827 r. było tu 12 dm., 86 mk. 2.) **K., wś i folw., pow. piotrkowski, gm. Kluki, par. Parzno.** Posiada folusz, wiatrak, młyn, smolarnię, hutę szklaną (na os. Teofilów?). Wś K. ma 50 dm., 463 mk., 520 mr. obszaru; folw. z os. karoz. 7 dm., 28 mk. i 3068 mr. obszaru, w tem 294 m. ornej ziemi. W 1827 r. było tu 27 dm. i 300 mk. Według Tow. kred. ziem., dobra K. składają się z folwarków K. i Zagony, osad młynarskich wieczysto czynszowych Wierzochowice, Ujście i Grobla. Rozł. wynosi m. 5494; folw. Kluki grunta orne i ogrody m. 483, łąk m. 178, past. m. 76, lasu m. 4328, nieużytki i place m. 192, razem m. 5257, bud. mur. 6, z drzewa 38, płodozmian 6- i 8-polowy; folw. Zagony grunta orne i ogrody m. 118, łąk m. 32, pastw. m. 45, wody m. 26, nieużytki i place m. 16, razem m. 237, bud. z drzewa 10. Dobra powyższe dawnymi czasy wchodziły w skład dóbr stanowiących uposażenie arcybiskupów gnieźnieńskich. Wieś K. osad 107, z gruntem m. 581; wieś Wierzchy Kluckie osad 10, z gruntem m. 182; wś Ciska osad 24, z gruntem m. 207; wś Podwierzochowice osad 2, z gruntem m. 47; wś Sadulaki osad 2, z gruntem m. 22; wś Wierzchy Strzyżewskie osad 7, z gruntem m. 94; wś Osiny osad 2, z gruntem m. 19; osada Sadykierz z gruntem m. 18. Gmina K. należy do s. gm. okr. IV w os. Rogowiec, stacya poczt. w Bełchatowie. Liczy 18635 mr. obszaru i 6082 mk. W gminie znajdują się cztery szkoły początkowe i liczne zakłady fabryczne we wsiach: Kaszewice, Kluki, Lubiec. Obfitość lasów zajmujących większą część obszaru gminy i obfitość wody sprzyja rozwojowi fabryk przerabiających płody naturalne (drzewo, żelazo).

Opis wsi Kluki. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego, W. Wawelskiego. Tomy I-XIV. Warszawa 1880–1902, t. IV, s. 168

24. H. Sienkiewicz, *Szkice węglem*, Warszawa 1997.

Powiat piotrkowski na mapie z 1873 roku

*I Wojna
Światowa*

4

Latem 1914 roku rozpoczęła się I wojna światowa. Wkrótce działania wojenne ukroczyły na terytorium Królestwa Polskiego.

Przez teren gminy przeszedł front niszczycielskiej wojny. Rozpoczęła się okupacja niemiecka. Okupacyjne władze powiatowe traktowały gminy jak podległe jednostki. Wójtów dowolnie zmieniano. Sołtysów teoretycznie wybierali mieszkańcy, ale w praktyce bywało różnie.

Władze zezwoliły na działalność polskiego szkolnictwa. Lata I wojny światowej to czas żywiołowego powstawania polskich małych szkół wiejskich opłacanych przez rodziców.

№ 456

GONIEC WIECZORNY. Dnia 11 września 1916 r.

3

azy do Bielani. J. rozstał się z żoną i synem, który miał zakupić ryby także na Bielaniach. Ojciec udał się sam dalej do Młocin i umówił się z synem i żoną, że spotkają się na Bielaniach.

Nie mogąc go się rano doczekać, ohno udał się na spotkanie w kierunku Młocin; w lesie pod wiaś Powaskami w pobliżu Stodowca znaleźli martwego już awolki w lesie. Zabity miał na szyi głęboką ranę, odsłonięta była powłoka krwi.

Na miejsce przybyli agenci z psem policyjnym, który rozwił się na jednego z mieszkańców miejscowych. Śledstwo jednak stwierdziło niewinność a. reaktowanego, którego zaraz uwolniono. Podobnie

wali się w silnym ogniu artylerii nieprzyjacielskiej.

Ożywiona działalność artylerji i patroli na szczególnych odcinkach frontu tyrolskiego trwa.

Na północy od doliny Travignolo wojska nasze zburzyły wysunięte przykrycie nieprzyjacielskie i nie straciwszy ze swej strony nawet jednego człowieka, zadali Włochom znaczne straty.

Południowo-wschodnia widownia wojny.

Nie nowego.

oca szefa sztabu generalnego on Hofer, feldmarszałek-porucznik.

Po wzięciu Siliestrji.

N (WAT). Z powodu zajęcia Siliestrji *Lokal Anzeiger* pisze:

kier kwaterze głównej na Wschodzie był król Bułgarski z wizytą do Cehelma, otrzymał wczoraj miłą wiadomość z Siliestrji. Jest to już trzecie, odniesione w tak krótkiej kampanii w najwęższym nieprzyjacielowi, o zych sprzymierzeńców, walczących ramieniu z wojskiem niemieckim. Po e i Dobriczu nastąpił w parę dni uatniego miasta, które Rumunja posinze w swych rękach z rozboju, dokonana temu na Bułgarij. Spełniła się tedy część sądu karnego, jaki zapowiedział nistrów bułgarskich, Radosławow, parzeszeńskim, tak lekkomyślnie wciągnął wojny. I jakkolwiek bynajmniej się ay, że najcięższą część pracy przeciw namy jeszcze przed sobą, niemniej już uzasadniona okazja do złożenia życzeń królowi Ferdynandowi z owodzeń, odniesionych przez jego. Będą one dla tego mądrego władcy dla tego męza stanu w najlepszym tego wyrazu, nowym dowodem, jak jest jego polityka, jaką oddawała sobie której w najcięższych nawet chwilach dotrzymał wiary.

Tageblatt pisze: Można śmiało poże na rumuńskim placu boju zemsta oczu. Przed dwoma tygodniami, 27-go rząd rumuński zrucił obłudną maskę rodze swej pożydlivosti, dając rozkaz wojska na bułgarskie posterunki.

W dniu 6 września wojsko niemieckie kie energicznym szturmem bierze siflikowany przyczółek mostowy Tutradniowym brzegu Dunaju i, jak to sa nieprzyjacielska przyznaje, unicestwiła część sił bojowych rumuńskich, niedziele po fatalnem ogłoszeniu wojny w ręce zwycięzców niemiecko-bułgarskiej, drugi ważny przyczółek mostomiał zabezpieczyć i podtrzymywać Dobrudża.

Alta. Ztg. pisze: Przyjazd króla bułdo niemieckiej głównej kwatery z wieścią o zajęciu Siliestrji. Terytobowane w drugiej wojnie bałkańskiej munoł za pomocą podstępnej napaści, znów znalazło się w rękach buł.

W szybkim i świetnym przebiegu im wojska sprzymierzone wszędzie odrzuciły nieprzyjaciela rumuńskie

Wiesioł z kraju.

Hojne zapisy. Z Piotrkowa donoszą: Jeden z piotr-kowskich adwokatów przysięgłych przedstawił prezoso-wi trybunału sądowego w Piotrkowie testament s. p. Ju-liu Rogowskiej, właścicielki dóbr ziemskich Kluki, przed-stawiających wartość mniej więcej 2 milionów rubli.

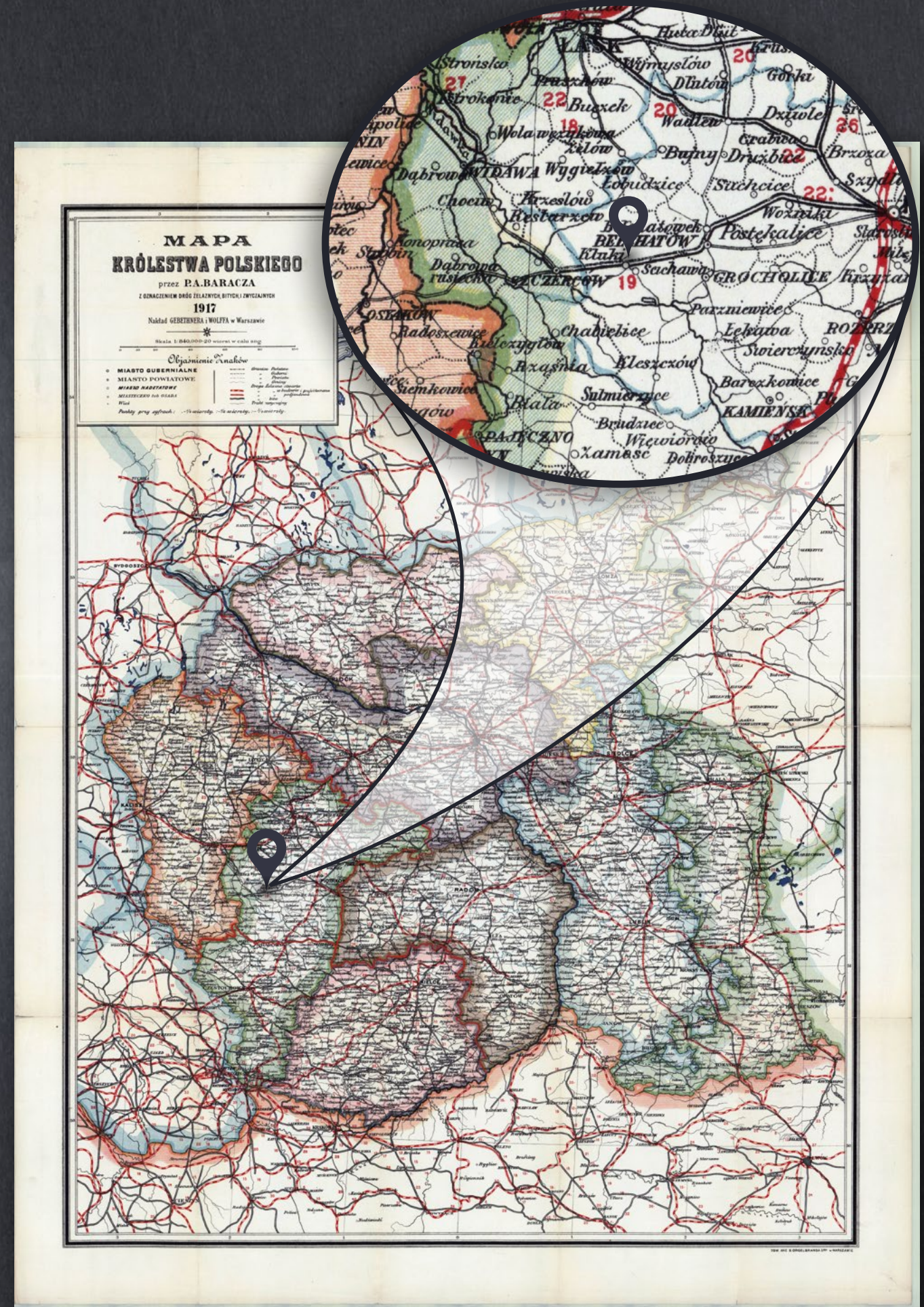
Posiadając wysokie poczucie obywatelskie, s. p. Julia Rogowska nosiła się zawsze z myślą zapisania pewnej części swego majątku na dobro ogółu; śmierć dwóch synów wpłynęła tembardziej na powiększenie ilości za-pisów. S. p. testatorka poczyniła następujące ważniejsze zapisy: 1) 150,000 rb. na kształcenie młodzieży semi-narium wrocławskiego podług rozporządzenia biskupa diecezji kujawsko-kaliskiej, lub na otwarcie wyższej uc-zelni duchownej (akademii) w Warszawie; 2) 40,000 rb. na budowę kościoła w Kaszewicach; 3) 20,000 rb. na kościoły w Grocholicach, Belchatowie, Łobudziecach, Szezercowie, Stawie po 4,000 rb. każdy; 4) 80,000 rb. na kościół w Parzmie; 5) 28,000 rb. na wybudowanie ochronek w Parzmie, Klukach, Kaszewicach, Stawie --- po 7,000 rb.; 6) 20,000 rb. na budowę nowego szpitala w Belchatowie lub Szezercowie; 7) 5,000 rb. na szpital Św. Trójcy w Piotrkowie; 8) 5,000 rb. na Tow. dobro-czynności dla chrześcijan w Piotrkowie; 9) 10,000 rb. na wydawnictwo kroniki piotrkowskiej; 10) 50,000 rb. na prasę katolicką; 11) 1,000 rb. na biuro nędzy wy-jatkowej w Warszawie (Tamk 35); 12) 40,000 rb. na dom w Ciechoćniku, w którym miełby bezpłatne po-mieszczenie kuracjusze księża i klerycy diecezji ku-jawsko-kaliskiej; 13) 30,000 rb. na gniazdo sierocy in- testatorki w Klukach; 14) 20,000 rb. dla służby; 15) 40,000 rb. na szkołę rolniczą dla powiększenia funduszu Miniszewskiego, zapisanego na tenże cel; 16) 5,000 rb. na przytułek w Parzmie; 17) 2,000 rb. na kościół w Gomulinie; 18) 40,000 rb. na dom emerytów-księży we Wrocławiu; 19) 5,000 rb. na budowę kościoła w Gra-blinie.

Pewną tylko część znacznego majątku s. p. Julia Ro-gowska poświęciła na cele publiczne, pozostawiając re-zstę w boćnej linii spadkobiercom.

Kwesta ogólnokrajowa w pow. Sokołowskim. Zebra-no ogółem w powiecie Sokołowskim rb. 11,902 k. 53 i pol-mr. 2,032 f. 6 i koron 8 hal. 50.

Morderstwo. We wsi Swirzach w pow. Nieszawskim handyci zamordowali 66-letnią żonę leśniczego Popier-skiego.

Artykuł prasowy z 1916 roku

Fragment mapy Królestwa Polskiego z 1917 roku

II Rzeczypospolita

Po latach niewoli odrodziło się państwo polskie – II Rzeczpospolita. Nowe władze lokalne tworzone w oparciu o dotychczasowe powiaty.

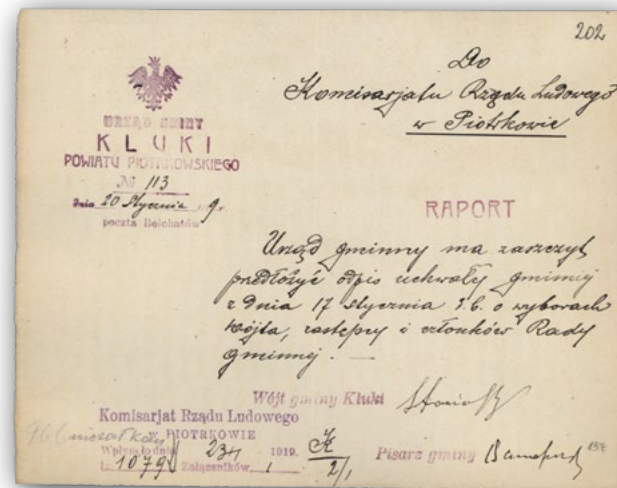
W sierpniu 1919 roku powołano województwo łódzkie z powiatem piotrkowskim i gminą Kluki²⁵.

Początkowo władze w Warszawie podtrzymały odrębne dla dawnych zaborów ustroje samorządu lokalnego. Na obszarze byłego Królestwa Polskiego utrzymano w mocy ustawę o samorządzie gminnym z marca 1864 roku. Zmodyfikowano ją jednak dekretem Naczelnika Państwa z 27 listopada 1918 roku. Według dekretu Naczelnika Państwa gmina, tak jak poprzednio, pozostała formą samorządu zbiorowego, w jej skład wchodziły gromady wiejskie – sołectwa. Nadal główną instytucją gminy pozostało zgromadzenie gminne, jednak odtąd mogli w nim uczestniczyć wszyscy pełnoletni obywatele gminy (także kobiety) bez względu na stan majątkowy. Zebrania winny się były odbywać raz na kwartał, w praktyce działo się to w miarę potrzeby, najczęściej raz w roku dla uchwalenia budżetu. Zgromadzenie zajmowało się sprawami majątku gminy, zatwierdzało budżet, zajmowało się sprawami dróg i mostów, zasadami prowadzenia handlu, ochroną zdrowia, opieką nad ubogimi²⁶.

Co roku zebranie gminne uchwalało budżet. Koszty działalności gminy pokrywano we własnym zakresie. Dochody pochodziły z majątku gminy, ze świadczeń od mieszkańców i dodatków do państwowego podatku gruntowego (gmina pobierała podatki państwowe) liczonego od 1 ha. Czasem ustalano dodatkowe podatki, na przykład od zbytku mieszkaniowego. Płaciły go osoby posiadające wolne, niezamieszkałe pomieszczenia.

Zupełnie nowym organem była rada gminy wybierana przez zgromadzenie gminne na okres 3 lat. Składała się z 12 członków oraz 6 zastępców (w razie śmierci lub wygaśnięcia mandatu do rady wchodził automatycznie zastępca z największą liczbą głosów).

Rada przygotowywała wnioski i budżet, zarządzała majątkiem i funduszami gminnymi, kontrolowała urzędników gminnych i wójta. Rada zbierała się przynajmniej raz w miesiącu lub częściej na żądanie co najmniej 5 członków. Uchwały podejmowano większością głosów. Raz w roku rada gminy przedstawiała wyniki swojej działalności na forum zebrania gminnego. Wybory do rad gminnych zarządzał starosta. W razie słabej działalności rad gminnych wojewoda miał prawo ją rozwiązać i zarządzić nowe wybory.

Pieczęć UG Kluki z 1919 roku

W tamtym okresie poziom wykształcenia radnych był bardzo niski. Wykształcenie przeciętnego radnego kończyło się na kilku oddziałach szkoły powszechnej, trafiali się też analfabeci²⁷. Dodatkowo rada gminy jako nowa instytucja nie cieszyła się zbyt wielkim zaufaniem. Do tej pory najważniejsze sprawy omawiano na zebraniach gminnych, a teraz wąskie grono decydowało na przykład o podatkach²⁸. Na czele rady gminy stał wójt wybierany przez zgromadzenie gminne.

Wójtowie i sołtysi byli jednocześnie funkcjonariuszami państwowymi i przedstawicielami władzy samorządowej. Zarządzenia dotyczące wyborów wójta, radnych i sołtysów wydawał starosta powiatowy. To on zatwierdzał (bądź nie) wójtów oraz sołtysów i to przed nim składali oni przysięgę służbową.

Zebranie gminne wybierało dwóch kandydatów na wójta. Pierwszego na liście zazwyczaj starosta mianował wójtem, drugiego podwójcem. Kandydaci musieli mieć dobre opinie z posterunku policji. W przypadku odrzucenia przez starostę jednego z kandydatów na wójtów przeprowadzano ponowne wybory. Dawało to wielkie możliwości wpływu starosty na obsadę stanowiska wójta.

Wójt reprezentował gminę na zewnątrz. Zawierał umowy w jej imieniu. Dokumenty finansowe musiały mieć podpis jego i dwóch radnych. Wójt wypełniał zadania narzucone przez władze zwierzchnie.

Wójt miał do pomocy aparat urzędniczy – urząd gminy, który składał się z kilku urzędników: sekretarza (zwanego też pisarzem gminnym), jego pomocników (było ich zazwyczaj dwóch) oraz woźnego.

Pisarza gminnego zatrudniano w porozumieniu ze starostwem. To właśnie on ponosił prawie cały ciężar pracy biurowej w gminie. Przez jego ręce przechodził praktycznie każdy dokument. Sekretarz musiał mieć odpowiednie wykształcenie – najczęściej średnie. Wysyłano go na rozmaite kursy doszkalające. Za swoją pracę otrzymywał największe uposażenie. Najczęściej było ono trzykrotnie wyższe od zarobków wójta.

Sekretarz gminy zazwyczaj mieszkał w urzędzie gminy na jej koszt. Miał czasem kawałek gruntu gminnego na swoje potrzeby. W czasach II RP często przenoszono pisarzy z jednej gminy do drugiej. Preferowano osoby z zewnątrz nieposiadające rodziny na terenie gminy. Wójtowie i pisarze gminni stanowili elitę gminną. To najczęściej oni zakładali ochotnicze straże pożarne czy spółdzielnie mleczarskie.

Urząd gminy był czynny od poniedziałku do soboty. Tylko wójt i sekretarz mieli klucze do kasy gminnej. Należy podkreślić, że na polskiej wsi brakowało solidnych, murowanych budynków na siedziby władz lokalnych. Dodatkowo wiele z nich spłonęło w trakcie Wielkiej Wojny. W efekcie urzędy gmin w pierwszych latach po zakończeniu działań wojennych prezentowały raczej żałosny wygląd.

Pomocnikami sekretarza byli najczęściej miejscowi młodzi mężczyźni po ukończeniu gimnazjum. Czasem mieszkali w urzędzie gminy. Wyróżniający się

pomocnicy zostawali pisarzami gminnymi. Funkcje pomocnicze i porządkowe pełnił woźny gminny. To on pilnował więźniów w areszcie gminnym, rozpalał w piecach, roznosił dokumenty i chodził do siedziby starostwa z korespondencją.

Poszczególne wsie tworzyły tak zwane gromady wiejskie, czyli wspólnoty samorządowe mieszkańców jednej wsi. Nie wchodziły w ich skład obszary dworskie (folwarki). Były to zatem instytucje stanowe.

Organami gromady były zebrania wiejskie i sołtys. Zebrania wiejskie decydowały samodzielnie w sprawach wspólnot gruntowych, ustalały podatki, podejmowały decyzje w sprawach remontów dróg, zajmowały się działalnością opiekuńczą. Zebranie wiejskie wybierało sołtysa na 3-letnią kadencję. Równocześnie wybierano podsołtysa – zastępcę sołtysa. Wybory sołtysa zarządzał starosta powiatowy i to starosta odbierał przysięgę od nowo powołanego sołtysa.

Przed zatwierdzeniem wójta czy sołtysa starosta zawsze wysyłał pismo do Policji Państwowej, by sprawdzić, czy „prowadzi się on moralnie” i czy nie ma żadnych zastrzeżeń wobec kandydata. Ówczesne prawo pochodziło z czasów carskich i było dosyć restrykcyjne. Sołtys reprezentował wieś, zbierał wszelkie podatki gminne, przekazywał ogłoszenia gminne i powiatowe, czasem pracował w charakterze listonosza. Raz w tygodniu w urzędzie gminy odbywała się odprawa sołtysów, na której omawiano ważne sprawy gminy, przekazywano zarządzenia władz zwierzchnich. Sołtys miał specjalną odznakę. Podobną odznakę miał wójt, często w formie ozdobnego łańcucha.

Sołtys organizował warty nocne. Każdy gospodarz co pewien czas miał obowiązek pełnić nocne warty w celu ochrony przed złodziejami i pożarami. Sołtys kontrolował wykonanie szarwarków, czyli nieodpłatnych prac na rzecz gminy, które świadczyli wszyscy gospodarze w zależności od arealu gruntów. Przeliczano je na dniówki piesze i konne. Za pomocą szarwarków remontowano i budowano drogi. Sołtys wyznaczał kolejność stójki konnej – obowiązek każdego gospodarza do przewożenia furmanką urzędników gminnych, policjantów i nauczycieli podczas pełnienia obowiązków służbowych. Wiązało się to z brakiem innych środków lokomocji (rower był rzadkością).

25. Dziennik Praw Państwa Polskiego, 1919, nr 65, poz. 395.

26. Tamże, 1918, nr 18, poz. 48.

27. L. Zugaj, *Gminy wiejskie II RP*, Lublin 2018, s. 38.

28. Tamże, s. 39.

KLUKI.

Wież i gmina V-ge et commune (z przynal.: Firlej, Grobla, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Magdalenów, Ochodża, Parzno, Rozdzin, Smugi, Trzask, Wierzcho- wiec, Wyr, Zby- szek), powiat Piotrków, sąd pokoju Belcha- tów, sąd okr. Piotrków, 612 mieszk. Piotrków i Belchatów, kat. Młynar- stwo, tartaki. scieries.

Właściciele ziemscy (propriétaires fonciers): Arkuszeński Jan (L. 500) — Gołoszewski Wład. (Żelichów 181) — Święcicki Witold (Kluki, Łaski i P. 3920) — Wesołowski Zygm. (Bożydar i Słupia 416).

Ankier i Ska (Parzno-Łaski 1003).
Cegielnie (briqueteries): Święcicki W.

Cieśle (charpentiers): Peczką A. (M.).
Deski (planches): Winter G., Anker, Altman i Silbersztejn W.

Kolodzieje (charrons): Owsik S.
Kowale (forgerons): Baranowski P. — Gierak W. (R.) — Sadulak W. (R.) — Szlęzak A. (P.) — Zylaj- tis A. (L.).

Krawcy (tailleurs): Stachowski A. (P.).

Lasy — eksploatacja (exploitations forestières): Arkuszeński J.

Młyny (moulins): Arkuszeński J. (L.) — Barasiński (Zb.) — Grzegorek K. (wod) (F.) — Kociołek A. (Ujście) — Krokowicz W. (Wyr.) — Kurasiewicz B. (K. L.) — Kurc A. (Zar) — Lange J. (O.) — Nie- rubliszewski T. (wod) (S.) — Pa- puga M. (Zb.) — Wawrzyńkiewicz K. (wod) (G.).

Łopata A. (W.) — Święcicki Wł. (G.).

Nierogaczna — handel (marchands de porcs): Figlus St. (T.).

Rzeźnicy (bouchers): Kowalczyk J. (P.).

Spożywcze artykuły (comestibles): Chudecki J. (T.) — × Glanc W. — Kirsztejn P. (R.) — Majchrzak J. (M.) — Papuga J. (L.) — Pu- chala St. — Stempiński Fr. (P.).

Szewcy (cordonniers): Góralski S.

Tartaki (scieries): Librecht R. (L.) — Robert L. (L.) — Święcicki W.

Torf — eksploatacja (exploitations de tourbières): × Arkuszeński J. (L.).

Księga Adresowa Polski z 1929 roku — wykaz lokal- nych przedsiębiorców²⁹

Odznaka wójtowska z lat międzywojennych. Była noszo- na na ozdobnym łańcuchu. Wójt musiał mieć przy sobie odznakę podczas czynności urzędowych

Typowa wieś przedwojenna

Krajobraz wiejski z lat międzywojennych

29. Księga Adresowa Polski (wraz z W.M. Gdańskiem); dla handlu, przemysłu, rzemiosł i rolnictwa, Warszawa 1929.

Urząd Gminy w Klukach w okresie międzywojennym

Urząd Gminy w Klukach w okresie międzywojennym

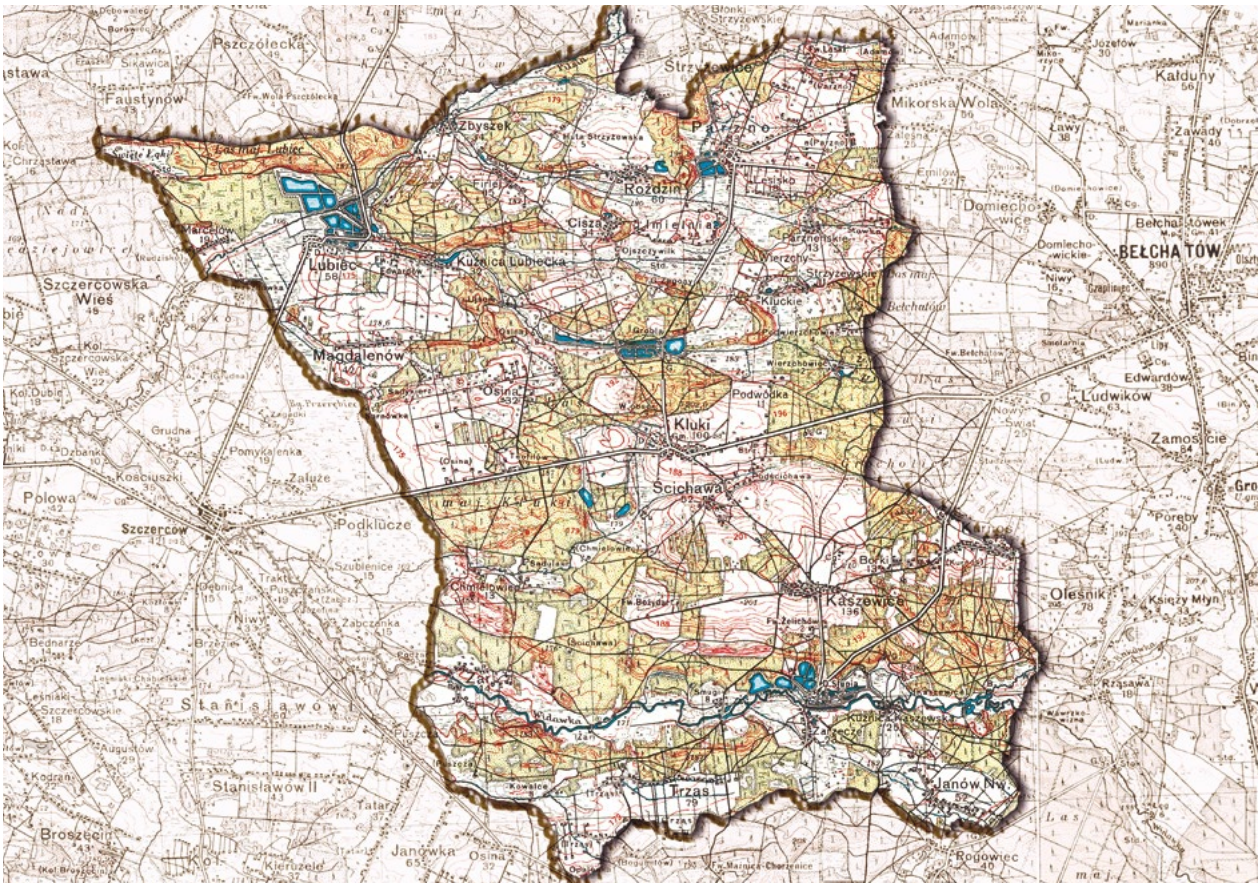
Urząd Gminy w Klukach w okresie międzywojennym

Jan Baranowski – wójt gminy Kluki w latach 1929-1939

Urzędowa odznaka sołtysa z okresu II RP

Gmina Kluki w okresie międzywojennym

W 1933 roku dokonano wielu zmian w funkcjonowaniu gmin wiejskich w Polsce. Według nowej ustawy gminnej³¹ z 23 marca 1933 roku zniesiono zebranie gminne, czyli zgromadzenie ogółu gospodarzy z terenu gminy. Uprawnienia zniesionego organu przekazano częściowo radzie gminnej. Mimo to według nowych przepisów rada gminy miała mniejsze uprawnienia. Wyboru radnych dokonywało kolegium złożone z delegatów rad gromadzkich, sołtysów i podsołtysów wszystkich gromad. Istniał cenzus wieku przy prawie wyborczym czynnym – 25 lat (wcześniej 21) i w prawie wyborczym biernym, wynoszący 30 lat (wcześniej 25). W gminach do 5000 mieszkańców radnych było 12. Kadencja radnych trwała 5 lat. Warto wspomnieć, że w czasach II RP mandat radnego nie wiązał się z żadnym wynagrodzeniem. Namiastką zniesionego zebrania gminnego było zebranie gromadzkie. Wprowadzono bowiem nowy formalny podział gmin na gromady wiejskie, które obejmowały jedną lub kilka wsi. Podział na gromady był ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa. Zebranie gromadzkie

zbierało się pod przewodnictwem sołtysa lub jego zastępcy (podsołtysa). Podejmowało uchwały dotyczące danej gromady, wybierało sołtysa i jego zastępcę na 3-letnie kadencje. Wybrani musieli mieć ukończone 30 lat. Zebranie gromadzkie wybierało radnych gromadzkich w liczbie od 12 do 30.

Organem wykonawczym gromady był sołtys oraz jego zastępca. Gromada wiejska miała od tej pory własny budżet. Wybory zatwierdzał starosta powiatowy. Każdy mieszkaniec wsi w przypadku zgłoszenia go na sołtysa lub podsołtysa miał obowiązek sprawowania obowiązków do końca kadencji. Składał przysięgę służbową na ręce starosty. Do sołtysa należało kierowanie sprawami gromady, zarządzanie majątkiem, reprezentowanie gromady na zewnątrz. Przewodniczył zebraniom. Do sołtysa należały też sprawy bezpieczeństwa, porządku publicznego, przestrzegania przepisów, doręczania pism sądowych, wykonywania obowiązków związanych z poborem do wojska.

W nowym ustroju gminnym utworzono nieznaný wcześniej organ – zarząd gminy. Przejął on część uprawnień dawnej rady gminy. Zarząd gminy funk-

cjonował na czele z wójtem i podwójcim. W skład zarządu wchodziło też dwóch lub trzech ławników. To właśnie zarząd gminy na co dzień sprawował władzę w gminie. Zarząd gminy przygotowywał projekt budżetu, regulaminy, instrukcje urzędu, decydował o wydatkach. Kadencja członków zarządu wynosiła 5 lat. Wójta oraz członków zarządu wybierała rada gminy w głosowaniu tajnym.

Na czele urzędu gminy stał sekretarz. Jako jedyny musiał mieć on odpowiednie kwalifikacje. Mianował go i zwalniał starosta powiatowy. Sekretarz protokołował posiedzenia rady gminy i miał głos doradczy na radzie. Był też kierownikiem urzędu gminy.

Wójt był zwierzchnikiem całej gminy i aparatu urzędniczego. Miał prawo reprezentowania gminy i podpisywania umów w jej imieniu. Dokumenty, w których były zobowiązania finansowe gminy, należało opatrzyć podpisem jeszcze jednego członka zarządu gminy. Wójt był reprezentantem administracji rządowej w terenie, wykonywał także zadania zlecone przez rząd.

Wójt, jako organ rządowy, działał jednoosobowo i pod osobistą odpowiedzialnością. Nadzór nad jego działalnością sprawował starosta. Starosta miał prawo zwolnić wójta lub rozwiązać radę gminy w przypadkach łamania prawa.

Pieczęć Zarządu Gminy Kluki – lata 30. XX wieku

Zgodnie z powyższymi nowymi rozwiązaniami prawnymi należało podzielić gminę na gromady wiejskie (odpowiednik sołectw).

Nazwa gromady	Jednostki wchodzące w skład gromady	Urząd pocztowy właściwy dla siedziby sołtysa
10. Gmina Kluki.		
1. Ciska	wieś Ciska osada Ojszczywilk	Kluki
2. Grafnort	wieś Grafnort	"
3. Imielnia	wieś Imielnia osada leśna Zagony	Kurnos
4. Janów	wieś Janów wieś Tosin	Kluki
5. Kaszewice	wieś Kaszewice	"
		Kurnos

Podział gminy Kluki na gromady w 1935 roku

31.Dz.U. nr 35, z dnia 13 maja 1933 roku, poz. 294.

Nazwa gromady	Jednostki wchodzące w skład gromady	Urząd pocztowy właściwy dla siedziby sołtyśsa	Nazwa gromady	Jednostki wchodzące w skład gromady	Urząd pocztowy właściwy dla siedziby sołtyśsa
8. Pytowice	osada Kmieczna wieś Pytowice folw. Pytowice	Kamieńsk	6. Kluki	osada młyn. Grobla wieś Kluki folw. Kluki wieś Osiny wieś Podwódka wieś Podseichawa wieś Sadulaki osada leśna Teofilów	Kluki
9. Piaski	wieś Piaski osada młyn. Piaski osada karcz. Piaski wieś Stefanowizna		7. Kurnos	wieś Kurnos osada młyn. Wyr	Kurnos
10. Piła Rusczyńska	wieś Kurzymaka os. młyn. Piła Rusczyńska wieś Piła Rusczyńska wieś Seweryn młyn Seweryn wieś Sieradczyna		8. Kuźnica Kaszewska	wieś Kuźnica Kaszewska osada Półko	Kluki
11. Rusczyń	wieś Rusczyń kol. Rusczyń młyn Zarzyk		9. Kuźnica Lubiecka	wieś Kuźnica Lubiecka osada młyn. Ujście	
12. Słostowice	osada Piaskowizna wieś Słostowice		10. Lubiec	osada Edwardów wieś Lubiec folwark Lubiec os. młyn. Piła	Kluki
13. Szpinalów	wieś Ozga folw. Ozga wieś Szpinalów	11. Magdalenów	wieś Magdalenów wieś Sadykierz	Kluki	
14. Ściegny	os. Kamieński-Poduchowny wieś Kosówka wieś Ściegny	12. Marcelów	wieś Marcelów		
9. Gmina Kleszczów.			13. Parzno	wieś Lesisko folwark Łaski osada Łaski wieś Parzno folwark Parzno wieś Wierzchy Parzeńskie kol. Huta Strzyżewska wieś Roźdźcin	Kluki
1. Antoniówka	wieś Antoniówka os. młyn. Kocielizna	Kleszczów	14. Roźdźcin	wieś Roźdźcin	Kluki
2. Kleszczów	wieś Kleszczów osada Ławki		15. Sobki	wieś Sobki	
3. Kuców	kol. Kuców kol. Modrzewiec		16. Seichawa	wieś Seichawa	
4. Folwark	kol. Folwark kol. Gadka		17. Trząs	os. młyn. Ochodża wieś Trząs	
5. wieś Łuszczanowice	wieś Łuszczanowice os. leśna Łuszczanowice II.		18. Wierzchy Kluckie	wieś Podwierzchowiec wieś Wierzchy Kluckie wieś Wierzchy Strzyżewskie osada młyn. Wierzchowiec	
6. kol. Łuszczanowice	kol. Łuszczanowice os. leśna Łuszczanowice I.	19. Zarzecze	folw. Borzydar wieś Smugi osada młyn. Smugi	Kluki	
7. Łękińsko	osada leśna Adamów wieś Łękińsko folwark Łękińsko	20. Zbyszek	folw. Słupia folw. Żelichów wieś Zarzecze		
8. Rogowiec	kol. Biłgoraj kol. Rogowiec	21. Żar	wieś Żar	Kluki	
9. Stawek	kol. Stawek				
10. Wolica	wieś Kociniak wieś Wołica				
11. Wola-Grzymalina	osada leśna Cieślówizna osada leśna Dąbrowa osada leśna Słok wieś Wola-Grzymalina folwark Wola-Grzymalina				
12. Żłobnica	osada młynarska Bęków wieś Żłobnica				
10. Gmina Kluki.			11. Gmina Krzyżanów.		
1. Ciszka	wieś Ciszka osada Ojczywilk	Kluki	1. Bujny	wieś Bujny folwark Bujny	Piotrków
2. Grafnort	wieś Grafnort	Kurnos	2. Cekanów	wieś Cekanów kol. Cekanów	Piotrków
3. Imielnia	wieś Imielnia osada leśna Zagony	Kluki	3. Głina	wieś Głina	
4. Janów	wieś Janów wieś Tosin	"	4. Gąski	wieś Gąski kol. Gąski	
5. Kaszewice	wieś Kaszewice	Kurnos	5. Janówka	wieś Janówka	
			6. Jeżów	wieś Jeżów folwark Jeżów	
			7. Krzyżanów	osada młyn. Jeżów	Piotrków
			8. Kacprów	wieś Krzyżanów kol. Kacprów I kol. Kacprów II osada młyn. Pustkowie	

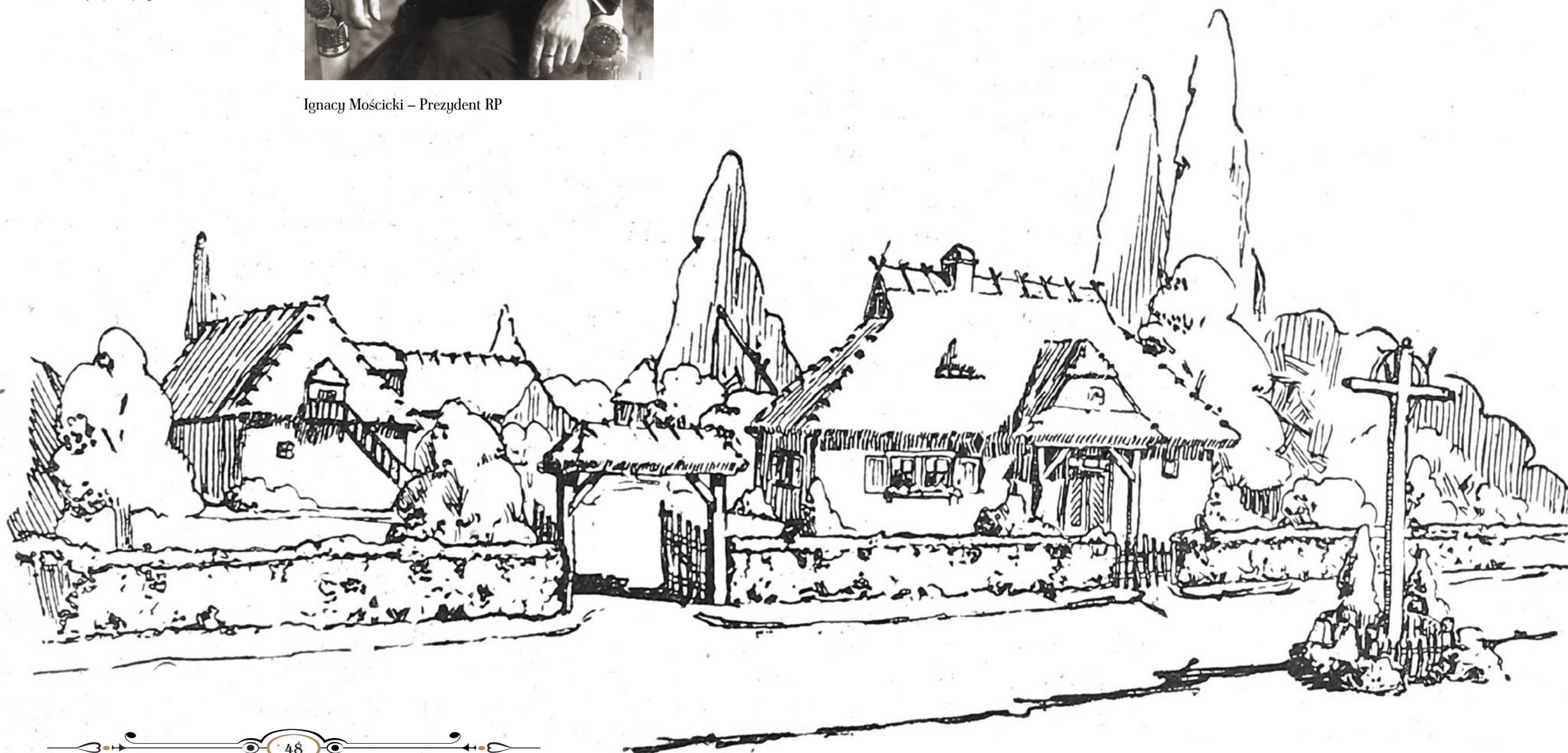

Budynek Szkoły Podstawowej w Parznie -
wygląd z 1937 r.

Lata 30. XX wieku były dużo lepszym okresem rozwoju samorządu gminnego, mimo że w wielu gminach władze państwowe (sanacyjne) narzucały swoich wójtów i niekiedy ograniczały demokrację. Stabilizacja gospodarcza i rozwój ekonomiczny wpłynęły na możliwość większych inwestycji. Budowano brukowane drogi (głównie szarwarkiem), sadzono drzewa, z tego okresu pochodzi wiele muryowanych szkół. Był to także czas zorganizowania się licznych ochotniczych straży pożarnych, kółek rolniczych i organizacji społeczno-politycznych typu „Strzelec”, kół Przysposobienia Wojskowego, Wychowania Fizycznego i wielu innych. W każdej gminie świętowano rocznice narodowe, budowano pomniki. Efektem tego było wpojenie ducha patriotyzmu i odpowiedzialności, który tak bardzo przydał się w czasie nadchodzącej wojny.

Ignacy Mościcki – Prezydent RP

W dniu 1 września 1939 roku wybuchła II wojna światowa. Wkrótce potem teren gminy został zajęty przez Niemcy. Zachodnią część powiatu piotrkowskiego włączono bezpośrednio do III Rzeszy. Weszła w skład Kraju Warty – nowej niemieckiej prowincji.

Był to czas ograniczenia praw ludności polskiej, germanizacji, rozwiązano wszelkie polskie instytucje. Wielu mieszkańców gminy wysiedlono.

Niemcy zachowali zasadniczo podział administracyjny na „polskie” gminy, wyznaczając swoich komisarycznych wójtów podległych landratom (starostom). Okupacja niemiecka trwała do początku 1945 roku.

...wojna

6

Lata 7
1945–1954

**NIECH ŻYJA
PRZODOWNICY PRACY
NA WSI!**

Na zajętych przez Armię Czerwoną terenach władzę przejmowali polscy komuniści – przedstawiciele Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN) tworzonego pod osłoną ZSRR. W pierwszym okresie opierano się na przedwojennych rozwiązaniach ustrojowych. Dnia 21 sierpnia 1944 roku dekret PKWN-u przywrócił przedwojenne podziały na województwa, powiaty, gminy i gromady.

W 1944 roku władze PKWN-u wprowadziły nowe rozwiązania ustrojowe odnośnie do gmin. Ustanowiono, wzorem ZSRR, rady narodowe. W dniu 11 września 1944 roku wydano dekret o organizacji i zakresie działania rad narodowych³².

Rady narodowe stanowiły *uspołecznioną formę sprawowania administracji*³³. Zostały włączone w skład systemu samorządowego. Ostateczny kształt organizacji samorządu lokalnego został określony na mocy dekretu z 23 listopada 1944 roku³⁴. W gminach wiejskich rady narodowe przejęły funkcje dotychczasowych rad gminnych. Formalnie nadal funkcjonował samorząd gminny, w praktyce było inaczej. Organem rad narodowych były prezydium rad narodowych złożone z przewodniczącego, zastępcy i kilku członków. To właśnie prezydium rad narodowych z czasem zaczęły przejmować funkcje wykonawcze zarządów gmin i wójtów³⁵.

Gminne rady narodowe składały się z nie mniej niż 16 i nie więcej niż 36 radnych, *reprezentujących w miarę możliwości ludność poszczególnych wsi*. W skład gminnej rady narodowej wchodził odtąd członkowie rady gminnej powołani przed uchwaleniem dekretu o radach narodowych, przedstawiciele organizacji politycznych, zrzeszeń społecznych, organizacji młodzieżowych, przedstawiciele wojska, nauki i pracy społecznej³⁶.

W praktyce członkowie rad byli delegatami partii politycznych i organizacji społecznych kontrolowanych przez nowe władze. Początkowo zasiadały w nich także osoby z przedwojennego samorządu, autorytety miejscowe, nawet księża. Tych ludzi wyrzucano przy częstych „reorganizacjach” rad, zarządzanych przez rady wyższego szczebla. Wola ludności poszczególnych wsi nie miała najmniejszego znaczenia. Niewygodnych radnych usuwano, a w ich miejsce powoływano nowych na mocy uchwały gminnej rady. Preferowano ludzi związanych z PPR (potem PZPR) i o niskim statusie majątkowym. Największa akcja „wymiany” radnych miała miejsce w 1948 roku.

Organem pomocniczym zarządu gminy pozostawał sekretarz gminy, który jako jedyny musiał mieć odpowiednie kwalifikacje. Kierował on pracami urzędników gminnych.

W urzędzie gminy zatrudniano kilku pracowników. W standardowym biurze zarządu gminy pracowali: sekretarz gminy, referent finansowo-podatkowy, referent wojskowy, referent gospodarczo-społeczny, drogomistrz, kancelista lub praktykant.

Jednostkami pomocniczymi gminy były gromady (główna wieś, mniejsze wsie, przysiółki), odpowiedniki współczesnych sołectw, na czele z sołtysem wybieranym przez społeczność gromadzką. Przed wojną funkcjonował także samorząd gromadzki wyrażający się w postaci zebrań gromadzkich. Po 1945 roku rola zebrania gromadzkiego została ograniczona, sołtys zaś stał się wykonawcą zarządzeń władz gminnych.

Na mocy ustawy z 20 marca 1950 roku o terenowych organach jednolitej władzy państwowej³⁷ zniesiono wszelki samorząd terytorialny. Jego cały majątek przejęło państwo. Rozwiązano organy wykonawcze gminy (wójt i zarząd gminy) i rady gromadzkie. Wszystkie kompetencje przejęły **gminne rady narodowe**. Członków rad delegowały partie polityczne i organizacje społeczne. Gminne rady narodowe zbierały się na sesjach raz w miesiącu, omawiając najważniejsze sprawy gminne. Głównymi tematami były kwestie podatkowe, spółdzielczości, pomocy sąsiedzkiej, akcji żniwnej itp. GRN wyłaniała ze swego grona stałe komisje problemowe.

Gminna rada narodowa wybierała także ze swego grona **prezydium GRN**, składające się z następujących osób: przewodniczący, zastępca, sekretarz prezydium i członek prezydium. Był to jednocześnie organ uchwałodawczy i wykonawczy. Prezydium zbierało się na sesjach dwa razy w miesiącu.

Etatowymi pracownikami gminy stali się przewodniczący i sekretarz prezydium. Te osoby kierowały działalnością urzędu gminy, zwanego odtąd „prezydium gminy”. Prezydium gminy (urząd gminy) podzielono na referaty: ogólnoadministracyjny, finansowy, spraw socjalnych i kulturalnych, wojskowy oraz spraw rolnych.

Na czele poszczególnych gromad, tak jak poprzednio, stał sołtys. Formalnie wybierany przez ludność wsi, w praktyce był powoływany przez władze gminne. Jego praca była niewdzięczna i sprowadzała się do egzekwowania narzuconych ówczesnie obowiązkowych dostaw produktów rolnych i wysokich podatków.

W latach 1953-1954 roku rozpoczęto kampanię propagandową informującą o potrzebie zmian w administracji. Władza ludowa miała znaleźć się *bliżej ludu*, a nie tylko w często odległej siedzibie gminy.

Powiat piotrkowski na mapie administracyjnej z 1946 roku

Tabl. 3. Miasta. Gminy wiejskie (c. d.).

Miasta Gminy wiejskie	Ludność					
	ogółem	mężczyźni	ko- biety	poni- żej 18	18-59 i wię- cej	60 i wię- cej
Pow. Piotrków — County Piotrków						
Miasta						
Bełchatów	4780	2097	2683	1717	2632	431
Piotrków	40141	17380	22761	12351	24097	3693
Sulejów	4329	1999	2330	1697	2316	316
Gminy wiejskie						
Bełchatówek	6226	2956	3270	2396	3306	524
Bogusławice	13473	6354	7119	4782	7540	1151
Bujny Szlacheckie	6895	3277	3618	2722	3586	587
Chabielice	4008	1940	2068	1542	2101	365
Golesze	4219	2005	2214	1639	2259	321
Gorzkowice	6748	3201	3547	2557	3701	490
Grabica	6589	3187	3402	2548	3506	535
Kamieńsk	8036	3735	4303	2983	4394	661
Kleszczów	5227	2448	2779	1933	2777	517
Kłuki	7944	3758	4186	3138	4119	687

Spis powszechny z 1946 roku – Powszechny sumaryczny spis ludności z dnia 14 lutego 1946 roku, Warszawa 1947, s. 29

32. Dz.U. 1944, nr 5, poz. 22.

33. Tamże.

34. Dz.U. 1944, nr 14, poz. 74.

35. Tamże.

36. Tamże.

37. Dz.U. 1950, nr 14, poz. 130.

Gromadzkie Rady Narodowe

8

W 1954 roku rozpoczęto tworzenie nowych, mniejszych jednostek administracyjnych, które miały współgrać z planowaną kolektywizacją polskiej wsi. Zwano je gromadami – w nawiązaniu do polskiej tradycji administracyjnej. Jedna gromada miała odpowiadać granicom przyszłemu spółdzielczemu, kolektywnemu gospodarstwu rolnemu.

Oficjalnym celem reformy miało być *włączenie coraz szerszych rzesz pracujących chłopów do udziału w rządzeniu Państwem, rozwijanie ich twórczej inicjatywy i aktywności dla pomnażania dobrobytu i kultury wsi*³⁸.

25 września 1954 roku weszła w życie ustawa o reformie podziału administracyjnego³⁹. W miejsce dotychczasowych gmin powstały nowe gromady położone na terenie jednej lub sąsiadujących ze sobą dawnych gmin. Nowe granice były w dużej mierze zupełnie sztuczne, protesty ludności nie były brane pod uwagę.

Teoretycznie nowe gromady miały mieć powiązania komunikacyjne, wspólne *urządzenia gospodarcze, kulturalne lub zdrowotne* (art. 2). Liczba mieszkańców miała się wahać od tysiąca do trzech tysięcy, powierzchnia od 15 do 50 kilometrów kwadratowych. Na czele całości stała gromadzka rada narodowa z prezydium (przewodniczący, zastępca, sekretarz prezydium i dwóch, trzech członków)⁴⁰.

Początkowo gromadzkie rady narodowe (GRN) miały bardzo wąskie kompetencje. W praktyce zostały sprowadzone głównie do realizacji zarządzeń władz powiatowych. Prezydium powiatowej rady narodowej sprawowało szczegółową kontrolę nad działalnością władz gromadzkich.

Sołtysi miewali w historii lepsze i gorsze okresy, ale byli zawsze. Obowiązki sołtysów przejęli pełnomocnicy gromadzkich rad narodowych powoływani przez gromadzką radę narodową. Do ich zadań należało organizowanie czynów społecznych, zwoływanie zebrań wiejskich czy wystawianie świadectw pochodzenia zwierząt.

Jesień 1956 roku przyniosła duże zmiany w Polsce. W wyniku październikowej „odwilży” I sekretarzem PZPR został Władysław Gomułka. Podział na gromady wprowadzony w 1954 roku okazał się nieprzystający do realiów „październikowej odwilży”.

Od lutego 1958 roku weszła w życie nowa ustawa o radach narodowych, dająca im większe uprawnienia⁴¹. Rozpoczęto także proces komasacji gromad w większe jednostki, większość z nich była bowiem zupełnie nieefektywna.

W ustawie o radach narodowych z 1958 roku precyzyjniej sformułowano zakres działania rad narodowych i ich kompetencje. Aparatem wykonawczym i zarządzającym rady było prezydium, opiniodawczym i kontrolnym – komisje rady. Organami pomocniczymi gromadzkich rad byli sołtysi i zebrania wiejskie. Prezydium (przewodniczący oraz 4-5 członków), jako organ wykonawczo-zarządzający rady, reprezentowało radę na zewnątrz i organizowało jej pracę.

Sekretarz gromadzki nie zasiadał odtąd w składzie prezydium, stojąc na czele biura gromadzkiego złożonego z kilku urzędników (referentów). W biurze gromadzkim pracował też przewodniczący – jako etatowy pracownik.

Pierwsze wybory do rad gromadzkich przeprowadzono 5 grudnia 1954 roku. Wyborom tym towarzyszyła wielka akcja propagandowa. Kolejne wybory zorganizowano w podobny sposób. Frekwencja zawsze zbliżała się do 100%, tyle samo głosowało na jedyną listę wyborczą – Front Jedności Narodu. Mimo że wyniki były z góry znane, władze przywiązywały, wzorem ZSRR, bardzo dużą wagę do wyborów. Miały one legitymizować narzucony w Polsce system komunistyczny.

Pierwsze dwie kadencje rad narodowych były trzyletnie (1955–1958, 1958–1961). Od 1961 roku kadencje

rad narodowych były czteroletnie. Wybory miały miejsce w latach 1961, 1965 i 1969⁴².

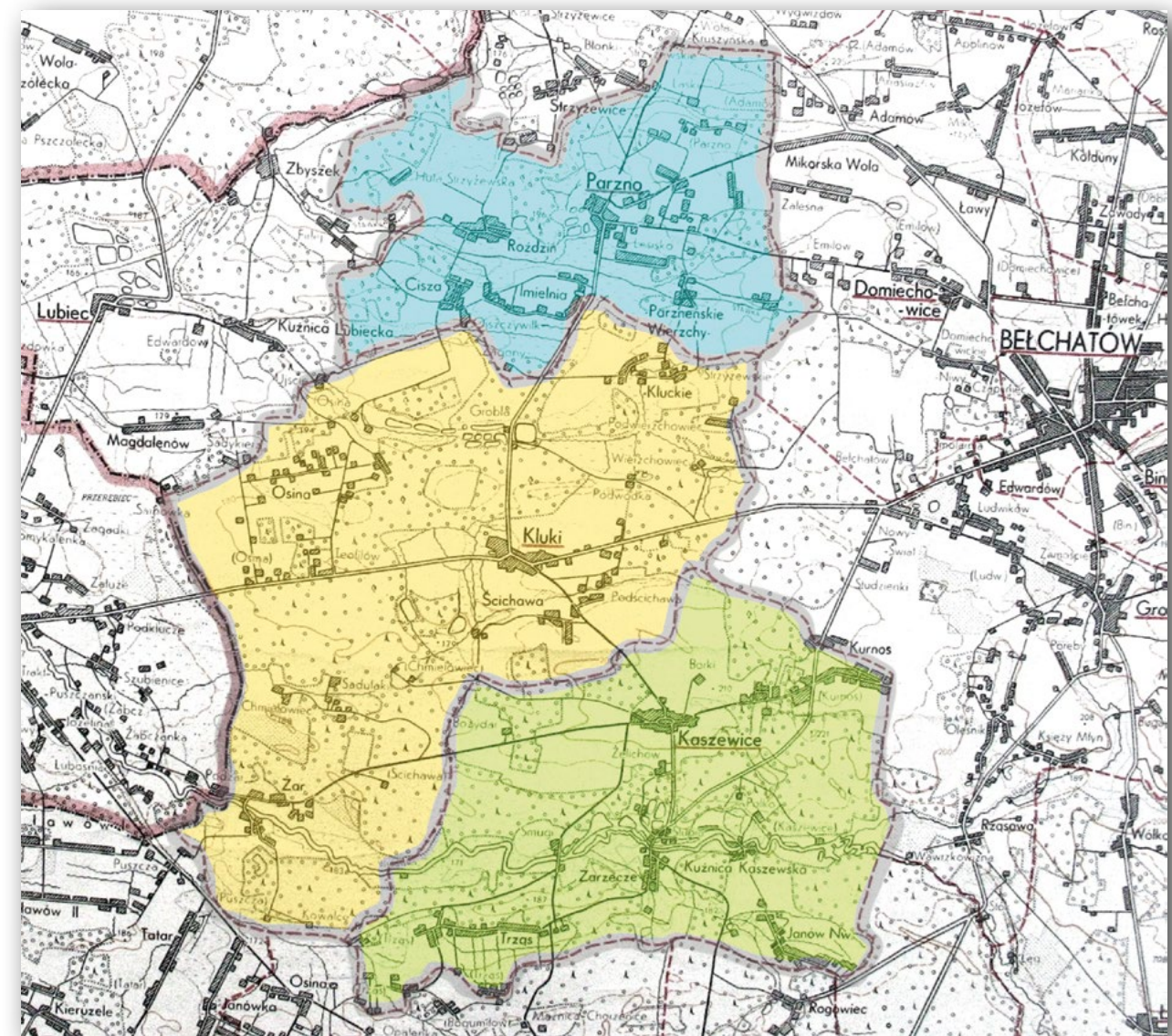
Według ustawy o radach narodowych z 1958 roku na wsiach na nowo powołano sołtysów i zwoływano okresowo zebrania wiejskie.

Ówczesne władze przywiązywały dużą wagę do rozwoju oświaty rolniczej. W każdej gromadzie działał zootechnik i agronom, budowano tak zwane agronomówki. Sprzyjano rozwojowi czytelnictwa wiejskiego (biblioteki i punkty biblioteczne), powstawały świetlice. Rozwinęły się koła gospodyń wiejskich. Powstały liczne nowe ochotnicze straże pożarne. Warto wspomnieć o wielkiej akcji „Tysiąc Szkół na Tysiąclecie”. Dzięki niej (składki na bu-

dowę szkół były obowiązkowe) w wielu miejscach postawiono w miarę nowoczesne gmachy szkolne, służące często do dziś.

Mimo pewnych pozytywnych tendencji polska wieś pozostawała zacofana cywilizacyjnie. Obligatoryjne dostawy nadal obowiązywały. Rolnicy nie byli objęci powszechnym ubezpieczeniem zdrowotnym.

W rejonie współczesnej gminy w latach 1954–1972 funkcjonowały gromady: Parzno, Kluki i Kaszewice oraz Sromutka (Strzyżewice). Powyższe gromady powołano w ramach powiatu piotrkowskiego, a następnie przyłączono do nowo powołanego powiatu bełchatowskiego.

38. Wstęp do ustawy z 25 września 1954 roku o reformie podziału administracji wsi i powołaniu gromadzkich rad narodowych, Dz.U. 1954, nr 43, poz. 191.

39. Dz.U. 1954, nr 43, poz. 191.

40. Tamże.

41. Dz.U. 1958, nr 5, poz. 16 (tekst ujednolicony Dz.U. 1975, nr 26, poz. 139).

42. Daty wyborów: 5 grudnia 1954, 2 lutego 1958, 16 kwietnia 1961, 30 maja 1965, 1 czerwca 1969.

GROMADA KASZEWICE

W skład gromady Kaszewice włączono dotychczasowe gromady: Kaszewice, Kurnos, Kuźnica Kaszewska, Nowy Janów, Trząs i Zarzecze ze zniesionej gminy Kluki⁴³.

Od 1956 roku gromada weszła w skład nowo powołanego powiatu bełchatowskiego. Gromada Kaszewice funkcjonowała do końca 1972 roku.

GROMADA KLUKI

W skład gromady Kluki włączono dotychczasowe gromady: Kluki, Osina, Ścichawa, Wierzby Kluckie i Żar ze zniesionej gminy Kluki⁴⁴.

Od 1956 roku gromada weszła w skład nowo powołanego powiatu bełchatowskiego⁴⁵. W 1968 roku przyłączono do gromady Kluki obszar zniesionej gromady Parzno⁴⁶.

GROMADA PARZNO

W skład gromady Parzno włączono dotychczasowe gromady: Ciszka, Imielnia, Parzno, Roździn i Wierchy Parzeńskie ze zniesionej gromady Kluki⁴⁷.

Od 1 stycznia 1956 roku gromada Parzno została włączona do nowo powołanego powiatu bełchatowskiego⁴⁸.

Gromada została zniesiona z dniem 1 lipca 1968 roku. Jej obszar włączono do gromady Kluki⁴⁹.

Odznaka sołtysa z lat 60. XX wieku

43. Dz. Urz. WRN Łódź, 1954 nr 9 poz. 36.

44. Dz. Urz. WRN Łódź, 1954 nr 9 poz. 36.

45. Dz. U. 1955 nr 44 poz. 286.

46. Dz. Urz. WRN Łódź, 1968 nr 8 poz. 89.

47. Dz. Urz. WRN Łódź, 1954 nr 9 poz. 36.

48. Dz. Urz. WRN Łódź, 199

49. Dz. Urz. WRN Łódź, 1968 nr 8 poz. 89.

W grudniu 1970 roku I sekretarzem PZPR został Edward Gierek. Początkowo jego polityka rolna była dość elastyczna. Od 1972 roku zniesiono obowiązkowe dostawy zbóż, żywca i ziemniaków, co sprzyjało specjalizacji gospodarstw. W tym samym czasie złagodzone progresję podatków gruntowych, ułatwiono obrót ziemią. Chłopi mogli nawet dzierżawić ziemię od państwa, kupować maszyny rolnicze. Rolników objęto również leczeniem na zasadach ubezpieczeń społecznych. W tym okresie powstało wiele nowych budynków mieszkalnych i gospodarczych. Po latach trudnej sytuacji na wsi wiele zmieniło się na lepsze. Zaczęto doceniać młodych, prężnych rolników. Rozwinęła się mechanizacja rolnictwa, także dzięki skomasowaniu kółek rolniczych w spółdzielnie kółek rolniczych – SKR-y⁵⁰.

W latach 1954-1972 podstawową jednostką podziału administracyjnego kraju pozostawały gromadzkie rady narodowe (gromady). Gromady w powszechnej opinii nie sprawdzały się, zajmując się głównie poborem podatków. Te sprawy omawiał VI Zjazd PZPR w 1971 roku oraz VI Plenum PZPR w 1972 roku. W początkach 1972 roku władze państwowe podjęły decyzję o powołaniu gmin – większych jednostek terytorialnych, często w granicach dawnych gmin funkcjonujących do 1954 roku.

Typowe gospodarstwo w województwie łódzkim

50. Tamże.

W wakacje 1958r budynek szkolny został dymkowany. W następnych latach wysiłkiem Komitetu Rodzicielskiego obejście szkoły zostało ogrodzone siatką. Koszt całości ogrodzenia wyniósł 26 tys. zł.

12. gromadę KASZEWICE z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kaszewicach; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Kaszewice, Kurnos, Kuźnica Kaszewska, Nowy Janów, Trzask i Zarzecze — z gminy Kluki;

13. gromadę KOCISZEW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kociszewie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Kociszew wieś, Kociszew kol., Dąbrowa, Karczmy, Pawłowa, Zabłoty, Zagłówki i Bocianichy — z gminy Bujny Szlacheckie;

14. gromadę KOMORNIKI z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Komornikach; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Komorniki i Żywocin — z gminy Wolbórz;

15. gromadę KLESZCZÓW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kleszczowie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Antoniówka, Folwark, Kuców, Kleszczów, Łuszczanowice wieś, Łuszczanowice kol., Rogowiec, Stawek i Żłobnica — z gminy Kleszczów;

16. gromadę KLUKI z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Klukach; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Kluki, Osina, Ścicha-wa, Wierzchy Kluckie i Żar — z gminy Kluki;

17. gromadę LUBIEC z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Lubcu; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Lubiec, Kuźnica Lubiecka, Magdalenów, Marcelów i Zbyszek — z gminy Kluki;

18. gromadę KUZNOCIN z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Kuznociźnie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Kuznociń, Lubia-tów, Młynary i Świątniki — z gminy Wolbórz;

19. gromadę PARZNO z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Parznie; w skład nowoutworzonej gromady wcho-dzą obszary dotychczasowych gromad: Ciszka, Imielnia, Parz-no, Rożdżin i Wierzchy Parzeńskie — z gminy Kluki;

20. gromadę PŁUCICE z siedzibą gromadzkiej rady na-rodowej w Płucicach; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Bujniczki, Płuci-ce i Szczukocice — z gminy Gorzkowice;

21. gromadę PRZYGLÓW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Przyglowie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Barkowice, Koło, Przyglów, i Włodzimierzów — z gminy Łęczno;

22. gromadę RUSZCZYN z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Ruszczyźnie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Czyżów, Piaski, Ruszczyn i Piła Ruszczyńska — z gminy Kamieńsk;

23. gromadę RĘKORAJ z siedzibą gromadzkiej rady na-rodowej w Rękoraju; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Rękoraj i Siero-sław — z gminy Srocko;

24. gromadę RĘCZNO z siedzibą gromadzkiej rady na-rodowej w Ręcznie; w skład nowoutworzonej gromady wcho-dzą obszary dotychczasowych gromad: Ignaców Poduchowny, Łęg Ręczniński, Łęki Królewskie, Nowinki, Ręczno i Wielko-pole — z gminy Łęki Szlacheckie;

25. gromadę SOBAKÓW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Sobakowie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Gorzkowiczki, Dąbrowa, Sobaków i Sobakówek — z gminy Gorzkowice;

26. gromadę SROMUTKA z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Sromutce; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Grębociny, Pod-wody wieś, Podwody kol., Pukawica, Sromutka, Sromutka kol., Strzyżewice i Wola Kruszyńska — z gminy Bujny Szla-checkie;

27. gromadę STOBNICA z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Stobnicy; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Paskrzyn, Stob-nica i Stobnica - Piła — z gminy Łęki Szlacheckie;

28. gromadę STRASZÓW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Straszowie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Łochyńsko, Raj-sko Małe, Rajsko Duże, Straszów i Zmożna Wola — z gminy Rozprza;

29. gromadę SUCHCICE z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Suchcicach; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Gadki, Huta, Hu-cisko, Suchcice, Stefanów, Wielopole, Wdowin wieś, Wdo-win kol. — z gminy Mzurki;

30. gromadę SZYDLÓW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Szydłowie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Ciszowa, Kamo-cin, Kamocinek, Majków, Majków Średni, Oleandry, Polesie, Szydłów, Szydłów kol., Twardosławice, Zaborów i Ządło — z gminy Szydłów;

31. gromadę WIADERNO z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Wiadernie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Nagórzce, Swol-szewice Małe, Wiaderno i Wola Wiaderska — z gminy Go-lesze;

32. gromadę GOMULIN z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Gomulinie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Gomulin, Gomu-lin kol., Kargał Las, Praca, Rokszyce i Majków Duży — z gmi-ny Szydłów oraz gromady: Oprzeżów i Oprzeżów kol. — z gminy Mzurki;

33. gromadę MOSZCZENICA z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Moszczenicy; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Kosów, Pomyków - Podlesisko, Moszczenica i Wola Moszczenicka — z gminy Wolbórz oraz gromada Gajkowice — z gminy Srocko;

34. gromadę RAKÓW z siedzibą gromadzkiej rady na-rodowej w Rakowie; w skład nowoutworzonej gromady wcho-dzą obszary dotychczasowych gromad: Meszcze, Raków wieś i Raków kol. — z gminy Poniatów oraz gromada Michałów — z gminy Szydłów;

35. gromadę ROZPRZA z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Rozprzy; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Białocin, Ima-ców, Keszyn, Magdalenka, Romanówka, Rozprza, Stara Wieś i Stara Wieś kol. — z gminy Rozprza oraz gromada Kisielce — z gminy Siomki;

36. gromadę SIOMKI z siedzibą gromadzkiej rady na-rodowej w Siomkach; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Bujny, Gąski, Głina, Krzyżanów, Piaski, Siomki — z gminy Siomki oraz gromada Wola Rokszycka — z gminy Szydłów;

37. gromadę ADAMÓW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Adamowie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Adamów, Barto-dzieje, Cieśle, Janów i Podstole — z gminy Łęki Szlacheckie;

38. gromadę BUJNY SZLACHECKIE z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Bujnach Szlacheckich; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Bujny Szlacheckie, Grabostów, Łobudźce kol., Ło-budźce wieś, Ostoja i Roźniatowice — z gminy Bujny Szla-checkie w powiecie piotrkowskim oraz dotychczasowa gromada Bujny Księżę z gminy Żelów w powiecie łaskim;

39. gromadę WOLA KRZYSZTOPORSKA z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Woli Krzysztoporskiej; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Wola Krzysztoporska, Radziatki, Wygoda, Krężna wieś, Krężna kol., Kacprów i Jeżów wraz z komplek-sem lasów państwowych — z gminy Siomki oraz część obsza-ru dotychczasowej gromady Bogdanów stanowiąca miejscowość Wólka Bogdańska — z gminy Parzniewice;

40. gromadę BABY z siedzibą gromadzkiej rady naro-dowej w Babach; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Baby i Raciborowice — z gminy Wolbórz oraz gromada Kielczówka i część obszaru dotychczasowej gromady Gościńowice od Nr 1 do Nr 105 — z gminy Srocko;

41. gromadę BOGDANÓW z siedzibą gromadzkiej rady narodowej w Bogdanowie; w skład nowoutworzonej gromady wchodziły obszary dotychczasowych gromad: Bogdanów wieś, Bogdanów kol., Borowa, część obszarów dotychczasowej gromady Kamienna stanowiąca wieś Kamienna — z gminy Parz-niewice oraz gromady: Mąkolice, Miłaków, Mąkolice kol., Postękalice, Postękalice kol. oraz część obszaru dotychczaso-wej gromady Kozierogi stanowiąca Kozierogi wieś i Kozie-rog kol. — z gminy Mzurki;

*Gminna
Rada Narodowa*

9

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ w Ł O D Z I

Łódź, dnia 20 grudnia 1972 r.

Nr 14

Poz. 184-186

T r e ś ć:

- Poz. 184 — Uchwała Nr 95/1010/72 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi z dnia 28 listopada 1972 roku w sprawie cen na usługi wykonywane dla ludności.
- 185 — Uchwała Nr XIX/100/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi z dnia 9 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia gmin w województwie łódzkim.
- 186 — Uchwała Nr XIX/101/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi z dnia 9 grudnia 1972 r. w sprawie utworzenia wspólnych rad narodowych dla miast nie stanowiących powiatów i gmin w województwie łódzkim.

Poz. 184

UCHWAŁA Nr 95/1010/72

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi

z dnia 28 listopada 1972 roku

w sprawie cen na usługi wykonywane dla ludności.

Na podstawie § 1, ust. 2 uchwały nr 55 Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1961 r. w sprawie cen na usługi wykonywane dla ludności (M.P. Nr 26, poz. 123) oraz zarządzenia nr 311/72 Państwowej Komisji Cen z dnia 19 sierpnia 1972 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie cen na niektóre usługi wykonywane dla ludności — Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi postanawia, co następuje:

- 1) W wykazie usług dla ludności, których ceny ustalane są przez Komisję Cen dla m. Łodzi i Województwa Łódzkiego, stanowiącym załącznik do uchwały nr 63/653/66 Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi z dnia 16 lipca 1966 r. (Dz. Urz. WRN w Łodzi nr 4, poz. 36) dodaje się poz. 22 w brzmieniu:
„22. Usługowy przerób pasz (suszenie zielonek, okopowych i innych pasz, platkowanie ziemniaków, parowanie ziemniaków, mieszanie pasz treściwych) — tylko zakłady przemysłu rolnego Państwowych Gospodarstw Rolnych”.
- 2) Wykonanie uchwały powierza się Komisji Cen dla m. Łodzi i Województwa Łódzkiego.
- 3) Uchwała niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi.

ZA PREZYDIUM RADY NARODOWEJ

Władysław Pawlak

Roman Malinowski

Z-ca Przewodn. Prezydium

Przewodniczący Prezydium

Poz. 185

UCHWAŁA Nr XIX/100/72

Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi

z dnia 9 grudnia 1972

w sprawie utworzenia gmin w województwie łódzkim

Na podstawie art. 101 ust. 1 ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych (Dz. U. z 1972 r., nr 49 poz. 314) — Wojewódzka Rada Narodowa w Łodzi uchwala, co następuje:

§ 1.

W powiecie bełchatowskim, województwie łódzkim tworzy się następujące gminy:

- 1) gminę BEŁCHATÓW z siedzibą gminnej rady narodowej w Bełchatowie; w skład nowo tworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Adamów, Binków, Dobiecin, Dobrzelów, Domiechówice, Helenów, Huta, Janina, Józefów, Kaiduny, Korczew, Ławy, Myszków, Niedyszyna, Podwody, Podwody-Kolonia, Politanice, Postękalice, Postękalice-Kolonia, Wielopole, Wola Kruszyńska, Wola Mikorska, Zawady, Zdzieszulice Górne;
- 2) gminę DRUŻBICE z siedzibą gminnej rady narodowej w Drużbicach; w skład nowo tworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Brzezie, Bukowie Dolne, Bukowie Górne, Chynów, Drużbice, Drużbice-Kolonia, Gadki, Glupice, Gręboszów, Hucisko, Józefów, Kazimierzów, Kącik, Kobyłki, Łęczycza, Ostoja, Patok, Podstola, Rasy, Rawicz, Roźniatowice, Skrajne, Stefanów, Stoki, Suchcice, Teofilów, Teresin, Wadlew, Wdowin, Wdowin-Kolonia, Wola Roźniatowska, Zabielów i Zwierzyniec;
- 3) gminę GROCHOLICE z siedzibą gminnej rady narodowej w Grocholicach; w skład nowo tworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Augustynów, Bukowa, Grocholice, Janów, Kielichinów, Księży Młyn, Kurnos Drugi, Kurnos Pierwszy, Ludwików, Łekawa, Mazury, Mokracz, Oleśnik, Poręby, Rząsawa, Wólka Łekawska, Zamoście, Zawadów i Zdzieszulice Dolne;
- 4) gminę KLESZCZÓW z siedzibą gminnej rady narodowej w Kleszczowie; w skład nowo tworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Aleksandrów, Antoniówka, Bogumiłów, Czyżów, Dębina, Faustynów, Folwark, Kamień, Karolów, Kleszczów, Kuców, Łękiński, Łuszczanowice, Łuszczanowice-Kolonia, Piaski, Rogowiec, Stawek, Wola Grzymalina, Wolica i Złobnica;
- 5) gminę KLUKI z siedzibą gminnej rady narodowej w Klukach; w skład nowo tworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Ciska, Imielnia, Kaszewice, Kluki, Kuźnica Kaszewska, Nowy Janów, Osina, Parzno, Roździn, Strzyżewice, Ścichawa, Trzask, Wierzchy Kluckie, Wierzchy Parzeńskie, Zarzecze i Zar;
- 6) gminę SZCZERCÓW z siedzibą gminnej rady narodowej w Szczercowie; w skład nowo tworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Bednarze, Borowa, Brzezie, Chabielice, Chabielice-Kolonia, Dubie, Grabek, Grudna, Janówka, Kieruzele, Kościuszki, Kuźnica Lubiecka, Lubiec, Magdałenów, Marcelów, Niwy, Osiny, Parchliny, Podżar, Polowa, Rudzisko, Stanisławów Drugi, Stanisławów Pierwszy, Szczercowska Wieś, Szczerców, Tatar, Zaluże i Zbyszek;

§ 2.

W powiecie brzezińskim, województwie łódzkim tworzy się następujące gminy:

- 1) gminę BĘDKÓW z siedzibą gminnej rady narodowej w Będkowie; w skład nowo tworzonej gminy wchodzi obszary sołectw: Będków, Brzustów, Ceniawy, Drzazgowa Wola, Ewcin, Gutków, Kalinów, Łaknarz, Nowiny, Prażki,

WOJEWÓDZKA RADA NARODOWA W Ł O D Z I

Na podstawie art. 101 ust. 1 ustawy z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych (Dz. U. z 1972 r. Nr 49, poz. 314), uchwałą Nr XIX/100/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi z dniem 1 stycznia 1973 roku

tworzy się w powiecie bełchatowskim

GMINĘ KLUKI

PRZEWODNICZĄCY PREZYDIUM

PRZEWODNICZĄCY SESJI

Akt powołania gminy Kluki

Symboliczny akt powołania gminy Kluki

Dzięki zachowanej Kronice Gminy Kluki z lat 1973-1986 znamy wiele faktów dotyczących pierwszego etapu działalności gminy Kluki.

Pierwsza sesja Gminnej Rady Narodowej odbyła się 3 stycznia 1973 roku o godzinie 10.30 w lokalu Klubokawiarni Domu Kultury w Klukach. Uchwalono regulamin i wybrano władze GRN. Wygłoszono także referat o „reformie władz terenowych na wsi”. Zaprezentowano także naczelnika gminy (powołanego przez wojewodę) **Jana Bęczkowskiego**. Na przewodniczącego prezydium GRN powołano **Romualda Garstkę**. Po wyborach do rad narodowych z grudnia 1973 roku zastąpił go **Zdzisław Matysiak**. Od marca 1975 roku kolejnym przewodniczącym został **Sławomir Kotas** – jednocześnie I sekretarz Komitetu Gminnego PZPR. W tym samym roku – w czerwcu zmienił się naczelnik gminy. Dotychczasowego naczelnika zastąpił **Mirosław Gnyp**.

W 1977 roku nastąpiło oddanie do użytku budynku administracyjnego. W tym samym roku przebudowano drogę Szczerców – Bełchatów w związku z budową Elektrowni Bełchatów.

W 1978 roku postawiono budynek administracyjno-handlowy GS SCH Kluki oraz Wiejski Dom Handlowy w Klukach (W kronice dopisano: *Powiększe budowle są niezbędne dla miejscowej ludności*). W 1979 roku oddano do użytku także Wiejski Dom Towarowy.

W maju 1979 roku na stanowisko naczelnika gminy powrócił **Jan Bęczkowski**. Tenże został zmieniony w lutym 1982 roku. Nowym naczelnikiem został **Kazimierz Gajewski**. W tym okresie we władzach prezydium GRN ponownie znalazł się **Romuald Garstka**.

Na przełomie lat 70. i 80. XX wieku cała polska gospodarka, w tym także polskie rolnictwo, przeżyła gwałtowne załamanie. Jedną z przyczyn był nieurodzaj, ale też niska produktywność uprzywilejowanych przez władze, oderwanych od praw ekonomii państwowych gospodarstw. Spadła opłacalność gospodarstw prywatnych, uzależnionych od państwowych cen skupu oraz słabego zaopatrzenia w materiały i narzędzia. Nakłady inwestycyjne przeznaczane na państwowe gospodarstwa nie przy-

Naczelnik Kazimierz Gajewski

Naczelnik Mirosław Gnyp

Naczelnik Kazimierz Gajewski

nosiły efektów. Rolnictwo indywidualne uzyskiwało lepsze wyniki przy niższych nakładach. Młodzi rolnicy chcieli się rozwijać, jednak skostniały system gospodarczy stał temu na przeszkodzie.

Kryzys gospodarczy przełożył się na wielkie braki w sklepach miasta i wsi. Z niedostatkiem żywności ludność wiejska umiała sobie poradzić, gorzej wiedło się nauczycielom czy urzędnikom, którzy nie mieli swojej ziemi. Ludność robotnicza miast oraz „inteligencja pracująca w miastach” otrzymywała kartki żywnościowe.

W 1980 roku cały kraj pogrążał się w kryzysie. W urzędach gmin przy naczelnikach gmin rozpoczęły działalność komisje rozdziału maszyn rolniczych. Skromnych dostaw nie mogło wystarczyć dla wszystkich. Na wsiach zapanowało wielkie rozgoryczenie i wybuchały liczne konflikty.

W grudniu 1981 roku wprowadzono stan wojenny. Była to rozpaczliwa próba obrony systemu socjali

stycznego w Polsce. Działalność rad narodowych została zawieszona na kilka miesięcy. W każdej gminie powołano Patriotyczny Ruch Odrodzenia Narodowego.

Do gmin przybyły Terenowe Grupy Operacyjne, które miały uzdrowić sytuację gospodarczą. Jednak metodami wojskowymi nie udało się naprawić niewydolnego systemu gospodarczego.

Po zniesieniu stanu wojennego (1983) władze postanowiły stworzyć pozory zmiany na terenach wiejskich, aby spacyfikować nie najlepsze nastroje. Ustawa z 20 lipca 1983 roku o systemie rad narodowych i samorządu terytorialnego⁶⁰ powołała nowe instytucje na kształt samorządu terytorialnego. Każde sołectwo stało się jednostką samorządu wiejskiego. Nie był to samorząd w pełnym tego słowa znaczeniu. Przepisy były dość niejasne i różnie je interpretowano. Samorząd wiejski otrzymał prawo do dysponowania własnymi funduszami, ale

60. Dz.U. 1983, nr 41, poz. 185.

nie uzyskał osobowości prawnej. Zebrania wiejskie decydowały o sprawach lokalnych, powoływały sołtysa i radę sołecką jako organy wykonawcze. Na czele rady mógł stanąć przewodniczący rady sołeckiej, ale często kierował nią sołtys, pełniący jednocześnie funkcję przewodniczącego rady sołeckiej. Główną osobą reprezentującą samorząd wiejski stawał się przewodniczący rady sołeckiej. Prawo zwoływania zebrań wiejskich przysługiwało radzie sołeckiej na wniosek 1/5 pełnoletnich mieszkańców sołectwa. Sołectwo mogło uchwalić swój statut i powoływać komisje. Nadzór nad samorządem wiejskim sprawowała rada narodowa oraz naczelnik. Nowa ustawa obligowała naczelnika gminy i GRN do respektowania uchwał zebrań wiejskich. Wszelkie sprawy dotyczące poszczególnych wsi musiały być ustalane z danym samorządem wiejskim.

Wybory do rad sołeckich przeprowadzono jesienią 1984 roku, natomiast kolejne jesienią 1988 roku. Mimo wszystko był to początek pewnej podmiotowości i samodzielności poszczególnych społeczności wiejskich.

W latach 70. i 80. XX wieku zakończyła się elektryfikacja polskiej wsi, powstały najpotrzebniejsze drogi, przy czym w dużej mierze za pomocą czynów społecznych. Często była to jedyna możliwość budowy drogi czy mostu.

W latach 80. XX wieku z jednej strony cały czas dotowano nierentowne PGR-y i spółdzielcze jednostki. Nie zrezygnowano z kolektywizacji wsi poprzez oddawanie prywatnych gruntów rolniczych w zamian za rentę rolniczą. Z drugiej zaś pojawiła się możliwość rozwoju prywatnej inicjatywy gospodarczej, powstawały pierwsze specjalistyczne gospodarstwa rolne.

Rok 1989 roku przyniósł duże zmiany w naszym kraju. W 1990 roku, wraz z wejściem w życie ustawy o samorządzie terytorialnym, dla gminy Kluki rozpoczął się nowy okres w dziejach.

Str. 8

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA PIOTRKOWSKIEGO

Nr 1

GMINNA RADA NARODOWA **w Inowłodzu**

Okręg wyborczy nr 5

Okręg wyborczy nr 6

1. Barański Jan

1. Zbieł Bronisław

Okręg wyborczy nr 1

1. Dudek Jan

2. Stefńska Jadwiga

3. Wołak Tadeusz

Okręg wyborczy nr 2

1. Opacka Barbara

2. Motylewski Anatoliusz

3. Pardej Ryszard

4. Lomińska Henryka

5. Leksński Marian

Okręg wyborczy nr 3

1. Madzio Marian

2. Siwińska-Białas Agnieszka

3. Przybyłek Michał

4. Żądło Zygmunt

5. Sobolewska Zofia

Okręg wyborczy nr 4

1. Chmielowski Zbigniew

2. Piątkowski Marian

GMINNA RADA NARODOWA **w Kamieńcu**

Okręg wyborczy nr 1

1. Wojtania Roman

2. Kawczyński Klemens

3. Koczberska Helena

Okręg wyborczy nr 2

1. Gralak Władysław

2. Próba Waldemar

3. Woszczyk Halina

Okręg wyborczy nr 3

1. Górny Czesław

2. Wieczorek Józef

3. Wieczorek Jadwiga

4. Krupa Bolesław

5. Nowak Jerzy

Okręg wyborczy nr 4

1. Witalewski Jan

2. Lipińska Stanisława

3. Alama Józef

Okręg wyborczy nr 5

1. Górny Alfons

2. Rogoziński Czesław

3. Ludwiczak Kazimierz

4. Jakubczyk Zofia

5. Kurman Ryszard

GMINNA RADA NARODOWA **w Kleszczowie**

Okręg wyborczy nr 1

1. Piąteczak Czesław

2. Kierasieński Stanisław

3. Pieszczyńska Elżbieta

4. Jasek Kazimierz

5. Baryła Bronisław

Okręg wyborczy nr 2

1. Kopka Wojciech

2. Bujacz Euzebiusz

3. Frach Konstanty

4. Błaszczak Danuta

5. Jeziak Jan

6. Bujacz Jordan

Okręg wyborczy nr 3

1. Kęsy Marian

2. Smogura Janina

3. Sikorski Leon

4. Kucharski Mieczysław

Okręg wyborczy nr 4

1. Frach Feliks

2. Banaszkiewicz Aleksander

3. Sarzała Andrzej

4. Bęczkowski Lesław

5. Kuśmerek Czesław

6. Komórka Kazimiera

GMINNA RADA NARODOWA **w Klukach**

Okręg wyborczy nr 1

1. Ściubeł Józef

2. Gajewski Kazimierz

3. Wojewoda Wiesława

4. Koperek Henryk

5. Szczepanik Michał

6. Frącek Henryka

Okręg wyborczy nr 2

1. Szczepanik Mieczysław

2. Grzybek Wiesław

3. Siwieża Tadeusz

4. Papuga Elżbieta

Okręg wyborczy nr 3

1. Szczepanik Henryk

2. Garstak Romuald

3. Zochniak Michał

4. Stępień Henryk

5. Golinowski Mirosław

Okręg wyborczy nr 4

1. Stanisławski Aleksander

2. Pietrzak Janusz

3. Kostrzewa Jan

4. Papuga Zofia

5. Krawczyk Stefan

Okręg wyborczy nr 5

1. Kocińska-Grzybek Teresa

2. Wata Maria

3. Kęsa Barbara

4. Skrobek Wacława

5. Chudzik Marian

6. Szczepanik Feliks

Okręg wyborczy nr 6

1. Leder Mieczysław

2. Kęsy Stefan

3. Gajzler Jan

4. Berendtz Feliks

2. Grzywiński Wacław

3. Bąk Władysław s. Wl-wa

4. Walasek Piotr

5. Turczyn Lucjan

6. Dumin Stanisław

Okręg wyborczy nr 2

1. Dumin Wincenty

2. Dumin Józef

3. Nowak Józef

4. Borkowski Bronisław

Okręg wyborczy nr 3

1. Kaliciński Zbigniew

2. Grunwald Stefan

3. Prokop Helena

4. Suliga Lucjan

Okręg wyborczy nr 4

1. Słoma Stanisław

2. Ziental Czesław

3. Grzesiński Edmund

2. Bąk Władysław s. Wl-wa

3. Belec Tadeusz

Okręg wyborczy nr 6

1. Stolarczyk Janina

2. Pawlik Henryk

3. Kopera Krystyna

Okręg wyborczy nr 7

1. Prokop Krystyna

2. Kwiecień Monika

3. Jarosz Adolf

Okręg wyborczy nr 8

1. Wójcik Stanisław

2. Nowak Mirosław

3. Nowak Kazimierz

4. Depta Witold

GMINNA RADA NARODOWA **w Kobieliach Wielkich**

Okręg wyborczy nr 1

1. Dziembor Józef

2. Gaik Henryk

3. Maślanka Bogdan

4. Gruca Zdzisław

5. Więckowski Henryk

Okręg wyborczy nr 2

1. Chmielewski Stanisław

2. Suszczyk Władysław

3. Urbańczyk Alojzy

4. Kubik Zenon

5. Stawierski Józef

Okręg wyborczy nr 3

1. Sagalski Stanisław

2. Szczepański Ryszard

3. Cieślak Andrzej

4. Kaczyńska Agnieszka

Okręg wyborczy nr 4

1. Broniszewski Bogdan

2. Ziobrowski Stanisław

3. Olborski Czesław

4. Majewski Jan

5. Kucharski Tadeusz

Wykaz radnych GRN Kluki w kadencji 1984–1988

*Gmina Kluki
w latach
1990–2023*

10

LATA 90. XX WIEKU – POCZĄTKI SAMORZĄDU

PRZEMIANY GOSPODARCZE

W ydarzenia polityczno-gospodarcze z lat 1989–1990 wywołały duże przemiany także w gminie Kluki. Istniejący od kilkudziesięciu lat system ulegał rozpadowi. W miejsce „gospodarki socjalistycznej” pojawił się wolny rynek. Jednak konieczne zmiany nie przyniosły natychmiastowych efektów. W latach 90. XX wieku od samorządów lokalnych oczekiwano szybkich zmian cywilizacyjnych w postaci budowy dróg, wodociągów, telefonicznej i innych. Uważano, że stare struktury, pod przewodnictwem PZPR, nie były w stanie przeprowadzić potrzebnych zmian. Jednak nowe władze gminne szybko zderzyły się z rzeczywistością. Potrzebne in-

westycje nie były łatwe do przeprowadzenia z powodu szczupłych budżetów gminnych, czasem także konfliktów personalnych we władzach gmin.

W nowym ustroju państwa, po 1990 roku, powiaty nie funkcjonowały. Działały za to urzędy rejonowe – jednostki rządowej administracji ogólnej. Gmina Kluki nadal przynależała do województwa piotrkowskiego i została włączona do urzędu rejonowego w Bełchatowie.

Jednak już od 1990 roku ruszyły przygotowania do przyszłej reformy administracji państwa, przywrócenia powiatów i dużych województw.

USTAWA O SAMORZĄDZIE Z 1990 ROKU

P rawdziwą rewolucję w administracji lokalnej wprowadziła dopiero ustawa z 8 marca 1990 roku „o samorządzie terytorialnym”. Dziś jest to ustawa o samorządzie gminnym. W zgodnej opinii wszystkich jest to jedna z najbardziej udanych reform w całej historii III Rzeczypospolitej.

Prace nad reformą samorządową rozpoczęto w styczniu 1990 roku w Senacie RP. Twórcami zmian w administracji lokalnej byli senatorowie Jerzy Regulski i Jerzy Stępień. Reformę przeprowadzono w ekspresowym tempie. Należało zmienić prawie 100 ustaw. W marcu uchwalono ustawę, a w maju 1990 roku przeprowadzono pierwsze wybory samorządowe.

Ustawa tworzyła wspólnotę samorządową w okręgu dotychczasowej „państwowej” gminy wraz z osobowością prawną i własnym majątkiem. Gminy otrzy-

mały też samodzielność finansową. Nie ustrzeżono się błędów. Na przykład przez dwa tygodnie po wyborach samorządowych (27 maja 1990) urzędy stanu cywilnego działały bez odpowiednich umocowań w ustawie. Po prostu zapomniano o USC. Co ciekawe, reformę przeprowadzono własnymi siłami. Bez pomocy specjalistów z innych krajów.

Obecnie jednym z głównym zadań własnych samorządów jest oświata. Warto dodać, że w 1990 roku samorządy nie były organem prowadzącym szkół podstawowych na swoim terenie. Dopiero w 1993 roku otrzymały prawo przejęcia szkół, natomiast w 1996 roku obligatoryjnie przejęły sprawy oświatowe.

ORGANY UCHWAŁODAWCZE I WYKONAWCZE GMINY KLUKI

R ok 1990 był wyjątkowy, bowiem kończyły działalność stare struktury gminne, a zaczynały zupełnie nowe, już samorządowe. Początki samorządu były trudne, wszyscy dopiero uczyli się nowych zasad funkcjonowania. W nowym ustroju samorządowym funkcje **uchwałodawcze** pełni rada gminy wybierana w wyborach powszechnych. Rada gminy wyznacza spośród siebie przewodniczącego i wiceprzewodniczących. Decyduje o głównych kierunkach działalności gminy. Do jej wyłącznej właściwości należało (w 1990 roku):

- ♥ uchwalanie statutu gminy;
- ♥ wybór i odwołanie zarządu, stanowienie o kierunkach jego działania oraz przyjmowanie sprawozdań z jego działalności;
- ♥ powoływanie i odwoływanie sekretarza oraz skarbnika gminy;
- ♥ uchwalanie budżetu gminy oraz przyjmowanie sprawozdań z działalności finansowej gminy i udzielanie absolutorium zarządowi z tego tytułu;
- ♥ uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- ♥ uchwalanie programów gospodarczych;
- ♥ ustalanie zakresu działania sołectw oraz przekazywania im składników mienia do korzystania;
- ♥ podejmowanie uchwał w sprawach podatków i opłat w granicach określonych w odrębnych ustawach;
- ♥ podejmowanie uchwał w sprawach majątkowych gminy przekraczających zakres zwykłego zarządu, w tym między innymi:
 - nabycia, zbycia i obciążania nieruchomości gruntowych oraz ich wydzierżawiania lub najmu na okres dłuższy niż trzy lata, o ile ustawy szczególne nie stanowią inaczej,
 - przyjmowania lub odrzucania spadków i zapisów,
 - emitowania obligacji oraz określania zasad ich zbywania, nabywania i wykupu przez zarząd,

- zaciągania długoterminowych pożyczek,
- ustalania maksymalnej wysokości pożyczek krótkoterminowych, zaciąganych przez zarząd w roku budżetowym,
- zobowiązań w zakresie podejmowania inwestycji i remontów o wartości przekraczającej granicę ustaloną corocznie przez radę gminy,
- tworzenia i przystępowania do spółek i spółdzielni oraz rozwiązywania i występowania z nich,
- tworzenia, likwidacji i reorganizacji przedsiębiorstw, zakładów i innych gminnych jednostek organizacyjnych oraz wyposażania ich w majątek,
- podejmowania uchwał w sprawie przyjęcia zadań z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 8 ust. 2 ustawy o samorządzie terytorialnym,
- podejmowania uchwał w sprawach: herbu gminy, nazw ulic i placówek publicznych oraz wznoszenia pomników,
- nadawania honorowego obywatelstwa gminy.
- Dwudziestego siódmego maja 1990 roku przeprowadzono zarządzone przez Prezesa Rady Ministrów Tadeusza Mazowieckiego pierwsze wolne wybory do rad gmin. Były to pierwsze wybory do samorządu terytorialnego w Polsce po jego przywróceniu (został on zniesiony w 1950 i na cztery dekady zastąpiony przez rady narodowe). Kolejne wybory do rad gmin przeprowadzono: 19 czerwca 1994 roku (kadencja 1994–1998), 11 października 1998 roku (kadencja 1998–2002), 27 października 2002 roku (kadencja 2002–2006; tego dnia po raz pierwszy wybierano bezpośrednio wójtów gmin), 12 listopada 2006 roku (kadencja 2006–2010), 21 listopada 2010 roku (kadencja 2010–2014), 16 listopada 2014 roku (kadencja 2014–2018) oraz 21 października 2018 roku (kadencja 2018–2023).

W latach 1990–2002 **organem wykonawczym** gmin były zarządy gminne, na czele z wójtem wybieranym przez radę gminy. Do kompetencji zarządu gminy należało w szczególności:

- ♥ przygotowywanie projektów uchwał rady gminy,
- ♥ określanie sposobu wykonywania uchwał,
- ♥ gospodarowanie mieniem komunalnym,
- ♥ wykonywanie budżetu,
- ♥ zatrudnianie i zwalnianie kierowników gminnych jednostek organizacyjnych.
- ♥ Zarządy gminy funkcjonowały w przeciągu trzech kadencji (1990–1994, 1994–1998, 1998–2002). Od jesieni 2002 roku organem wykonawczym w gminie jest jednoosobowo wójt, wybierany przez mieszkańców gminy w wyborach bezpośrednich.

KADENCJA 1990–1994

Pierwsze wolne wybory samorządowe w gminie Kluki przeprowadzono 27 maja 1990 roku. Do Rady Gminy w Klukach wybrano następujące osoby:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Golinowski Mirosław	Parzno
Grzybek Zdzisław	Kawalce
Hibner Ryszard	Żelichów
Kaczmarek Czesław	Lesisko
Kaczmarek Teresa	Rożdzin
Kęsy Henryk	Kaszewice
Kucharski Andrzej	Kluki
Naturalny Jan	Zarzecze
Owsik Halina	Kluki
Pajak Henryk	Strzyżewice
Przyłęcki Zenon	Nowy Janów
Siewiera Czesław	Żar
Stein Bernard	Kluki
Sypniewski Kazimierz	Boży Dar
Szczepanik Kazimierz	Osina
Szczepanik Zdzisław	Wierzchy Kluckie
Ślęzak Zenobia	Ścichawa
Żarowski Adam	Kaszewice

Pierwsza sesja rady gminy odbyła się 7 czerwca 1990 roku. W toku sesji po przeprowadzeniu głosowania na **przewodniczącego rady gminy** wybrany został pan **Bernard Stein**⁶¹. Na kolejnej sesji

rady gminy **zastępcami przewodniczącego rady gminy** zostali wybrani pan **Henryk Kęsy** i pani **Halina Owsik**⁶².

61. Uchwała nr 3/90 z dnia 7.06.1990 r.
62. Uchwała nr 6/90 z dnia 21.06.1990 r.

Delegatem do sejmiku samorządowego wybrany został pan **Andrzej Kucharski**⁶³.
Przystępując do najważniejszego punktu drugiej sesji w dniu 21 czerwca 1990 roku, w następstwie tajnego głosowania stanowisko **wójta gminy Kluki** objął pan **Paweł Ciotucha**⁶⁴.

Członkami **zarządu gminy Kluki** zostali⁶⁵:

Nazwisko i imię	Funkcja
Ciotucha Paweł	Przewodniczący Zarządu – Wójt
Kęsy Henryk	Członek Zarządu
Stein Bernard	Członek Zarządu
Owsik Halina	Członek Zarządu
Żarowski Adam	Członek Zarządu

Podjęto również kilka istotnych rozstrzygnięć, m.in. ustalono liczbę i rodzaj stałych komisji rady gminy⁶⁶:

Nazwa komisji	Skład komisji
Komisja Budżetu i Finansów oraz Planowania (do 1993 r.)	Kęsy Henryk
Komisja Rewizyjna (od 1993 r.) ⁶⁷	Kęsy Henryk
Komisja Infrastruktury Społecznej	Golinowski Mirosław
Komisja do spraw Rozwoju	Żarowski Adam

Wykaz osób zapraszanych na sesje rady gminy Kluki:

Imię i nazwisko	Funkcja
Kazimierz Sądziński	Prezes SKR
Marian Kęsy	Prezes GS SCH
Marek Kucharski	Komendant Policji
Wiesława Wojewoda	Dyrektor Banku Spółdzielczego
Tadeusz Juszczyński	Pracownik Zakładu Weterynarii
Krzysztof Błasiak	Dyrektor Państwowego Gospodarstwa Rybackiego
Julian Barczyk	Naczelnik Urzędu Poczтового
Grzegorz Kamiński	Kierownik Gminnego Ośrodka Zdrowia

63. Uchwała nr 4/90 z dnia 7.06.1990 r.
64. Uchwała nr 5/90 z dnia 21.06.1990 r.
65. Uchwała nr 8/90 z dnia 21.06.1990 r.
66. Uchwały nr 2/90 z dnia 7.06.1990 r., nr 10/90 z dnia 21.06.1990 r.
67. Uchwała nr 14/93 z dnia 20.07.1993 r. w sprawie odwołania Komisji Budżetu i Finansów oraz Planowania i powołania Komisji Rewizyjnej.

KADENCJA 1994–1998

W dniu 19 czerwca 1994 r. przeprowadzono kolejne wybory do rad gmin. Do składu rady gminy w Klukach II kadencji wybrano następujące osoby:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Chójka Marian	Kaszewice
Gawron Józef	Strzyżewice
Gil Stanisław	Trząs
Kaczmarek Teresa	Roździn
Kęsy Henryk	Kaszewice
Matyśniak Karol	Kolonia Kaszewice
Obuchowski Jerzy	Ścichawa
Owsik Halina	Kluki
Pawłowska Zofia	Kluki
Siewiera Czesław	Żar
Stein Bernard	Kluki
Soboń Danuta	Nowy Janów
Szczepanik Kazimierz	Osina
Trzeciak Andrzej	Wierzchy Parzeńskie
Zochniak Michał	Parzno-Laski

Pierwsza sesja nowej rady gminy odbyła się 5 lipca 1994 roku. W toku sesji drugiej **przewodniczącym rady gminy** wybrany został pan **Bernard Stein**⁶⁸. Dokonano również wyboru **zastępców przewodniczącego** rady gminy, funkcje te objęli pan **Michał Zochniak** i pan **Karol Matyśniak**⁶⁹. Michał Zochniak pełnił powierzona funkcję do dnia rezygnacji w 1996 roku⁷⁰. W 1998 roku rada gminy na stanowisko zastępcy przewodniczącego gminy powołała panią **Danutę Soboń**⁷¹. Nowym **przewodniczącym** rady gminy wybrany został pan **Michał Zochniak**⁷². Delegatem do sejmiku samorządowego wybrano pana **Karola Matyśniaka**⁷³.

Paweł Ciotucha – wójt gminy Kluki.
Zdjęcie zostało wykonane w roku 2018

68. Uchwała nr 1/94 z dnia 5.07.1994 r.
69. Uchwała nr 3/94 z dnia 5.07.1994 r.
70. Uchwała nr 3/XI/96 z dnia 16.02.1996 r. w sprawie odwołania Wiceprzewodniczącego Rady Gminy Kluki
71. Uchwała nr 16/XXIII/98 z dnia 26.03.1998 r.
72. Uchwała nr 14/XXIII/98 z dnia 26.03.1998 r.
73. Uchwała nr 5/94 z dnia 5.07.1994 r.

Po zliczeniu oddanych głosów stwierdzono wybór pana **Pawła Ciotucha** na **wójta gminy kluki**⁷⁴. W 1996 roku rada gminy powołała panią **Annę Fabrowską** na zastępcę wójta⁷⁵. W 1998 roku w związku z rezygnacją pana Pawła Ciotucha z powierzonej funkcji⁷⁶ rada gminy wybrała **nowego wójta** gminy w osobie pana **Bernarda Steina**⁷⁷.

W skład **zarządu gminy Kluki** powołano następujące osoby⁷⁸:

Nazwisko i imię	Funkcja
Ciotucha Paweł	Przewodniczący Zarządu – Wójt
Pawłowska Zofia	Członek Zarządu
Owsik Halina	Członek Zarządu
Matyśniak Karol	Członek Zarządu
Kęsy Henryk	Członek Zarządu

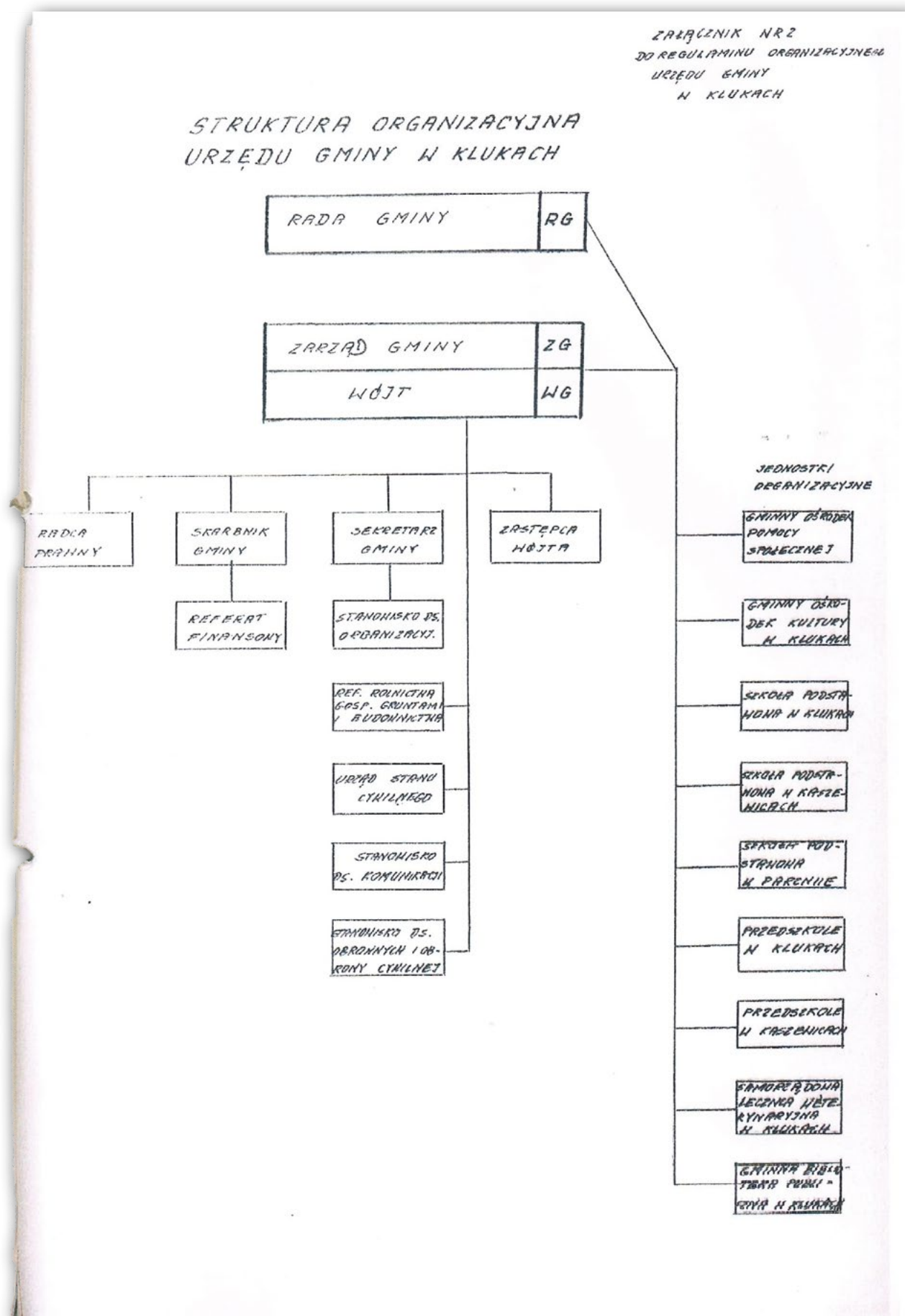
Powołano również stałe Komisji Rady Gminy⁷⁹:

Nazwa komisji	Przewodniczący
Komisja Rewizyjna	Zochniak Michał (do 1996 r.) Kaczmarek Teresa
Komisja Infrastruktury Społecznej i Rozwoju Gospodarczego	Soboń Danuta

Wójt gminy Paweł Ciotucha wraz z pracownikami urzędu gminy

74. Uchwała nr 8/94 z dnia 5.07.1994 r.
75. Uchwała nr 26/XIV/96 z dnia 10.12.1996 r.
76. Uchwała nr 11/XXIII/98 z dnia 26.03.1998 r.
77. Uchwała nr 12/XXIII/98 z dnia 26.03.1998 r.
78. Uchwała nr 4/94 z dnia 5.07.1994 r.
79. Uchwała nr 6/94 z dnia 05.07.1994 r.

Struktura organizacyjna gminy Kluki w 1996 roku

KADENCJA 1998–2002

W dniu 11 października 1998 roku przeprowadzono kolejne wybory do rad gmin. W skład rady gminy w Klukach III kadencji wybrano następujące osoby:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Dera Leszek	Kluki
Gawron Józef	Strzyżewice
Gil Stanisław	Trząs
Kaczmarek Teresa	Rożdzin
Kamiński Grzegorz	Kluki
Karpiński Jarosław	Kaszewice
Kęsy Henryk	Kaszewice
Kowalczyk Józef	Parzno
Matysiak Karol	Kolonia Kaszewice
Siewiera Czesław	Żar
Soboń Danuta	Nowy Janów
Stankowska Danuta	Ścichawa
Szczepanik Kazimierz	Osina
Szczepanik Michał	Kluki
Trzeciak Andrzej	Wierzchy Kluckie

Pierwsza sesja nowej rady gminy odbyła się 28 października 1998 roku. **Przewodniczącym rady gminy** wybrany został pan **Henryk Kęsy**⁸⁰. Funkcję **zastępcy przewodniczącego rady gminy** przyjął w głosowaniu pan **Stanisław Gil**⁸¹.

W toku sesji rady dokonano wyboru **wójty gminy Kluki**, którym został pan **Bernard Stein**⁸².

Wójt gminy Bernard Stein

80. Uchwała nr 1/I/98 z dnia 28.10.1998 r.

81. Uchwała nr 2/I/98 z dnia 28.10.1998 r.

82. Uchwała nr 3/I/98 z dnia 28.10.1998 r.

Dokonano wyboru członków zarządu gminy Kluki⁸³.

Nazwisko i imię	Funkcja
Stein Bernard	Przewodniczący zarządu – wójt
Matyśniak Karol	Członek zarządu
Kamiński Grzegorz	Członek zarządu
Kaczmarek Teresa	Członek zarządu
Dera Leszek	Członek zarządu

Powołano stałe Komisje Rady Gminy, ustalono ich składy osobowe⁸⁴:

Nazwa komisji	Przewodniczący
Komisja Rewizyjna	Karpiński Jarosław
Komisja Infrastruktury Społecznej i Rozwoju Gospodarczego Gminy	Soboń Danuta

Wójt Bernard Stein z pracownikami UG

83. Uchwała nr 5/I/98 z dnia 28.10.1998 r.
84. Uchwały nr 6/I/98, 7/I/98 z dnia 28.10.1998 r.,

WIELKIE REFORMY 1999 ROKU

W trakcie kadencji 1998–2002 miały miejsce duże reformy państwa. Z początkiem 1999 roku powołano na nowo powiaty i duże województwa. Gmina Kluki została włączona do powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego (dużego).

Powiat bełchatowski od 1999 roku

KADENCJA 2002–2006

Wybory samorządowe w 2002 roku przeprowadzono 27 października. W skład nowo wybranej rady gminy w Klukach IV kadencji wybrano następujących radnych:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Augustyniak Grzegorz	Parzno
Dymiński Jerzy	Osina
Gawron Józef	Strzyżewice
Gil Stanisław	Trząs

Nazwisko i imię	Miejscowość
Kęsy Henryk	Kaszewice
Konieczny Jerzy	Kluki
Ociepka Wiesław	Kuźnica Kaszewska
Owsik Marcin	Kluki
Rogoziński Wojciech	Parzno
Siewiera Czesław	Żar
Sikora Karol	Kaszewice
Stankowska Danuta	Ścichawa
Śniady Romuald	Roździn
Trzmiel Bogdan	Podwódka

Także 27 października 2002 roku przeprowadzono po raz pierwszy bezpośrednie wybory **wójta gminy Kluki**. Wśród zgłoszonych kandydatów na wójta znalazły się cztery nazwiska: Jan Kazimierz Bęczkowski, Barbara Janina Olejnik, Marek Soboń i Bernard Stein. W ponownym głosowaniu udział wzięli Barbara Janina Olejnik i Bernard Stein. Bezwzględną większością głosów wyborców wójtem

gminy Kluki IV kadencji wybrany został pan **Bernard Stein**.

Pierwsza sesja nowej rady gminy odbyła się 19 listopada 2002 roku. Na **przewodniczącego rady gminy** wybrano pana **Grzegorza Augustyniaka**⁸⁵. Funkcję wiceprzewodniczącego rady objął pan **Henryk Kęsy**⁸⁶.

W dalszej kolejności rada gminy powołała Stałe Komisje Rady i ustaliła ich składy osobowe⁸⁷.

Nazwa komisji	Przewodniczący
Komisja Rewizyjna	Konieczny Jerzy
Komisja Budżetu i Finansów	Sikora Karol
Komisja Infrastruktury	Stankowska Danuta

KADENCJA 2006–2010

Wybory samorządowe w 2006 roku przeprowadzono 12 listopada. W składzie nowo wybranej rady gminy w Klukach V kadencji znaleźli się wymienieni radni:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Augustyniak Grzegorz	Parzno
Berendtz Marzanna	Nowy Janów
Dyła Zofia	Kluki

85. Uchwała nr 1/I/2002 z dnia 19.11.2002 r.
86. Uchwała nr 2/I/2002 z dnia 19.11.2002 r.
87. Uchwały nr 4/II/2002, 5/II/2002, 6/II/2002 z dnia 5.12.2002 r.

Nazwisko i imię	Miejscowość
Dymiński Jerzy	Osina
Gil Stanisław	Trząs
Kęsy Henryk	Kaszewice
Konieczny Jerzy	Kluki
Lewińska Irena	Kaszewice
Mielczarek Józef	Zarzeczce
Siewiera Czesław	Żar
Stankowska Danuta	Ścichawa
Szafran Henryk	Strzyżewice
Śniady Romuald	Ro
Trzmiel Bogdan	Podwódka
Zochniak Cezary	Laski

Wśród zgłoszonych kandydatów na **wójta gminy Kluki** znalazły się trzy nazwiska, tj.: Barbara Janina Olejnik, Bernard Stein i Anna Szczęsna. W ponownym głosowaniu udział wzięli Barbara Janina Olejnik i Bernard Stein. Bezwzględną większością głosów wyborców mandat wójta gminy Kluki V kadencji uzyskał pan **Bernard Stein**.

Pierwsza sesja nowej rady gminy odbyła się 27 listopada 2006 roku. Na **przewodniczącego rady gminy** został wybrany pan **Grzegorz Augustyniak**⁸⁸. Funkcję wiceprzewodniczącego rady gminy objął pan **Henryk Kęsy**⁸⁹.

Pan Jacek Rożnowski, p.o. wójta gminy Kluki w latach 2009–2010 po odejściu wójta Bernarda Steina na emeryturę

Powołano komisje rady gminy, Komisję Rewizyjną i ustalono ich składy osobowe⁹⁰.

Nazwa komisji	Przewodniczący
Komisja Rewizyjna	Śniady Romuald
Komisja Budżetu i Finansów	Dyła Zofia
Komisja Infrastruktury	Dymiński Jerzy

88. Uchwała nr 1/I/06 z dnia 27.11.2006 r.
89. Uchwała nr 2/I/06 z dnia 27.11.2006 r.
90. Uchwały nr 3/I/06 z dnia 27.11.2006 r.

KADENCJA 2010–2014

Wybory samorządowe w 2010 roku przeprowadzono 21 listopada. W skład rady gminy w Klukach VI kadencji wybrano następujące osoby:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Augustyniak Grzegorz	Parzno
Berendtz Marzanna	Nowy Janów
Brzęszczeski Grzegorz	Trzås
Dyła Zofia	Kluki
Kaczmarkiewicz Renata	Roździn
Kęsy Henryk	Kaszewice
Kocińska-Grzybek Teresa	Kaszewice
Lewińska Irena	Kaszewice
Matyskiewicz Jadwiga	Osina
Owczarek Mirosław	Strzyżewice
Sionkowski Jacek	Kluki
Soboń Marek	Kluki
Stankowska Danuta	Ścichawa
Wojewoda Wiktor	Kluki
Zochniak Cezary	Laski

W wyborach na **wójta gminy Kluki** udział wzięło czterech kandydatów: Paweł Marek Ciotucha, Sławomir Jan Dobrzelak, Wojciech Leon Rogoziński, Karol Sikora. W ponownym głosowaniu udział wzięli Sławomir Jan Dobrzelak i Karol Sikora. Większością oddanych głosów wybory na wójta gminy Kluki VI kadencji wygrał pan **Karol Sikora**.

Inauguracyjna sesja nowej rady gminy odbyła się 6 grudnia 2010 roku. Radni na **przewodniczącego rady gminy** wybrali pana **Grzegorza Augustyniaka**⁹¹. Funkcję wiceprzewodniczącego rady gminy objęła pani **Irena Lewińska**⁹².

W toku pierwszej sesji rady gminy powołano dodatkowo stałe komisje rady oraz Komisję Rewizyjną⁹³.

Wójt gminy Kluki w latach 2010–2018 Karol Sikora

91. Uchwała nr 1/I/10 z dnia 6.12.2010 r.
92. Uchwała nr 2/I/10 z dnia 6.12.2010 r.
93. Uchwały 3/I/10, 4/I/10, 5/I/10 z dnia 6.12.2010 r.

Nazwa komisji	Przewodniczący
Komisja Rewizyjna	Zochniak Cezary
Komisja Infrastruktury	Kaczmarkiewicz Renata
Komisja Budżetu i Finansów	Uchwała nr 5/I/10 nieczytelny skan

KADENCJA 2014–2018

W dniu 16 listopada 2014 roku wybierano radnych VII kadencji. W skład rady gminy w Klukach wybrano następujące osoby:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Ber Ewa Bożena	Nowy Janów
Brandt-Płóciennik Ewa	Kluki
Chudzi Marek Krzysztof	Kaszewice
Gorzela Sebastian Paweł	Osina
Kaczmarkiewicz Renata Janina	Roździn
Lang Marian Krzysztof	Ścichawa
Maziarz Małgorzata Ilona	Kaszewice
Owczarek Mirosław Józef	Strzyżewice
Papuga Stanisław	Wierch Kluckie
Peczka Bogumił Jan	Podwódka
Siewiera Czesław	Żar
Spalińska Ewa Katarzyna	Zarzecze
Stanisławska Beata Marzanna	Parzno
Trzciński Łukasz	Trzås
Żarowska Anna Jolanta	Kluki

Wśród zgłoszonych kandydatów na **wójta gminy Kluki** znaleźli się Sebastian Ryszard Brózda, Karol Sikora, Romuald Jacek Szczepański, Błażej Tadeusz Lewiński, Anna Elżbieta Płomińska. W głosowaniu ponownym udział wzięli Karol Sikora i Romuald Jacek Szczepański. W następstwie przeprowadzonego głosowania mandat wójta gminy Kluki uzyskał Pan **Karol Sikora**.

Pierwsza sesja nowej rady gminy odbyła się 1 grudnia 2014 roku. **Przewodniczącym rady gminy** wybrany został pan **Łukasz Trzciński**⁹⁴. Wiceprzewodniczącym rady gminy została pani **Małgorzata Ilona Maziarz**⁹⁵.

94. Uchwała nr 1/I/2014 z dnia 1.12.2014 r.
95. Uchwała nr 2/I/2014 z dnia 1.12.2014 r.

Powołano stałe komisje rady gminy, Komisję Rewizyjną oraz ustalono ich składy osobowe⁹⁶:

Nazwa komisji	Przewodniczący
Komisja Rewizyjna	Chudzik Marek
Komisja Budżetu i Finansów	Spalińska Ewa
Komisja Infrastruktury	Lang Marian
Komisja Oświaty, Sportu i Kultury	Peczka Bogumił

SOŁTYSI GMINY

W początkach pierwszej kadencji w skład gminy Kluki wchodziły następujące sołectwa: Cisza, Imielnia, Kaszewice, Kluki, Kuźnica Kaszewska, Nowy Janów, Osina, Parzno, Roździn, Strzyżewice, Ścichawa, Trząs, Wierzchy Kluckie, Wierzchy Parzeńskie, Zarzecze, Żar i Żelichów.

KADENCJA 1990–1994

Sołectwo	Sołtys
Cisza	Wróblewski Piotr
Imielnia	Stanisławska Janina
Kaszewice	Chójka Marian
Kluki	Kęsy Henryk
Kuźnica Kaszewska	Szczepanik Feliks
Nowy Janów	Przyłęcki Zenon
Osina	Mizera Mieczysław
Parzno	Włodarczyk Jan
Roździn	Kostrzewa Jan
Strzyżewice	Gawron Józef
Ścichawa	Pietrzyk Tadeusz
Trząs	Pabich Kazimierz
Wierzchy Kluckie	Szczepanik Zdzisław
Wierzchy Parzeńskie	Trzeciak Józef
Zarzecze	Błaszczyk Mirosław
Żar	Siewiera Tadeusz
Żelichów	Hibner Ryszard

96. Uchwały nr 3/III/2014, 4/III/2014, 5/III/2014, 6/III/2014 z dnia 8.12.2014 r.

KADENCJA 1998–2002

Sołectwo	Sołtys
Cisza	Wróblewski Piotr
Imielnia	Stanisławska Janina
Kaszewice	Chójka Marian
Kluki	Owsik Marcin
Kuźnica Kaszewska	Korczowska Teresa
Nowy Janów	Berendtz Marzena
Osina	Gorzelak Jerzy
Parzno	Włodarczyk Jan
Roździn	Kostrzewa Jan
Strzyżewice	Gawron Józef
Ścichawa	Stankowski Andrzej
Trząs	Leder Mieczysław
Wierzchy Kluckie	Papuga Stanisław
Zarzecze	Grzybek Zygmunt
Żar	Siewiera Edmund
Żelichów	Hibner Ryszard

KADENCJA 2003–2007

Sołectwo	Sołtys
Cisza	Krawczyk Grażyna
Imielnia	Stanisławska Janina
Kaszewice	Chójka Marian
Kluki	Kulhawa Elżbieta
Kuźnica Kaszewska	Korczowska Teresa
Nowy Janów	Berendtz Marzanna
Osina	Gorzelak Jerzy
Parzno	Włodarczyk Jan
Roździn	Papuga Ireneusz
Strzyżewice	Kawecka Barbara
Ścichawa	Kłysik Jarosław
Trząs	Leder Mieczysław
Wierzchy Kluckie	Papuga Stanisław
Zarzecze	Mielczarek Józef
Żar	Siewiera Edmund
Żelichów	Hibner Ryszard

KADENCJA 2007–2011

Sołectwo	Sołtys
Cisza	Krawczyk Grażyna
Imielnia	Ciesak Bogdan
Kaszewice	Kocińska Grzybek Teresa
Kluki	Głębicka Maria
Kuźnica Kaszewska	Korcowska Teresa
Nowy Janów	Berendtz Marzanna
Osina	Janowska Alina
Parzno	Włodarczyk Jan
Roździn	Papuga Ireneusz
Strzyżewice	Kawecka Barbara
Ścichawa	Kłysik Lilia
Trząs	Pabich Małgorzata
Wierzchy Kluckie	Papuga Stanisław
Zarzecz	Mielczarek Józef
Żar	Siewiera Edmund
Żelichów	Stolarczyk Renata

KADENCJA 2011–2015

Sołectwo	Sołtys
Cisza	Krawczyk Grażyna
Imielnia	Ciesak Bogdan
Kaszewice	Kocińska Grzybek Teresa
Kluki	Głębicka Maria
Kuźnica Kaszewska	Korcowska Teresa
Nowy Janów	Berendtz Marzanna
Osina	Janowska Alina
Parzno	Włodarczyk Jan
Roździn	Papuga Ireneusz
Strzyżewice	Kawecka Barbara
Ścichawa	Kłysik Lilia
Trząs	Pabich Małgorzata
Wierzchy Kluckie	Papuga Stanisław
Zarzecz	Mielczarek Józef
Żar	Siewiera Edmund
Żelichów	Stolarczyk Renata

Dochodzi Podwódka – wyodrębniona z sołectwa Kluki.

KADENCJA 2015–2019

Sołectwo	Sołtys
Cisza	Krawczyk Grażyna
Imielnia	Ciesak Bogdan
Kaszewice	Matyśniak Piotr
Kluki	Sionkowski Jacek
Kuźnica Kaszewska	Weder Dorota
Nowy Janów	Kusak Magdalena
Osina	Matyskiewicz Jadwiga
Parzno	Rogut Dorota
Podwódka	Stramski Andrzej
Roździn	Papuga Ireneusz
Strzyżewice	Łabędzka Teresa
Ścichawa	Lang Marian
Trząs	Pabich Małgorzata
Wierzchy Kluckie	Sosnowska Ewelina
Zarzecz	Naturalny Waldemar
Żar	Siewiera Edmund
Żelichów	Stolarczyk Renata

KADENCJA 2019–2023

Sołectwo	Sołtys
Cisza	Krawczyk Grażyna
Imielnia	Ciesak Bogdan
Kaszewice	Domański Wojciech
Kluki	Ławska Beata
Kuźnica Kaszewska	Weder Dorota
Nowy Janów	Oremus Grzegorz
Osina	Przerywacz Klaudia
Parzno	Rogut Dorota
Roździn	Papuga Ireneusz
Strzyżewice	Kawecka Barbara
Ścichawa	Bartnicka Katarzyna
Trząs	Pabich Małgorzata
Wierzchy Kluckie	Sosnowska Ewelina
Zarzecz	Lesińska Anna
Żar	Siewiera Edmund
Żelichów	Stolarczyk Renata

*Współczesna
Gmina Kluki*

10

DANE PODSTAWOWE

Gmina Kluki jest gminą wiejską położoną w Kotlinie Szczercowskiej w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie bełchatowskim. Sąsiaduje z 4 gminami: Bełchatów, Kleszczów, Szczerców i Żelów. Obejmuje obszar 118,5 km². Gmina stanowi 12,2% powierzchni powiatu bełchatowskiego, 0,65% obszaru województwa łódzkiego. Użytki rolne stanowią około 43% obszaru gminy, zaś użytki leśne około 47% jej powierzchni. Gmina posiada zatem liczne obszary leśne, które stanowią niemal połowę jej obszaru.

Na koniec 2021 roku w gminie Kluki zamieszkiwało 4329 osób.

Jednostkami pomocniczymi gminy Kluki są następujące sołectwa (17 sołectw): Ciszka, Imielnia, Kaszewice, Kluki, Kuźnica Kaszewska, Nowy Janów, Osina, Parzno, Roźdżin, Strzyżewice, Ścichawa, Trzask, Wierzychy Kluckie, Zarzecze, Żar, Żelichów i Podwódk.

Podstawową siecią komunikacji drogowej jest droga krajowa nr 74 Warszawa – Piotrków – Wrocław. Sieć drogową uzupełniają drogi powiatowe (48,5 km) oraz gminne.

Największą miejscowością gminy są Kluki – siedziba władz i główny ośrodek handlowo-usługowy. Drugą miejscowością w gminie są Kaszewice. Najmniejsze sołectwa to Imielnia i Żelichów.

RADA GMINY

Wybory samorządowe do rad gmin, w tym do rady gminy w Klukach obecnej kadencji, przeprowadzono 21 października 2018 roku, przy czym należy podkreślić, iż w związku ze zmianą

ustawy o samorządzie gminnym po raz pierwszy radni zostali wybrani na 5-letnią kadencję (2018-2023), a nie jak dotychczas na 4-letnie.

W gminie Kluki na radnych obecnej – VIII kadencji zostali wybrani:

Nazwisko i imię	Miejscowość
Folcik Grzegorz	Kaszewice
Hodorowicz Kamil	Osina
Jędrzejczak Łukasz	Kluki
Kaczmarekiewicz Renata Janina – zrezygnowała z mandatu radnej, została wójt, do rady został wybrany Śniady Romuald	Roźdżin
Kęsy Krystyna	Słupia
Kumilewski Sławomir	Wierzychy Parzeńskie
Lasoń Zbigniew	Nowy Janów
Owczarek Mirosław	Strzyżewice
Pełka Radosław	Kluki
Rogut Dorota Maria	Parzno
Rudzka Adrianna	Żar
Spaleniak Edyta	Ścichawa

Nazwisko i imię	Miejscowość
Trzciński Łukasz	Trzask
Wlazło Mariusz	Kluki
Zajac Mariusz	Kaszewice Kolonia

Rada gminy podczas obrad

Pierwsza sesja nowej rady gminy odbyła się 23 listopada 2018 roku. Na przewodniczącego rady gminy wybrano pana Łukasza Jędrzejczaka⁹⁷. Funkcję wiceprzewodniczącego rady gminy objął pan Sławomir Kumilewski⁹⁸.

Powołano stałe komisje rady gminy, ustalając ich składy osobowe⁹⁹.

Nazwa komisji	Przewodniczący
Komisja Rewizyjna	Wlazło Mariusz/ Zajac Mariusz
Komisja Budżetu i Finansów	Spaleniak Edyta
Komisja Infrastruktury, Rolnictwa i Spraw Komunalnych	Lasoń Zbigniew
Komisja Spraw Społecznych, Oświaty, Sportu i Kultury	Pełka Radosław
Komisja Skarg, Wniosków i Petycji	Owczarek Mirosław

WÓJT GMINY KLUKI

Do wyborów na urząd wójta gminy zgłoszonych zostało trzech kandydatów: Paweł Marek Ciotucha, Renata Janina Kaczmarekiewicz, Karol Sikora. W głosowaniu ponownym udział wzięli Renata Janina Kaczmarekiewicz i Karol Sikora. Głosowanie zakończyło się wyborem pani Renaty Janiny Kaczmarekiewicz na wójta gminy Kluki.

97. Uchwała nr 1/I/2018 z dnia 23.11.2018 r.

98. Uchwała nr 2/I/2018 z dnia 29.11.2018 r.

99. Uchwały nr 4/I/2018, 5/I/2018, 6/I/2018 z dnia 29.11.2018 r.

Wójt gminy
pani Renata Janina Kaczmarkiewicz

Wójt gminy pani Renata Janina Kaczmarkiewicz wraz z pracownikami urzędu gminy

WŁADZE GMINY KŁUKI W 2023 ROKU

Imię i nazwisko	Funkcja
Renata Janina Kaczmarkiewicz	Wójt
Łukasz Jędrzejczak	Przewodniczący rady gminy
Bednik Elżbieta	Skarbnik gminy

PODSUMOWANIA

WÓJTOWIE GMINY KŁUKI

Imię i nazwisko	Okres pełnienia urzędu
Paweł Ciotucha	1990-1998
Bernard Stein	1998 -2009
p.o. wójta Jacek Rożnowski	2009-2010
Karol Sikora	2010-2018
Renata Janina Kaczmarkiewicz	2018 – nadal

ZASTĘPCY WÓJTA GMINY KŁUKI

Imię i nazwisko	Okres pełnienia urzędu
Anna Fabrowska	1994-1998

PRZEWODNICZĄCY RADY GMINY KŁUKI

Imię i nazwisko	Okres pełnienia urzędu
Bernard Stein	1990-1998
Michał Zochniak	1998
Henryk Kęsy	1998-2002
Grzegorz Augustyniak	2002-2014
Łukasz Trzciński	2014-2018
Łukasz Jędrzejczak	2018 – nadal

SKARBNICY GMINY KLUKI

Imię i nazwisko	Okres pełnienia urzędu
Janina Samborska	1990-1995
Barbara Olejnik	1995-2006
Elżbieta Bednik	2007-2020
Małgorzata Łągiewska	2021
Elżbieta Bednik	2021 – nadal

SEKRETARZE GMINY KLUKI

Imię i nazwisko	Okres pełnienia urzędu
Danuta Bocian	1990-1995
Anna Fabrowska	1995-2012
Jan Mendoń	2012-2013
Grzegorz Turlejski	2013-2018
Mirosław Orzechowski	2018-2023

OŚWIATA W GMINIE KLUKI

Wielkie zmiany zapoczątkowane w naszym państwie w latach 1989–1990 objęły także oświatę.

W pierwszych latach działalności samorządu gminy nie zarządzały całością oświaty (przedszkola i szkoły podstawowe) na swoim terenie. Od 1992 roku przejmowano obligatoryjnie przedszkola bez dotacji z budżetu. Powodowało to często zamykanie mało rentownych przedszkoli. Od 1996 roku gminy obligatoryjnie przejmowały szkoły podstawowe. W poprzednich latach było to fakultatywne.

Gmina Kluki przejęła szkoły podstawowe na swoim terenie uchwałą z 23 kwietnia 1993 roku¹⁰⁰. Już rok później, w 1994 roku, rozpoczęto wielką inwestycję – budowę szkoły podstawowej w Klukach. Budowa zakończyła się w 2003 roku.

W 1996 roku na terenie gminy działały następujące placówki oświatowe:

- szkoła podstawowa w Klukach,
- szkoła podstawowa w Kaszewicach wraz z oddziałem przedszkolnym,
- szkoła podstawowa w Parznie wraz z oddziałem przedszkolnym,
- przedszkole w Klukach.

W 1999 roku miały miejsce także ważne zmiany w dziedzinie szkolnictwa. Wprowadzono system 6-klasowych szkół podstawowych (Kluki, Kaszewice i Parzno) oraz 3-letnie gimnazja. Gimnazjum zostało powołane w Klukach.

W 2017 roku reforma oświaty została cofnięta. Gimnazjum w Klukach rozpoczęło proces wygaszania. Szkoły podstawowe na terenie gminy (Kluki, Kaszewice i Parzno) ponownie stały się placówkami 8-klasowymi.

100. Uchwała nr 8/93.

ZESPÓŁ SZKÓŁ IMIENIA WANDY MALCZEWSKIEJ W KLUKACH

Zespół Szkół imienia Wandy Malczewskiej obejmuje szkołę podstawową oraz przedszkole. Dyrektorem placówki jest pan Wiktor Wojewoda. Do szkoły uczęszcza 245 uczniów, pracuje w niej 26 nauczycieli i 14 pracowników obsługi. Zorganizowano 9 oddziałów, 1 oddział przygotowawczy („0”) oraz 4 oddziały przedszkolne.

Tradycje szkolne w Klukach sięgają czasów przedwojennych. Dyrektorkami szkoły podstawowej w Klukach były: pani Jadwiga Krasoń (do 1990 roku), pani Halina Owsik (1990–2007). Od 2007 roku szkoła podstawowa w Klukach stała się częścią zespołu szkół w Klukach. Dyrektorami byli: pani Ewa Łumińska (2007–2012, wicedyrektor pani Maria Łazuga), pan Marek Gromadzik (2012–2019, wicedyrektor Agnieszka Frank) i od 2019 roku, do chwili obecnej, pan Wiktor Wojewoda (wicedyrektor pani Agnieszka Frank). Ponadto – w latach osiemdziesiątych – funkcję Inspektora Oświaty i Wychowania w gminie Kluki pełnił pan Józef Ściubek.

Obecny budynek szkoły został częściowo oddany do użytku od 1 września 2003 roku. Ostanie skrzy-

dło (północne) budynku zostało oddane w styczniu 2004 roku, a następnie przedszkole i stołówka.

Nadanie gimnazjum w Klukach imienia Wandy Malczewskiej nastąpiło w 2007 roku. Nowa ustawa Prawo oświatowe z 14 grudnia 2016r. wprowadziła likwidację gimnazjów i zmianę struktury funkcjonowania szkół. Z uwagi na powyższe zespołowi szkół w Klukach, z inicjatywy wójta gminy Kluki, uchwałą rady gminy, podjętą na wniosek rady rodziców, w dniu 4 czerwca 2020 r. nadano imię Wandy Malczewskiej.

Uroczyste nadanie i poświęcenie sztandaru Zespołu Szkół im. Wandy Malczewskiej w Klukach nastąpiło w dniu 17 czerwca 2022 roku. Uroczystość rozpoczęła się mszą świętą w kościele pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski w Klukach.

Druga część uroczystości odbyła się w zespole szkół w Klukach. Wójt gminy Kluki wraz z przewodniczącym rady gminy, wiceprzewodniczącym i radnymi dokonał odsłonięcia upamiętniającej nadanie imienia zespołowi szkół w Klukach tablicy, znajdującej się obok drzwi wejściowych do budynku szkoły.

Gmach Zespołu Szkół im. Wandy Malczewskiej w Klukach

Wójt gminy Kluki Renata Kaczmarekiewicz, przewodniczący rady gminy Łukasz Jędrzejczak i wiceprzewodniczący rady gminy Sławomir Kumilewski

Poświęcenie sztandaru

Występ uczniów podczas uroczystości poświęcenia sztandaru

Kadra Zespołu Szkół im. Wandy Malczewskiej w Klukach

Wychowankowie Zespołu Szkół im. Wandy Malczewskiej w Klukach

Następnie odbyło się poświęcenie sztandaru, którego dokonał Jego Ekscelencja biskup Marek Marczak. Akt poświęcenia sztandaru szkoły jest pięknym zwiastunem stabilnej przyszłości tej placówki.

Podczas oficjalnych uroczystości rada rodziców przekazała uroczyste sztandar panu dyrektorowi Wiktorowi Wojewodzie, a następnie dyrektor szkoły oficjalnie przekazał sztandar pocztowi sztandarowemu zespołu szkół w Klukach.

Na zakończenie oficjalnej części głos zabrali goście honorowi. Pani wójt Renata Kaczmarekiewicz w swoim przemówieniu podkreśliła, jak ważny to dzień w historii szkoły, gratulowała nauczycielom i uczniom, podkreśliła m.in., że: „sztandar stanowi

wyzwanie i wielki obowiązek”. Całość zakończył program artystyczny w wykonaniu uczniów.

W ramach dofinansowania programu „Aktywna tablica” w Zespole Szkół im. Wandy Malczewskiej w Klukach powstała pracownia edukacyjno-terapeutyczna. Zakupiono Magiczny Box, wysokiej jakości multimedialne, interaktywne urządzenie pozwalające na wyświetlanie obrazu i interakcję zarówno w pionie, jak i poziomie. Spełnia ono funkcję magicznej ściany i podłogi. Magiczną ścianę/podłogę można obsługiwać za pomocą piłeczek, pisaków, klawiatury i myszki. Magiczny Box ma wbudowany komputer z systemem Windows. Można połączyć go z siecią internetową.

Zestaw różnorodnych, wszechstronnie opracowanych aktywności wspiera najmłodszych w kształtowaniu czynności intelektualnych, rozwijaniu kompetencji emocjonalno-społecznych i komunikacyjnych, stymuluje rozwój mowy. Zawiera zarówno elementy terapii logopedycznej, jak i ćwiczenia z zakresu zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i rewalidacyjnych.

Pracownia przeznaczona jest dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ale nie tylko. Każde dziecko będzie mogło skorzystać z prowadzonych tam zajęć pod opieką nauczyciela.

Tablica interaktywna służy dzieciom do nauki i zabawy

SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ŚW. JANA PAWŁA II W KASZEWICACH

Ośmioklasowa szkoła podstawowa w Kaszewicach ma długie tradycje. Na podstawie wypowiedzi najstarszych mieszkańców Kaszewic można stwierdzić, że szkoła podstawowa istnieje od około 1870 roku. Po I wojnie światowej istniała już szkoła 4-klasowa. Mieściła się ona w murowanym budynku dawnego przedszkola. W latach 30. XX w. dzieci miały już możliwość ukończenia pięciu, a następnie sześciu klas. Wówczas stary budynek szkolny okazał się zbyt mały i trzeba było wynająć prywatne izby u gospodarzy. W czasie II wojny światowej szkoła była zamknięta. Naukę wznowiono po wojnie. Dzięki staraniom pierwszego kierownika szkoły po 1945 roku, pana Wojciecha Adamczyka, a także rodziców

i społeczności lokalnej, został wybudowany nowy obiekt szkolny, oddany do użytku 22 lipca 1961 r. W starym budynku szkolnym funkcjonowało nadal przedszkole. W latach 1973-1975 budynek szkolny przeszedł kapitalny remont: zainstalowano urządzenia wodno-kanalizacyjne, centralne ogrzewanie, a w 2004 r. wykonano termorenowację. W 2019 r. szkoła wzbogaciła się o nową salę gimnastyczną wraz z zapleczem i dwoma salami lekcyjnymi. Utworzony został też ogródek dydaktyczny z altaną. W ostatnich latach wyremontowana została jedna toaleta uczniowska, zburzono stare komórki, w miejsce których postawiono nowy budynek przeznaczony na pomieszczenia gospodarcze.

Kierownicy/dyrektorzy szkoły podstawowej w Kaszewicach:

Nazwisko i imię	Funkcja	Okres sprawowania funkcji
Adamczyk W.	Kierownik	1945-1959
Adamczyk Pelagia	Kierownik	1959-1961
Szycha Stanisław	Kierownik	1961-1972
Szycha Alicja	Dyrektor	1972-1973
Kotas Sławomir	Dyrektor	1973-1975
Kotas Maria	Dyrektor	1975-1985
Kotas Sławomir	Dyrektor	1985-1992
Miernik Zofia	Dyrektor	1992-2007

Nazwisko i imię	Funkcja	Okres sprawowania funkcji
Płomińska Anna	Dyrektor	2007-2017
Politańska Gabriela	Dyrektor	2017-2019
Mysłowska Agnieszka	Dyrektor	2019 – nadal

Szkoła podstawowa obejmuje okręg szkolny sołectw: Pólko, Kuźnica Kaszewska, Nowy Janów, Niwisko, Trząs, Zarzecze, Kawalce, Bożydar, Słupia, Żelichów, Kaszewice, Kolonia Kaszewice. Do placówki uczęszcza 88 uczniów podzielonych na 8 oddziałów. Zorganizowany jest także dodatkowy oddział wychowania przedszkolnego („0”).

Ważnym wydarzeniem w dziejach szkoły było nadanie imienia św. Jana Pawła II w dniu 4 czerwca 2020 roku. Rok szkolny 2021/2022 to rok jubileuszowy poświęcony 60-leciu funkcjonowania szkoły

w obecnym budynku – m.in. zasadzono 60 tuliparów na 60-lecie, ogłoszono konkurs na wspomnienia szkolne rodziców, przygotowano drzewko, na którym zawieszono 60 powodów, dla których lubimy szkołę, przeprowadzono konkursy literackie, wiedzy, plastyczne dotyczące historii szkoły i patrona.

Zwieńczeniem obchodów było nadanie i poświęcenie sztandaru przez abp. Grzegorza Rysia i przekazanie go szkole przez rodziców.

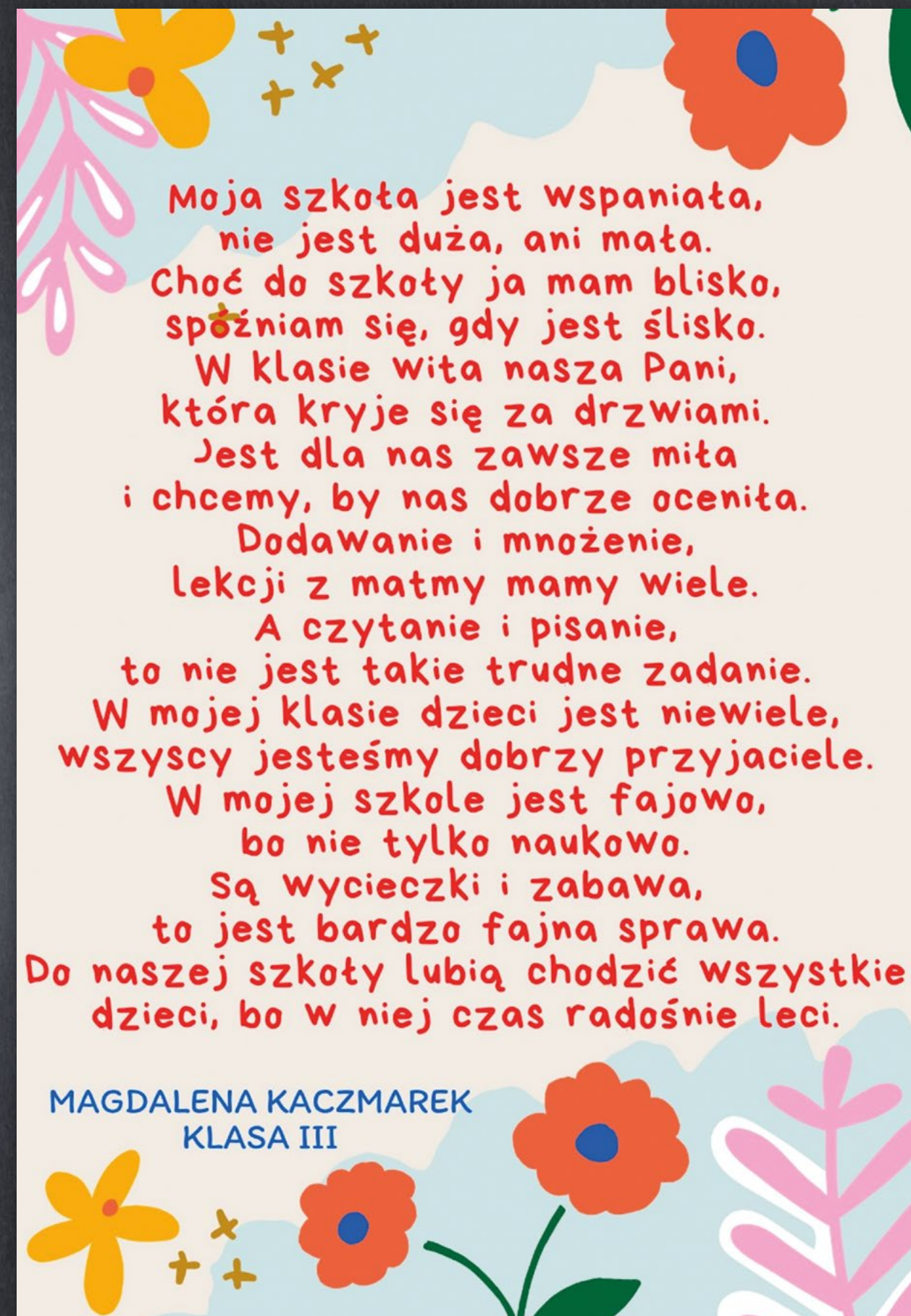
Uroczystość wręczenia sztandaru dla SP w Kaszewicach

Uroczystość wręczenia sztandaru dla SP w Kaszewicach

Uczniowie i kadra nauczycielska szkoły podstawowej w Kaszewicach

Wiersz uczennicy szkoły w Kaszewicach

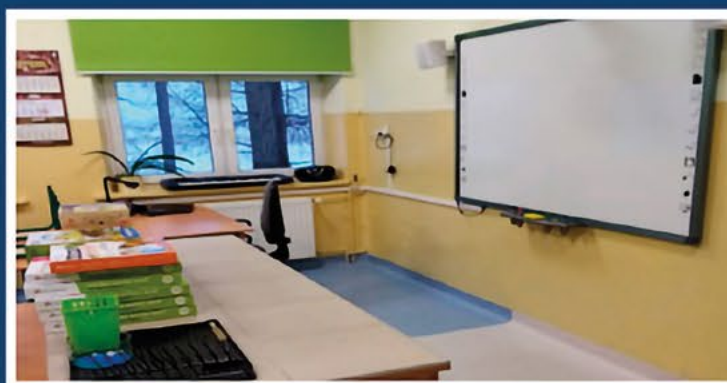

Szkoła Podstawowa
im. św. Jana Pawła II
Kaszewice 48, 97-415 Kluki
Tel: (44) 631-50-21, kom. 571-434-184
adres e-mail: sp_kaszewice@poczta.onet.pl

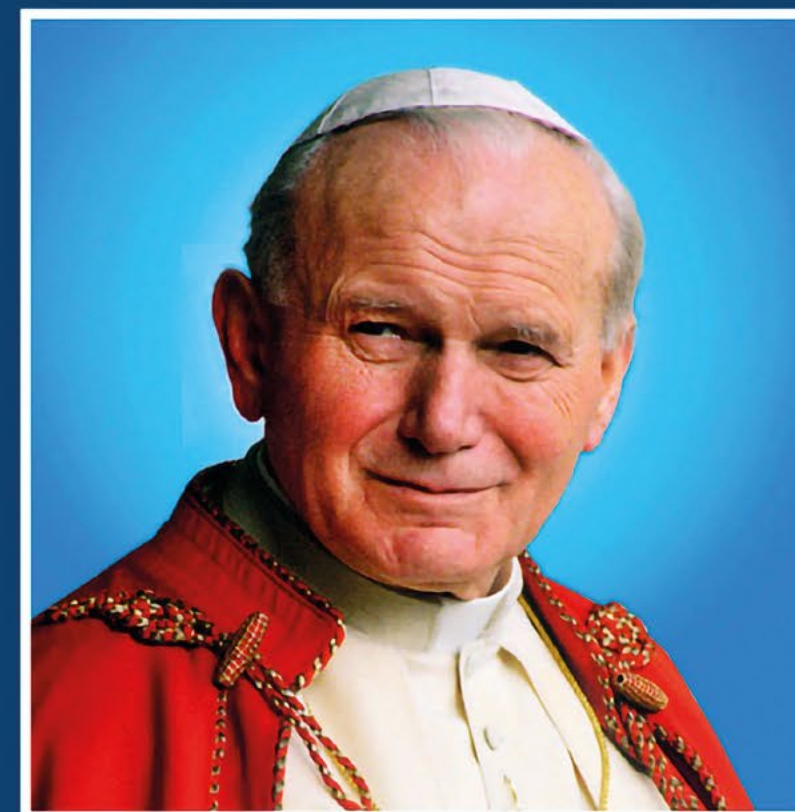
Niezmiennie z roku na rok, zarówno szkoła, jak i jej otoczenie zmienia się i wzbogaca o nowe elementy, uatrakcyjnając tym samym ofertę edukacyjną i wychowawczą placówki.

Nie ma wątpliwości, że przez następne lata Szkoła Podstawowa w Kaszewicach będzie kształciła kolejne pokolenia młodych mieszkańców Kaszewic i okolic.

60 lat

Szkoły Podstawowej
im. św. Jana Pawła II
w Kaszewicach

- Lubimy zwiedzać najciekawsze miejsca w kraju;
- Pielęgnowujemy tradycje i obyczaje;
- Uczestniczymy w działaniach profilaktycznych i prozdrowotnych;
- Bierzymy udział w akcjach charytatywnych;
- Zdobywamy nagrody w konkursach gminnych i powiatowych;
- Posiadamy znakomitą bazę dydaktyczną.

DYREKTORZY SZKOŁY PODSTAWOWEJ W KASZEWICACH

- 1945 - 1959 p. Wojciech Adamczyk (kierownik)
- 1959 - 1961 p. Pelagia Adamczyk (kierownik)
- 1961 - 1972 p. Stanisław Szychta (kierownik)
- 1972 - 1973 p. Alicja Szychta (dyrektor)
- 1973 - 1975 p. Sławomir Kotas (dyrektor)
- 1975 - 1985 p. Maria Kotas (dyrektor)
- 1985 - 1992 p. Sławomir Kotas (dyrektor)
- 1992 - 2007 p. Zofia Miernik (dyrektor)
- 2007 - 2017 p. Anna Płomińska (dyrektor)
- 2017 - 2019 p. Gabriela Politańska (dyrektor)
- 2019 - obecnie p. Agnieszka Mysłowska (dyrektor)

- Na podstawie ustnych przekazów mieszkańców Kaszewic szkoła w naszej miejscowości istnieje od 1870 r.
- Po pierwszej wojnie światowej istniała szkoła czteroklasowa. Mieściła się ona w niewielkim budynku murowanym, z czasem przekształconym na przedszkole i mieszkanie dla nauczycieli.
- Inicjatorem budowy nowej szkoły był pan Wojciech Adamczyk.
- Nową placówkę w Kaszewicach oddano do użytku 22 lipca 1961 r.
- Przez minione lata nasza kochana jubilatka piękniała z roku na rok.
- Po 2020 r. posiadamy nowoczesną, dobrze wyposażoną salę gimnastyczną.

SZKOŁA PODSTAWOWA IM. WANDY MALCZEWSKIEJ W PARZNIE

Szkoła podstawowa w Parzni jest placówką 8-klasową. Do szkoły uczęszcza 76 uczniów w 9 oddziałach. Działa też dodatkowy oddział przedszkolny z liczbą 13 dzieci.

Szkoła w Parzni jest jedną z najstarszych placówek w powiecie bełchatowskim. Obwód szkoły stanowią następujące miejscowości: Parzno, Lesisko, Laski, Strzyżewice, Wierzchy Kluckie, Wierzchy Parzeńskie, Ciska, Roździn, Imielnia. Uczniowie z miejscowości oddalonych od szkoły są dowożeni autobusem.

Historia szkolnictwa na terenie Parzna, według pochodzącego z 1925 roku spisu publicznych szkół powszechnych, sięga roku 1822. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku jednostka funkcjonowała jako publiczna szkoła powszechna jednoklasowa o czterech oddziałach. W 1937 roku rozpoczęto budowę nowego gmachu szkolnego, który oddano rok później.

Dyrektorami placówki byli: pan Jan Gadecki (1956–1991), pani Wioletta Drzewosz (1991–2012), pani Katarzyna Kowalczyk (p.o. 2012–2013), pani Małgorzata Kowalczyk (2013), pani Izabella Przybyła (2013–2019) i od 2019 do teraz ponownie pani Wioletta Drzewosz.

W 2012 roku uchwałą rady gminy Nr 94/XVI/12 z dnia 22 marca 2012 r. szkole nadano imię Wandy Malczewskiej, a w 2014 r. placówka otrzymała sztandar.

W szkole prężnie działa samorząd uczniowski oraz Szkolne Koło Wolontariatu. Od wielu lat jednostka bardzo dobrze wypada podczas egzaminów zewnętrznych, ósmoklasisty, mieszcząc się w czołówce szkół w powiecie. W rankingu szkół podstawowych 2023, na 10306 szkół, szkoła w Parzni zajęła 428. miejsce. Uczniowie biorą udział w wielu akcjach ogólnopolskich, powiatowych, gminnych i szkolnych.

Uczniowie chętnie uczestniczą w konkursach gminnych, powiatowych, ogólnopolskich, osiągając wysokie lokaty. Do ważniejszych sukcesów można zaliczyć:

- ♥ W 2022 roku II miejsce w konkursie województwa mazowieckiego, łódzkiego i śląskiego pod Honorowym Patronatem Ministra Edukacji i Nauki, Wojewody Mazowieckiego i Biskupa Radomskiego „Śladami Wandy Malczewskiej”.
- ♥ W 2022 roku wyróżnienie w konkursie województwa mazowieckiego, łódzkiego i śląskiego pod Honorowym Patronatem Ministra Edukacji i Nauki, Wojewody Mazowieckiego i Biskupa Radomskiego „Śladami Wandy Malczewskiej”.

Obecnie w szkole jest 9 izb lekcyjnych, sala gimnastyczna, sala pedagoga, sala komputerowa, biblioteka, szatnie dla uczniów, sanitariaty. Dodatkowo pokój nauczycielski i gabinet dyrektora.

Większe modernizacje gmachu szkolnego to:

- ♥ rok 2005 – termomodernizacja szkoły, w tym wymiana ogrzewania, wymiana okien, ocieplenie budynku;
- ♥ lata 2005–2007 – remont podłóg;
- ♥ rok 2010 – wymiana instalacji elektrycznej;
- ♥ rok 2015 – remont dachu;
- ♥ rok 2022 – wybudowanie sali gimnastycznej wraz z zapleczem oraz wymiana części ogrodzenia;
- ♥ rok 2023 – wykonanie parkingu przy szkole i dokończenie budowy ogrodzenia.

Jubileusz nadania imienia szkole podstawowej w Parzni

Jubileuszowe wystąpienie wójta gminy Kluki

Zakończenie roku szkolnego 2021/2022 ósmoklasistów

Szkoła podstawowa w Parznie bez sali gimnastycznej

Szkoła podstawowa w Parznie wraz z wybudowaną nowoczesną salą gimnastyczną

GMINNY OŚRODEK KULTURY W KLUKACH

Instytucja kultury ma długie tradycje. Działała już w okresie powojennym pod nazwą dom kultury. Współczesny gminny ośrodek kultury został powołany w 2007 roku na mocy uchwały RG nr 27/IX/07 Rady Gminy Kluki z dnia 29 czerwca 2007. Dyrektorami GOK-u byli: pani Izabela Rzeźniczak (2007-2011), pan Paweł Ściubeł (2011), pani Grażyna Żyżelewicz (2012-2013), p.o. dyrektora pani Małgorzata Piotrowicz (2013), p.o. dyrektora pani Aleksandra Skrobek (2014), p.o. dyrektora pani Ilona Zbroja (2015), p.o. dyrektora pani Sylwia Telążka-Rogut (2016), pani Monika Kowalska (2019), od 2019 roku dyrektorem pozostaje pani Marzanna Socha (od lipca 2022 jako p.o.). W chwili obecnej w GOK pracują panie: Marzanna Socha, Monika Wlazłowska, Aleksandra Mielczarek i Małgorzata Drózd.

Głównymi zadaniami GOK-u pozostają: organizacja imprez gminnych (np. Wigilia, Festiwal Pączka, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Kobiet, Dożynki), uroczystości patriotycznych, występów artystycznych i warsztatów, np. kulinarnych. Opieka nad Kołem Gospodyń Wiejskich w Klukach oraz prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży: plastycznych, wokalnych, teatralnych i tanecznych. Organizacja ferii letnich i zimowych. Organizacja wyjazdów do teatru i przeprowadzanie konkursów.

W ostatnich latach wspólnie z Kołem Gospodyń Wiejskich w Klukach dyrektor GOK-u pozyskał środki na organizację gminnych dożynek w 2020 roku pod nazwą „Festiwal Chleba i Miodu”.

GOK w Klukach pomaga i sprawuje merytoryczny nadzór nad działającymi na terenie gminy Kluki kołami gospodyń wiejskich, wśród których wymienić należy:

- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Klukach,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Trzасie,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Zarzeczcu,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Osinie,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Rożdzinie,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich „Ciszowianki” w Cisz,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Strzyżewicach,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Parznie,
- ♥ Koło Gospodyń Wiejskich w Żarze.

GOK w Klukach pod kierownictwem pani Marzanny Sochy zorganizował w 2022 roku dożynki gminne w Operze Leśnej w Kaszewicach. Pani wójt Renata Kaczmarska w swoim wystąpieniu stwierdziła, że „dożynki to czas wytchnienia po ciężkiej pracy i dziękowania za zebrane plony. To nie tylko okazja do świętowania, ale przede wszystkim do wyrażenia wdzięczności i szacunku dla pracujących na roli, którym zawdzięczamy codzienny chleb i możliwość czerpania z owoców ich pracy. Dożynki to święto radości z obfitych plonów zapewniających dostatek wszystkim mieszkańcom, a symbolem dożynek są przepiękne wieńce z kłosów zbóż i tradycyjny bochen chleba z tegorocznej mąki, który wspólnie podzielony niech się stanie symbolem pomysłowości wszystkich mieszkańców naszej gminy”.

Występ
Piotra Pręgowskiego
z okazji Dnia Kobiet

Gminne dożynki w 2020 roku pod nazwą „Festiwal Chleba i Miodu”

Występy dzieci uczęszczających na warsztaty muzyczne

Występy dzieci uczęszczających na warsztaty muzyczne

Grupa taneczna hip-hopu gminnego ośrodka kultury

Delegacje sołectw z wieńcami dożynkowymi i chlebem

Reprezentacja mieszkańców sołectwa Kluki przekazuje bochen chleba i wieniec dożynkowy pani Renacie Kaczmarkiewicz, wójtowi gminy Kluki

Wójt gminy Kluki pani Renata Kaczmarkiewicz, starostowie dożynek państwo Anna i Mirosław Kurowscy, proboszcz parafii Kaszewice ks. Zdzisław Kuropatwa

GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA

Druga z instytucji kultury w gminie Kluki jest gminna biblioteka publiczna z siedzibą w Klukach.

Tradycje bibliotekarskie sięgają lat 60. XX wieku. Funkcjonowała ówczesnie biblioteka gromadzka w Parznie. Biblioteka działała także w następnych latach. Z dokumentacji archiwalnej wynika, że kierowniczkami instytucji były (lata 70.): Bożena Niedzielska, Wanda Grzelewska, Halina Frankowska, Janina Samborska, Halina Szczepańska, w latach 80. Halina Owsik. Od 1986 roku na czele instytucji stała Maria Telązka. Na początku lat 90. XX wieku biblioteka została na pewien czas zlikwidowana.

Gminna biblioteka publiczna w Klukach

Współcześnie istniejąca biblioteka została ustanowiona uchwałą rady gminy z dnia 28.12.1992 roku. Swoją działalność rozpoczęła w styczniu 1993 roku i do roku 2020 kierowała nią pani Maria Telązka, w styczniu 2021 nową kierowniczką została pani Dorota Bill-Skorupa, bibliotekarką zaś pani Dorota Weder.

Misją gminnej biblioteki publicznej jest gromadzenie i udostępnianie materiałów bibliotecznych, a także zaspokajanie i rozwijanie potrzeb czytelnich, oświatowych, kulturalnych i informacyjnych oraz upowszechnianie wiedzy i kultury.

Wieczór poetycki z twórczością Adama Mickiewicza

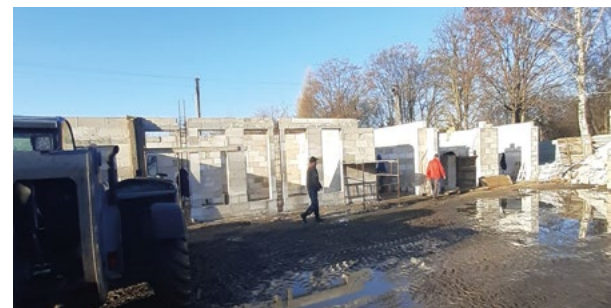
POMOC SPOŁECZNA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Klukach (przy urzędzie gminy) jest podstawową jednostką pomocy społecznej w gminie Kluki.

Zadaniem ośrodka jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji.

Gminny ośrodek pomocy społecznej rozpoczął działalność 1 marca 1990 roku. W historii GOPS Kluki kierowniczkami były: pani Danuta Dera (1990–2009), pani Katarzyna Woszczyk (2009–2016), pani Anna Mróz (2016–2020), obecnie kierownikiem jest pani Katarzyna Kochelska (od 2020 roku).

Aktualnie trwają prace budowlane związane z rewitalizacją budynku przemysłowego wraz z jego otoczeniem, z przeznaczeniem na GOPS w Klukach. Inwestycja poprawi warunki pracy oraz obsługi osób, beneficjentów GOPS w Klukach.

Rewitalizacja budynku przemysłowego wraz z jego otoczeniem, z przeznaczeniem na GOPS w Klukach – prace budowlane

Rewitalizacja budynku przemysłowego wraz z jego otoczeniem, z przeznaczeniem na GOPS w Klukach – prace budowlane, II etap

Gmina Kluki zrealizowała program osłonowy dla seniorów w wieku 65+, pod nazwą „Korpus Wsparcia Seniorów”. Pani Renata Kaczmarekiewicz, wójt gminy Kluki, wraz z panią Katarzyną Kochelską przekazali seniorom 100 opasek bezpieczeństwa, dzięki którym seniorzy będą mogli bardzo szybko otrzymać pomoc medyczną w trudnych sytuacjach zdrowotnych.

Seniorzy w wieku 65+ podczas rozdawania opasek bezpieczeństwa w ramach akcji „Korpus seniora”

WAŻNIEJSZE INWESTYCJE I WYDARZENIA W LATACH 2018–2022

W roku 2019 na inwestycje wydano ogółem **3318786,97 zł**. Wśród najistotniejszych wymienić należy następujące: rozbudowa i przebudowa szkoły podstawowej w Kaszewicach o salę gimnastyczną; zakup i montaż instalacji fotowoltaicznej przy zespole szkół w Klukach; budowa oświetlenia ulicznego na terenie gminy.

W roku 2020 na inwestycje wydano ogółem **2091399,08 zł**. Trwała budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Parznie, zakończono rozbudowę budynku OSP w Strzyżewicach, stawiano oświetlenie uliczne, budowano drogi, boisko do piłki nożnej i siłownię zewnętrzną w Nowym Janowie, a także garaż dla OSP w Klukach.

W roku 2021 na inwestycje wydano ogółem **3571302,89 zł**. Wybudowano studnię głębinową w Klukach, poddano termomodernizacji budynek hydroforni na ujęciu wody w Nowym Janowie, wybudowano i przebudowywano drogi w Żarze, Ścichawie, Wierzchach Parzeńskich, Kolonii Kaszewice, Osinie, Klukach, kontynuowano budowę sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Parznie, utwardzono teren przy budynku ośrodka zdrowia w Klukach, budowano oświetlenie uliczne, prze-

prowadzono wymianę opraw oświetlenia ulicznego na energooszczędne.

W roku 2022 na inwestycje wydano ogółem **6885582,55 zł**. Kontynuowano budowę i modernizację dróg oraz chodników na terenie gminy Kluki, wybudowano garaż dla OSP Kaszewice, zakończono budowę sali gimnastycznej przy szkole podstawowej w Parznie (koszt całkowity projektu zamknął się kwotą **3699465,70 zł** – środki pochodziły z funduszy unijnych), rozpoczęto rewitalizację budynku po-przemysłowego wraz z jego otoczeniem z przeznaczeniem na GOPS w Klukach (koszt całej inwestycji wyniesie **3133425,00 zł**), ze środków unijnych zrealizowano inwestycję w postaci budowy instalacji solarnej dla gospodarstw indywidualnych z terenu gminy Kluki (całkowity koszt inwestycji zamknął się kwotą **2662689,36 zł**), na osiedlu Leśnym w Klukach stworzono strefę relaksu pod nazwą „Pachnące ogrody: strefa relaksu w gminie Kluki” (koszt inwestycji **147990,00 zł**), zakupiono i zamontowano kontenery modułowe wraz z utwardzeniem terenu na Orliku w Klukach (wartość inwestycji **260043,13 zł**), utworzono strzelnicę wirtualną w zespole szkół w Klukach (koszt inwestycji **204901,99 zł**).

ZAKUP SPRZĘTU KOMPUTEROWEGO

Projekt „Cyfrowa Gmina” realizowany był w celu sprawnego wykorzystywania technologii informatycznych w urzędzie gminy w Klukach, dla właściwego zaspokajania potrzeb mieszkańców i podmiotów gospodarczych.

W ramach projektu zakupiono nowoczesny sprzęt komputerowy z oprogramowaniem, stacje robocze, monitory, zasilacze awaryjne stanowiska komputerowego, oprogramowanie biurowe, zasilacze awaryjne serwera, serwer oraz inne niezbędne programy i urządzenia.

Podpisanie umowy na zakup sprzętu komputerowego

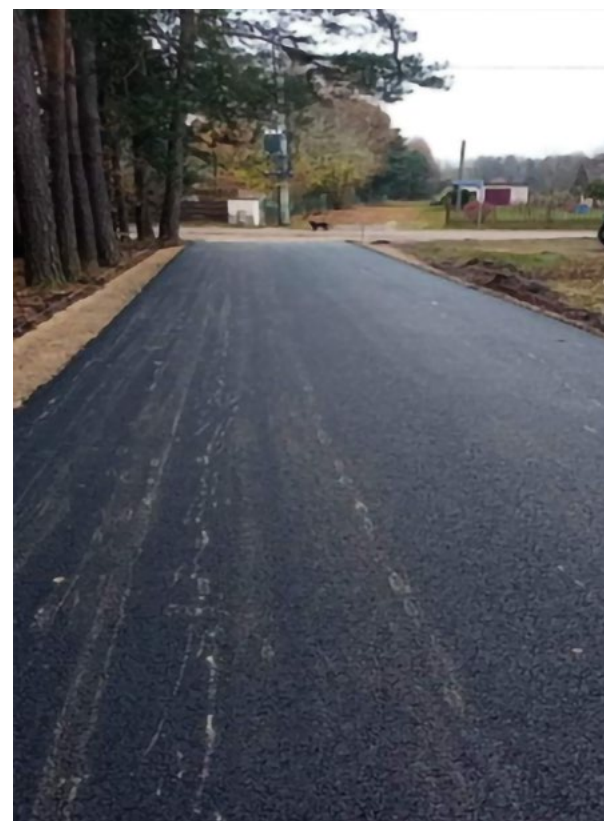

Podpisanie umowy na budowę dróg

NOWE DROGI W GMINIE KLUKI

Ogólnie w kadencji 2018 – do maja 2023 roku wykonanych zostało 6775,95 m dróg asfaltowych na terenie gminy Kluki. Kolejne odcinki o długości 7928,57 m znajdują się w fazie realizacji i zostaną oddane w najbliższym czasie.

Podpisywane są kolejne umowy na realizację na budowę i modernizację dróg oraz chodników na terenie gminy Kluki. W ramach umowy zostaną wykonane między innymi drogi w takich miejscowościach gminy jak Kaszewice Kolonia, Żar, Rożdzin, Lesisko czy Kluki.

Przebudowa drogi wewnętrznej w miejscowości Wierzchy Parzeńskie

Nowa droga w miejscowości Kolonia Kaszewice

STRZELNICA WIRTUALNA W GMINIE KLUKI

W 2022 roku otworzono wirtualną strzelnicę w gminie Kluki przy Zespole Szkół im. Wandy Malczewskiej w Klukach. Inwestycja powstała dzięki dofinansowaniu Ministra Obrony Narodowej. W otwarciu uczestniczyli między innymi wicemarszałek województwa łódzkiego, starosta bełchatowski i szef Wojskowego Centrum Rekrutacji z Sieradza.

Przecięcie wstęgi podczas otwarcia wirtualnej strzelnicy

Na zdjęciu od lewej: wiceprzewodniczący rady gminy w Klukach p. Sławomir Kumilewski, marszałek senior Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej p. Antoni Macierewicz, wójt gminy Kluki p. Renata Kaczmarkiewicz, starosta bełchatowski p. Dorota Pędziwiatr, dyrektor zespołu szkół w Klukach p. Wiktor Wojewoda.

INSTALACJA SOLARNA

Celem projektu było zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych i zmniejszenie wykorzystania konwencjonalnych źródeł energii w gminie Kluki.

W ramach projektu „Budowa odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Kluki” wybudowano 200 instalacji solarnych służących do zaspokojenia potrzeb gospodarstwa domowego do przygotowa-

nia ciepłej wody użytkowej. Projektem objęci zostali mieszkańcy gminy Kluki. Realizacja instalacji w ramach przedmiotowego projektu miała miejsce w dwudziestu pięciu miejscowościach gminy Kluki. Projekt współfinansowany był ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Całkowita wartość projektu wyniosła 2 662 689,36 zł.

Instalacja solarna

FOTOWOLTAIKA W GMINIE KLUKI

Celem projektu jest zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych i zmniejszenie wykorzystania konwencjonalnych źródeł energii w gminie Kluki.

Głównym celem projektu „Zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych na terenie gminy Kluki” jest zmniejszenie wykorzystania konwencjonalnych źródeł energii w gminie Kluki, skutkujące

poprawą stanu środowiska naturalnego w wyniku redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Zadanie zostanie zrealizowane w połowie 2023 roku i dotyczy budowy 181 instalacji fotowoltaicznych na nieruchomościach prywatnych mieszkańców gminy Kluki.

Podpisanie umowy na budowę instalacji fotowoltaicznych

Fotowoltaika w gminie Kluki

PACHNĄCE OGRODY

Na skwerku na osiedlu mieszkaniowym w miejscowości Kluki zrealizowano projekt pn. „Pachnące ogrody – utworzenie strefy relaksu w gminie Kluki”. W ramach projektu utworzono alejki, trawnik, nasadzono nowe drzewa, krzewy, rośliny cebulowe (krokusy, tulipany), zainstalowano system nawadniający, domki dla ptaków i owadów, zamontowano ławki i kosze na śmieci.

Realizacja projektu „Pachnące ogrody”

Realizacja projektu „Pachnące ogrody”

SALA GIMNASTYCZNA W PARZNIE

W roku 2022 została oddana do użytkowania nowoczesna sala gimnastyczna w SP w Parznie, dzięki staraniom i wielkiemu zaangażowaniu w realizację tego przedsięwzięcia pani wójt Renaty Kaczmarkiewicz. Uczniowie otrzymali do dyspozycji nowoczesną salę gimnastyczną z szatniami, prysznicami, toaletami, pomieszczeniem do relaksu, przystosowaną do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami. Koszt ogólny inwestycji wyniósł 3 699 465 zł.

Sala gimnastyczna w Parznie po wybudowaniu

Sala gimnastyczna w Parznie – pomieszczenia socjalne

Sala gimnastyczna w Parznie przed otwarciem

Sala gimnastyczna w Parznie

OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE NA TERENIE GMINY KLUKI

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Klukach, której **prezesem jest dh Mateusz Woszczyk**, włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, który stanowi integralną część bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmującą ratowanie życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń. OSP Kluki ma na wyposażeniu jeden samochód ratowniczo-gaśniczy lekki i dwa średnie.
2. Ochotnicza Straż Pożarna w Kaszewicach, której **prezesem jest dh Wojciech Domański**, liczy 29 członków OSP (w tym 3 kobiety) i 12 członków mogących brać udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych. Wójt gminy dofinansowała budowę garażu, zakup łodzi ratunkowej i innego sprzętu potrzebnego do działań ratunkowych. Na wyposażeniu OSP znajduje się jeden wóz strażacki.
3. Ochotnicza Straż Pożarna w Strzyżewicach, której **prezesem jest dh Paweł Rogut**. Na wyposażeniu OSP znajduje się jeden wóz strażacki.
4. Ochotnicza Straż Pożarna w Osinie, której **prezesem jest dh Michał Nickiewicz**, liczy 40 członków OSP (w tym 10 kobiet) i 8 członków mogących brać udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych. W 2021 roku OSP Osina uczestniczyła w 24 wyjazdach do zdarzeń. Na wyposażeniu OSP znajduje się jeden wóz strażacki.
5. Ochotnicza Straż Pożarna w Trząsie, której **prezesem jest dh Dariusz Kokociński**. Na wyposażeniu OSP znajduje się jeden wóz strażacki.
6. Ochotnicza Straż Pożarna w Żarze, której **prezesem jest dh Krzysztof Chojak**. Na wyposażeniu OSP znajduje się jeden wóz strażacki.
7. Ochotnicza Straż Pożarna w Parznie, której **prezesem jest dh Wiesław Golinowski**. Na wyposażeniu OSP znajduje się jeden wóz strażacki. W 2022 roku OSP w Parznie obchodziła jubileusz 100-lecia jednostki OSP Parzno.

Podczas obchodów jubileuszu została odprawiona msza święta przez ks. kanonika Leszka Drucha w kościele Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Parznie. Na placu przy sali OSP Parzno odbyły się pozostałe uroczystości z udziałem zaproszonych gości, w tym senatora RP Wiesława Dobkowskiego.

Podczas uroczystości OSP w Parznie nadano sztandar, który następnie został poświęcony przez ks. kanonika Leszka Drucha. Prezes zarządu Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Łódzkiego dh Tadeusz Karcz oraz młodszy brygadier dh Adam Pstrokoński – komendant Państwowej Straży Pożarnej w Bełchatowie i prezes zarządu Oddziału Powiatowego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej w Bełchatowie odznaczyli sztandar Ochotniczej Straży Pożarnej w Parznie Złotym Znakiem za Zasługi dla Pożarnictwa. Zasłużeni druhowie otrzymali medale i odznaczenia „Za zasługi dla Pożarnictwa”.

Uroczystość 100-lecia OSP Parzno

Uroczystość 100-lecia OSP Parzno

Na zdjęciu: senator Rzeczypospolitej Polskiej p. Wiesław Dobkowski i wójt gminy Kluki p. Renata Kaczmarkiewicz

Gmina Kluki, w zależności od potrzeb, co roku przeznacza różnej wielkości środki na funkcjonowanie OSP. Wśród wydatków można wymienić: budowę garażu dla OSP Parzno, OSP Kaszewice, modernizację garażu OSP w Osinie, zakup motopomp dla jednostek OSP, zakup wozów strażackich i szereg innych.

Wóz strażacki Man będący na wyposażeniu OSP Kluki

Wóz strażacki będący na wyposażeniu OSP Kaszewice wraz z łodzią ratunkową

Wóz strażacki będący na wyposażeniu OSP Kaszewice wraz z łodzią ratunkową

Od 4 lat na drogach gminy Kluki w dniu Święta Straży Pożarnych, tj. 4 maja, z inicjatywy Ochotniczych Straży Pożarnych odbywa się parada wozów strażackich będących na wyposażeniu OSP z terenu gminy Kluki. Parada stała się stałym wydarzeniem w gminie Kluki.

Odprawa przed paradą

Przejazd wozów strażackich

Spis treści

Okres staropolski	7
Okres zaborów	13
Lata 1859–1914	19
I Wojna Światowa	29
II Rzeczypospolita	33
II Wojna Światowa	51
Lata 1945–1954	53
Gromadzkie Rady Narodowe	57
GROMADA KASZEWICE	60
GROMADA KLUKI	60
GROMADA PARZNO	60
Gminna Rada Narodowa	65
Gmina Kluki w latach 1990–2023	75
LATA 90. XX WIEKU – POCZĄTKI SAMORZĄDU	76
PRZEMIANY GOSPODARCZE	76
USTAWA O SAMORZĄDZIE Z 1990 ROKU	76
ORGANY UCHWAŁODAWCZE I WYKONAWCZE GMINY KLUKI.	77

KADENCJA 1990–1994	78
KADENCJA 1994–1998	80
KADENCJA 1998–2002	83
WIELKIE REFORMY 1999 ROKU	85
KADENCJA 2002–2006	85
KADENCJA 2006–2010	86
KADENCJA 2010–2014	88
KADENCJA 2014–2018	89
SOŁTYSI GMINY	90
Współczesna Gmina Kluki	95
DANE PODSTAWOWE	96
RADA GMINY	96
WÓJT GMINY KLUKI	97
WŁADZE GMINY KLUKI W 2023 ROKU	99
PODSUMOWANIA	99
OŚWIATA W GMINIE KLUKI	100
ZESPÓŁ SZKÓŁ IMIENIA WANDY MALCZEWSKIEJ W KLUKACH	101
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ŚW. JANA PAWŁA II W KASZEWICACH	104
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. WANDY MALCZEWSKIEJ W PARZNIE	112
GMINNY OŚRODEK KULTURY W KLUKACH	116
GMINNA BIBLIOTEKA PUBLICZNA	120
POMOC SPOŁECZNA	121
WAŻNIEJSZE INWESTYCJE I WYDARZENIA W LATACH 2018–2022	122
ZAKUP SPRZĘTU KOMPUTEROWEGO	122
NOWE DROGI W GMINIE KLUKI	123
STRZELNICA WIRTUALNA W GMINIE KLUKI	124
INSTALACJA SOLARNA	125
FOTOWOLTAIKA W GMINIE KLUKI	125
PACHNĄCE OGRODY	127
SALA GIMNASTYCZNA W PARZNIE	128
OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE NA TERENIE GMINY KLUKI	130

LESZEK ZUGAJ

Urodzony w 1977 roku w Ostrowcu Świętokrzyskim. W latach 1996–2002 studiował na Wydziale Politologii UMCS Lublin na specjalizacji Samorząd i Polityka Lokalna. Od wielu lat współpracuje z samorządami lokalnymi i innymi instytucjami przy różnego rodzaju projektach dotyczących historii lokalnej, głównie dziejów samorządu i administracji. Autor wielu publikacji. W 2016 roku założył Fundację Polski Samorząd.

ISBN 978-83-961358-6-5

9 788396 135865

